

Birkenes kommune

Årsberetning 2018

Birkenes kommune

Birkenes kommune

<i>RÅDMANNENS INNLEDNING</i>	5
<i>VISJON</i>	7
Visjon, mål, strategier og handling	7
<i>NØKKELTALL TOTALT</i>	9
<i>ANALYSE AV DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN</i>	14
<i>ØKONOMISK OVERSIKT</i>	20
<i>DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSUTGIFTER</i>	22
Samlet oversikt inntekter og utgifter	22
Driftsinntekter	23
Driftsutgifter	25
Selvkostregnskap vann, avløp og feiing	28
<i>FINANSINNTEKTER-OG UTGIFTER</i>	29
Finansinntekter	29
Finansutgifter	30
<i>INVESTERINGSREGNSKAPET</i>	31
Tabell nedenfor viser investeringsprosjekter med status 31.12.2018.....	32
Prosjekt 9110 - Natveitåsen tomteområde	36
Prosjekt 9120 – Tveide Næringspark	36
<i>LÅNEGJELD</i>	37
Tabellen viser utvikling i lånegjeld siste 5 år:	37
Startlån til videre utlån og boligtilskudd 2018.....	38
<i>DISPOSISJONSFOND</i>	39
<i>INTERNKONTROLL/KVALITETSSTYRING</i>	40
<i>OPPFØLGING AV POLITISKE SAKER VEDTATT I BIRKENES KOMMUNESTYRE I 2018</i>	41
Oppfølging av vedtak	41
Utsatt sak 2013 og 2015 ikke behandlet i 2018	41
Vedtatte saker, men en del av saker som pågår	41
Saker tatt til orientering, arbeides videre med i 2019.....	41
Vedtatte saker som skal evalueres i 2019 / 2020.....	41
Utsatt sak.....	41
Vedtatte saker som kan vurderes på nytt i 2020.....	42
<i>MEDARBEIDERE OG ORGANISASJON</i>	42
Helse, miljø og sikkerhet (HMS).	42
Likestilling og mangfold.....	43
Organisasjon.....	46
Tillitsvalgte	46
Etikk	46
MILJØRAPPORT	47
Innkjøpsordning	48
Utfordringer	48
<i>ØKONOMIÅRET 2018 OG NØDVENDIG UTVIKLING FREMMOVER</i>	49
<i>ENHETENE</i>	57
<i>Teknisk Forvaltning</i>	57
<i>Kommunikasjon og kultur</i>	59
<i>Drift</i>	61
<i>Birkeland barnehage</i>	63

Birkenes kommune

Natveitåsen barnehage.....	64
Engesland oppvekstsenter	65
Birkeland skole.....	66
Valstrand skole.....	67
Herefoss skole og SFO.....	68
Ressurssenteret.....	69
Kulturskolen.....	71
Oppvekst felles.....	72
Hjemmetjenesten	73
Sykehjemmet.....	74
Boveiledertjenesten	75
NAV	76
Helse og velferd	77
Virksomhetsstyring	78
Kirken og andre trossamfunn	79

Vedlegg:

- Gjeldsrapport 2018
- Avkastningsrapport 2018
- Foreløpig KOSTRA tall 2018
- Regnskapsåret 2018 – revisors oppsummering

RÅDMANNENS INNLEDNING

Birkenes kommune har som mål å legge til rette for felles vekst og utvikling for innbyggere, næringsdrivende, brukere, besøkende og medarbeidere i hele kommunen. Dette fokuset skal bidra til å bygge et samfunn med muligheter for alle, og har til hensikt å vise en tydelig retning gjennom mål, strategier, handlingsplaner og beste praksis (Kommuneplanen).

I årsberetningen for 2018 gjøres det rede for omfanget, kompleksiteten og oppnådde resultater i den kommunale tjenesteproduksjonen. Årsberetningen skal gi et bilde av hva som skjedde i året som gikk. Både med en overordnet beskrivelse av utvikling og vesentlige avvik, samt rapporter fra den enkelte enhet.

Gjennom hele 2018 har det vært jobbet for at aktivitetsnivået skal være i tråd med rammer vedtatt av kommunestyret, i forhold til både kommunens drift og investeringsprosjekter.

Resultat

Driftsresultatet for 2018 er svakere enn de foregående årene. Sammenliknet med 2017, da resultatet uten avsetning til disposisjonsfond var på kr 13,6 mill., er resultatet for 2018 kr 2,2 mill. I årsberetningen beskrives og forklares forholdene som har bidratt til denne utviklingen.

Vesentlige positive og negative effekter i årsregnskapet ifht. budsjett:

- Skatter og avgifter, rammetilskudd kr +1,8 mill.
- Eiendomsskatt og konsesjonsavgifter kr +0,9 mill.
- Andre tilskudd, statstilskudd mm. kr +1,8 mill.
- Gevinst på langsiktige plasseringer kr -3,7 mill.
- Annen finans, renteinntekter mm. kr -0,1 mill.
- Drift kr +2,9 mill.

Alle disse punktene blir utdypet nærmere i dokumentet.

Disponering av overskudd

Gode resultat de siste par årene har gitt Birkenes kommune et disposisjonsfond som gir en sikkerhet for svingninger. Årets resultat viser imidlertid at utgiftsveksten har tatt igjen inntektsveksten, og rådmannen vurderer det som hensiktsmessig å bruke overskuddet til fortsatt å bygge opp disposisjonsfondet. Vi er kjent med at nye behov oppstår i ulike deler av driften, og at investeringsbehovet fremover er stort. Med et større disposisjonsfond blir kommunen mer robust i møte med disse utfordringene. Det er imidlertid opp til kommunestyret å avgjøre hvordan kommunens overskudd skal disponeres når den politiske behandlingen av årsregnskapet finner sted i mai.

Endring og utvikling

Gjennom 2018 har det på mange områder vært jobbet med videreutvikling av tjenestene i Birkenes kommune. Strategisk arbeid- og planlegging er grunnlaget for at innsatsen på de ulike områdene styres i ønsket retning. Eksempler på arbeid som understøtter dette er:

- Avvikling av IKT-samarbeid med Kristiansand kommune og etablering nytt IKT-samarbeid med Lillesand kommune
- Revisjon av kommuneplanens arealdel (vedtas i 2019)
- Revisjon av kommunens økonomireglement
- Revisjon av rutiner for varsling
- Revisjon av etiske regler (vedtas 2019)
- Digital kompetanse i barnehage og skole
- Utarbeidet system for oppfølging av investeringsprosjekter
- Utarbeidet prosjektplan for – og igangsatt «Prosjekt heltid»
- Pågående arbeid med å justere og forbedre ny organisasjonsmodell
- Tilbud om øyeblikkelig hjelp er flyttet til kommunen (fra samarbeid i Kristiansand)
- Utarbeidet Boligstrategi for Birkenes kommune
- Igangsatt «Prosjekt arbeidsflyt» i Samfunnsutvikling
- Velferdsteknologiske tiltak i pleie- og omsorgstjenestene
- Birkenes kommune er et demensvennlig samfunn
- Ekstern barnehage- og skolevurdering
- Helsefremmende barnehage og skole
- Forberedning av organisasjonen på GDPR

Når årsberetningen skrives er vi allerede godt i gang med et nytt år. Mye av arbeidet fra 2018 skal videreføres, vi skal forbedre oss der vi kan bli bedre, og nye tiltak skal igangsettes. Videreutvikling og måloppnåelse er et resultat av alt vi gjør sammen. Jeg vil berømme enhetene og medarbeidere for den innsatsen som legges ned i Birkenes kommune hver eneste dag. Uforutsigbarheter og utfordringer bidrar til nye løsninger som gir gode tjenester og fornøyde innbyggere. Jeg vil også takke ordfører og de folkevalgte for godt samarbeid i 2018.

«Sammen skaper vi vekstmiljø for alle»

Birkeland 26.03.19

Anne Stapnes
Rådmann

VISJON

Birkenes kommune vedtok en ny kommuneplan med samfunnsdel i 2015 som skal være gjeldende fram til 2027.

Visjon: Sammen skaper vi et vekstmiljø for alle

Begrunnelse for valg av ord:

Sammen: understreker at vi påvirkes av hverandre og tar et felles ansvar for samfunnet vi er en del av

Skaper: gjenspeiler at vi er aktive og kreative sammen om smarte løsninger

Vi: omfatter at vi er deltakere og aktører i eget liv

Et vekstmiljø: fremhever hva vi ønsker at kommunen skal legge til rette for, dvs. et miljø hvor alle kan utvikle seg positivt og skape merverdi sammen

For alle: betyr at vi er en inkluderende kommune uavhengig av hvem du er og hvilke tjenester du trenger

Løfter:

Posisjon:

Verdier:

Birkenes kommune skal:

Vekstkommunen

Sprek, ekte og dyktig

- tilrettelegge for god folkehelse i alle faser av livet
- levere kvalitet i skole og barnehage
- tilrettelegge for tre levende bygdesentra

Visjon, mål, strategier og handling

Hovedmål:

- VI FREMMER LIVSGLEDE OG MESTRING GJENNOM HELE LIVET
- BARNEHAGENE OG SKOLENE FREMMER MESTRING, LÆRING OG UTVIKLING FOR ALLE
- VI HAR TRE LEVENDE SENTRUM OG SKAPER GODE VEKSTVILKÅR FOR NÆRINGSUTVIKLING

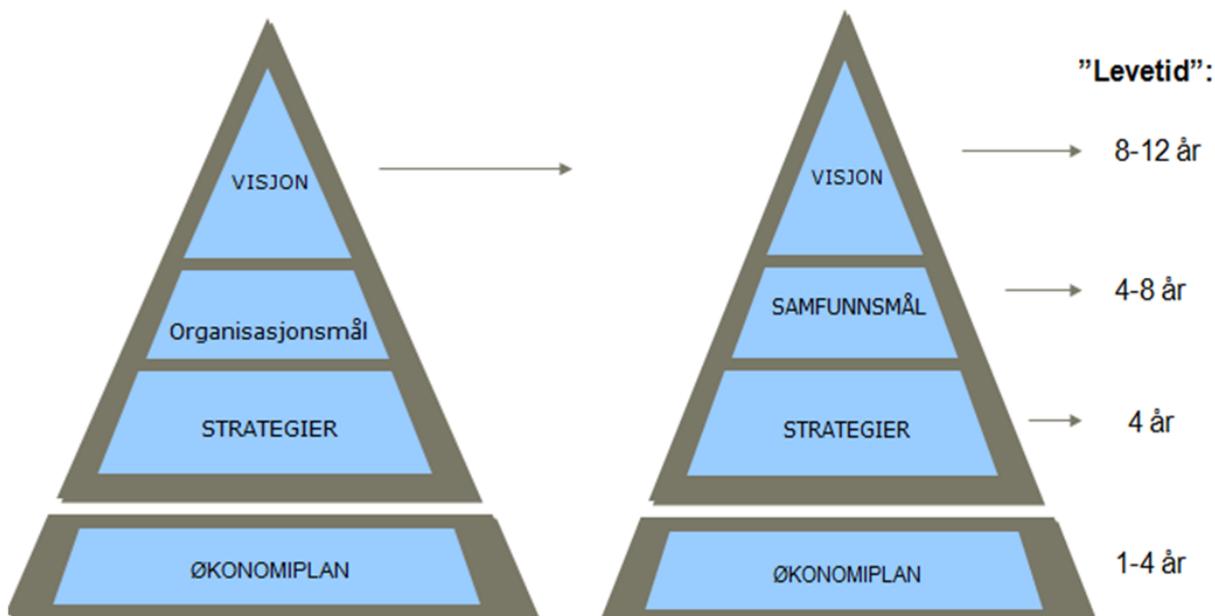

Kommuneplanens samfunnsdel er bygd opp rundt visjonen. Visjonen ser vi for oss at strekker seg ut planperioden, og er det overordnede som vi bestreber oss for å nå.

For å oppnå dette, utarbeides mål og strategier som skal realiseres i løpet av perioder på 4-8 år. Gjennom en fireårig økonomi- og handlingsplan vises ressursprioritering hva vi konkret skal gjøre. Kommuneplanen er bygd opp rundt visjonen, og støttes opp av mål, strategier, handlingsplaner og den praksisen kommunen til slutt viser.

Visjon:	Stjernen vi styrer etter
Mål:	Hva vi vil oppnå i planperioden
Strategi:	Hvilken fremgangsmåte vi velger
Handlingsplan:	Hva vi konkret skal gjøre
Praksis:	Det vi gjør

Målhierarki internt og eksternt

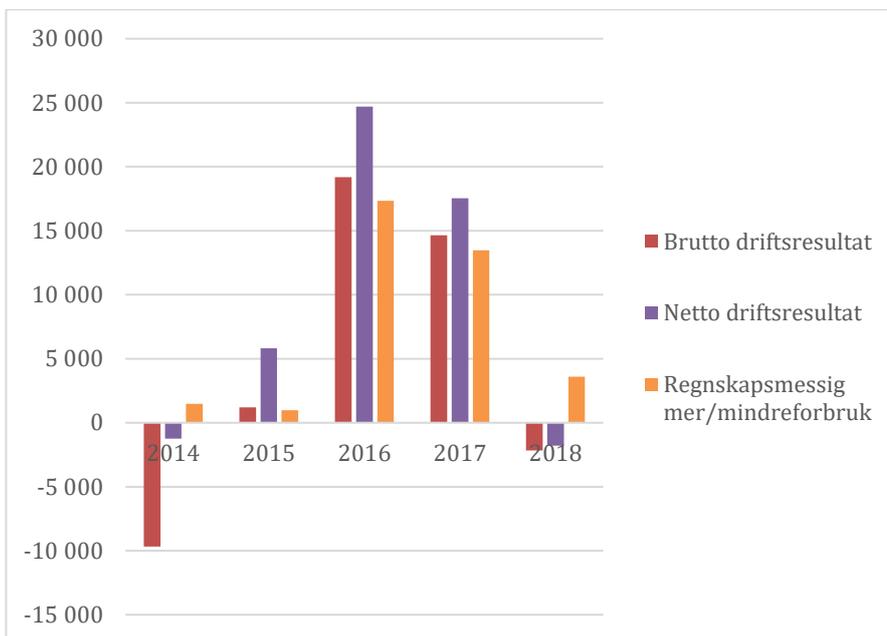
Figuren viser i pyramideform oppbygningen av kommuneplanen. Visjonen bygger på strategier som til syvende og sist avhenger av økonomiplanen som fundament.

NØKKELTALL TOTALT

Årsberetningen for 2018 beskriver kommunens økonomiske stilling ved utgangen av året. Årsregnskapet med noter for 2018 fremlegges i tillegg. Årsberetningen inneholder både en overordnet beskrivelse av utvikling og vesentlige avvik, samt enhetenes rapporter. Alle tall er i hele tusen når ikke annet er angitt.

Resultatmessig utvikling i perioden 2014 til 2018:

Brutto driftsresultat

I 2018 ble brutto driftsresultat kr -2,2 mill.(negativt) eller -0,5 % av driftsinntektene. Det betyr at driftsutgiftene (lønn- og sosiale utgifter, andre driftsutgifter og avskrivninger) er kr 2,2 mill. høyere enn driftsinntektene (skatt og rammetilskudd, eiendomsskatt, statlige tilskudd, samt andre brukerbetaling). Til sammenligning var brutto driftsresultat positivt med kr 14,6 mill. i 2017 (3,4 % av driftsinntektene).

Netto driftsresultat

I nøkkeltallet netto driftsresultat er avskrivningskostnadene tilbakeført, mens finansinntekter og finanskostnader (inkludert avdrag) er lagt til. Regnskapet viser da et underskudd på kr -1,8 mill. eller -0,4%. Til sammenligning var netto driftsresultat i 2017 kr 17,5 mill. (4,1 %). Foreløpige KOSTRA- tall for 2018 viser et gjennomsnitt for landet på 2,5 %. Det anbefalte nivået er på 1,75 % for å dekke differansen mellom avskrivninger og avdrag på gjeld.

Birkenes kommune har imidlertid noe høye inntekter som er øremerket i forhold til de totale inntektene og kostnadene. Disse inntektene kommer noe ujevnt i forhold til tilhørende kostnader og gir dermed et litt skjevt inntrykk av faktisk resultat. I 2017 fikk kommunen mer i

inntekter enn hva som ble brukt av øremerkede fond. Det reduserte driftsresultatet til 10,6 mill. (2,5 %). I 2018 fikk vi mindre øremerkede inntekter i forhold til bruk av øremerkede fond. det medfører at korrigert brutto driftsresultat blir positivt med kr 0,7 mill. (0,2 %). Det er veldig svakt, men positivt. 2017 er bedre når vi ser på netto driftsresultat også. Kommunen får et korrigert netto driftsresultat på kr 13,5 mill., mot et netto driftsresultat i 2018 på kr 1,1 mill. Inkludert i 2017 er også nedbetaling på gjeld lik avskrivninger som vi ikke har i 2018.

Regnskapsmessig mer/mindreforbruk

Bunnlinjen viser et positivt resultat på kr 3,6 mill. med bruk av budsjettert disposisjonsfond. Mindreforbruket blir kr 2,2 mill. uten bruk av budsjettert disposisjonsfond. Til sammenligning var det i 2017 et mindreforbruk på kr 13,6 mill. uten avsetning til disposisjonsfond. Resultatet er noe bedre enn budsjettert med ca. 0,5 %.

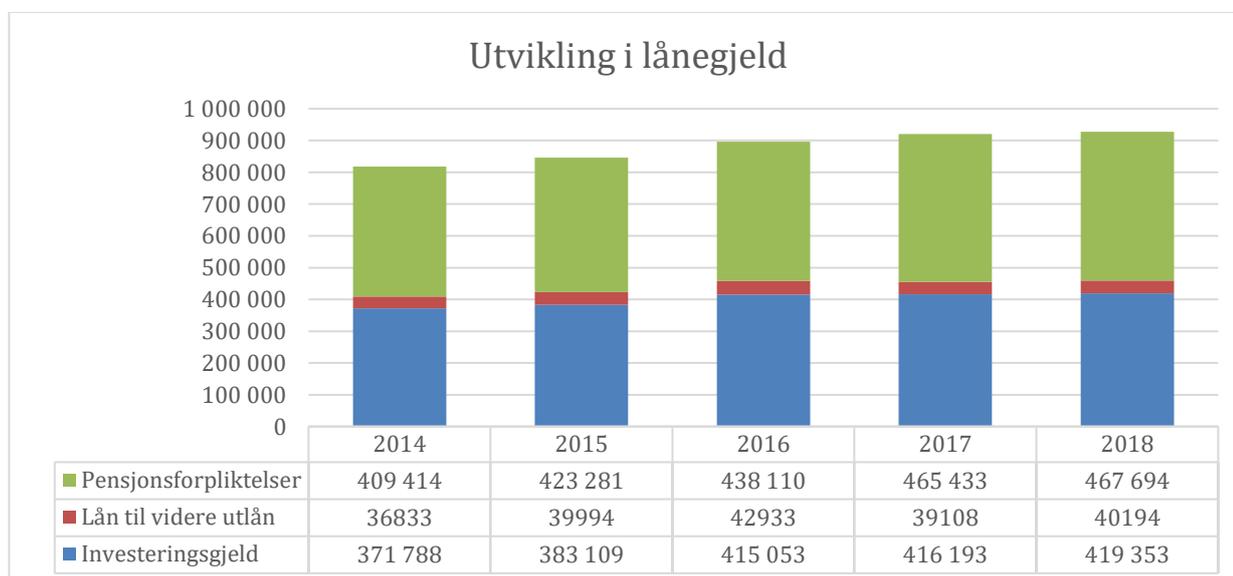
Vesentlige positive og negative effekter i årsregnskapet ifht. budsjett:

- Skatter og avgifter, rammetilskudd kr + 1,8 mill.
- Eiendomsskatt og konsesjonsavgifter kr +0,9 mill.
- Andre tilskudd, statstilskudd mm. kr +1,8 mill.
- Gevinst på langsiktige plasseringer kr -3,7 mill.
- Annen finans, renteinntekter mm. kr - 0,1 mill.
- Drift kr+2,9 mill.

Likviditet

Ved utgangen av året hadde kommunen en likviditet på totalt kr 69,7 mill. Av dette var kr 41,3 mill. bundet til skattetrekk, bundne fond og ubrukte lånemidler.

Lånegjeld

- Langsiktig investeringsgjeld er økt med ca. kr 3,2 mill. fra 2017 til 2018.
- Lån til videre utlån har økt med kr 1,1 mill. fra 2017 til 2018.
- Pensjonsforpliktelsen har økt med kr 2,3 mill. fra 2017 til 2018.

Investeringer

I 2018 er det investert for totalt kr 41,2 mill., mens det er budsjettert med kr 66,6. Av større investeringsprosjekt er det høydebassenget i Natveitåsen som er igangsatt. Lavere investeringer i fht. budsjett kommer av at flere av de større prosjektene som var har fått forsinket oppstart. Dette gjelder avlastningsleiligheter, tilrettelagte boliger, samlokalisering enhet drift, barnehagetomt, ENØK og høydebassenget i Natveitåsen. Salg av eiendom utgjorde kr 0,7 mill. mot budsjettert kr 10,4 mill.

Drift

Mindreforbruket i drift på til sammen kr 2,9 mill. er lite i forhold til totalbudsjettet. Det fordeler seg omtrentlig slik:

- Personalkostnader inklusive sykkelønnsrefusjoner, samt justering for innleid hjelp kr +3,8 mill.
- Driftskostnader kr -18 mill.
- Inntekter/refusjoner kr +14,2 mill.
- Bruk av/ avsetning til fond +2,9 mill.

Personalkostnadene ble ca. kr 3,8 mill. lavere enn budsjettert. Av dette består ca. kr 2,9 mill. av pensjonskostnad med tilhørende arbeidsgiveravgift. I motsatt retning går introduksjonsstønnd med kr 1,2 mill. i merforbruk. det vil si at mindreforbruket i lønnskostnadene er på ca. kr 2 mill.

Personalkostnader er justert for sykkelønnsrefusjoner, interne føringer til investeringer og innleid hjelp.

Driftskostnader har usedvanlig store avvik som må ses i sammenheng med inntektssiden. Av store enkeltavvik må vedlikeholdskostnader nevnes med kr 7,7 mill. ifht. budsjett, derav kr 6,2 mill. er knyttet til flommen i 2017, samt vannlekkasje sykehjemmet med tilhørende forsikring. Kr 1,0 mill. gjelder kalk som kommunen også mottar refusjoner på. Videre er det avvik på energikostnader, konsulenttjenester/juridisk bistand, sosiale bidrag, entrepriser, vintervedlikehold, samt overføring til private.

Driftskostnader er justert for mva., og overført bundne fond. Inntekter og refusjoner er justert for tilsvarende i de andre gruppene.

En god del av inntekter/refusjoner i drift er vanskelig å isolere fordi de er knyttet til bestemte formål, dvs. at de er øremerket. Det skal likevel trekkes fram at i refusjoner fra staten er det en merinntekt på kr 4,3 mill. Det meste er øremerket, men kr 2,7 mill. er knyttet til flyktningetjenesten og ekstra kostnader der. Dette er inntekter som må ses i sammenheng med deler av overskridelsen på driftskostnadssiden. Kr 0,9 mill. gjelder tilskudd innen oppvekst, hvorav kr 0,5 mill. gjelder tidlig innsatsmidler. Den andre store posten er refusjoner fra andre på

kr 8,1 mill. mer enn budsjettet. Av dette gjelder ca. kr 6,9 mill. forsikringer, hvor 6,5 mill. gjelder flom og vannlekkasje sykehjemmet, mens kr 0,5 mill. gjelder Oppvekst.

Avsetning til/bruk av fond bør nevnes. Bruk av fond utgjør kr 6,2 mill. mer enn budsjettet. En del av dette gjelder bruk av midler til miljøforvaltning i Lillesand, midler til kalk og bruk av fond til boligtilskudd. En annen betraktelig del gjelder bruk av fond til selvkostområdet VA og bruk av fond til infrastruktur som følge av flommen 2017. Gjeldende selvkostområdet VA medførte lavere inntekter enn budsjettet til at man ble nødt til å benytte seg av mer fond enn budsjettet i 2018 for å gå i balanse.

Avsetning til bundne fond utgjør kr 3,3 mill., og gjelder øremerkede tilskudd til tiltak i drift som ikke ble iverksatt i 2018.

Tabellen nedenfor viser resultat pr enhet:

	Regnskap2018	Budsjett 2018	Avvik i NOK	Regnskap 2017
Forvaltning	12 755	11 636	1 119	10 195
Kommunikasjon og kultur	17 100	19 135	-2 035	15 658
Drift	21 504	17 964	3 540	20 019
Oppvekst felles	45 923	46 455	-532	47 250
Kulturskolen	902	963	-62	791
Ressurssenteret	35 850	37 251	-1 401	30 682
Natveitåsen barnehage	6 461	7 082	-621	6 367
Birkeland barnehage	4 407	4 383	24	3 882
Engesland oppvekstsenter	11 854	12 483	-629	11 442
Birkeland skole og sfo	33 964	35 058	-1 094	32 701
Valstrand skole	17 072	17 577	-505	16 657
Herefoss skole og sfo	3 373	3 538	-165	3 171
Helse og velferd felles	8 417	7 844	573	8 561
Hjemmetjenesten	22 236	22 510	-274	21 477
Sykehjem	32 478	32 760	-282	30 794
Boveiledertjenesten	26 514	24 671	1 844	22 575
NAV	5 524	6 118	-593	5 193
Virksomhetsstyring	5 089	6 986	-1 897	8 628
Kirken og andre trossamfunn	4 926	4 809	117	4 558
Fellesområder	-316 350	-319 223	2 873	-300 601
Mindreforbruk inklusive avsetning til disposisjonsfond/bruk av disposisjonsfond	3 595			13 483
Mindreforbruk eksklusiv avsetning til disposisjonsfond/bruk av disposisjonsfond	2 195			13 635

Enhetene i forhold til budsjett:

- Merforbruk i forvaltning er sammensatt av konsulenttjenester for å kunne foreta tjenesteleveranse og utredninger, erstatningsutbetaling, lave gebyrinntekter og høyere aktivitet i arbeidet med næring enn budsjettet.
- Mindreforbruk i kommunikasjon og kultur gjelder i hovedsak lavere driftskostnader til IT.
- I teknisk drift er det merkostnadene knyttet til vintervedlikehold vei, samt merutgifter til energi, og uforutsette vedlikeholdskostnader.
- Oppvekst (utenom Ressurssenteret) har et mindreforbruk som er sammensatt av lavere pensjonskostnader i statens pensjonskostnader, lavere lønnsutgifter som følge av at sykkelønnsrefusjonene har dekket mer enn vikarutgiftene, samt økte inntekter og øremerkede refusjoner.
- Ressurssenteret hadde et større mindreforbruk i barnevernstjenesten på tiltak utenfor hjemmet som ble refundert fra Kristiansand kommune etter årsskiftet. I tillegg fikk enheten ekstra tilskudd ved bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne.
- Boveiledertjenesten har et større negativt avvik. Det er i hovedsak knyttet til økte behov i avlastning.
- NAV har et mindreforbruk bestående av refusjon av sosial stønad og lavere bruk av kvalifiseringsprogrammet, tjenesten i Lillesand samt rusbehandling.
- I Helse og velferd felles består merforbruket av omgjøring fra godtgjørelse til fastlønn for lege, økte driftskostnader til pasienter med fastlege i annen kommune, samt utgifter til interkommunalt samarbeid.
- Mindreforbruket på virksomhetsstyring ifht. budsjett gjelder i hovedsak pensjon. Premieavviket og bruk av premiefond for kommunen blir bokført som en inntekt. Det ble høyere enn budsjettet.

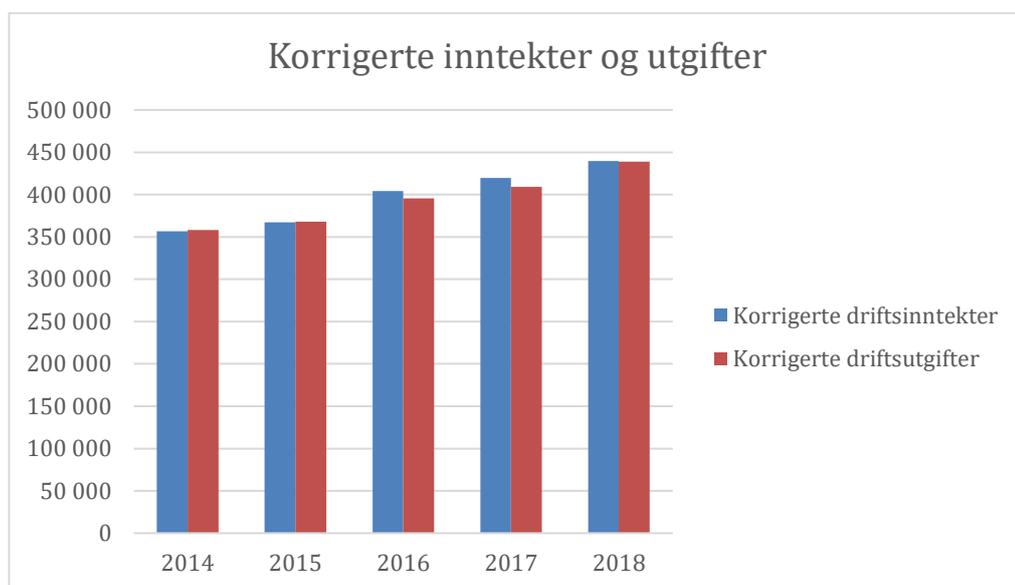
Driftskostnadene i 2018 har store avvik i forhold til budsjettet, det gjelder særlig innenfor samfunnsutvikling. Mye av dette kommer av uforutsette kostnader knyttet til forsikringsskader der det også er tilhørende inntekter. I Ressurssenteret har man også hatt betraktelig høyere kostnader innen flyktning, der man også har hatt høyere inntekter både innenfor enheten og sentralt. Det kommer av at man på slutten av 2017 og 2018 har bosatt flere flyktninger enn det som var forutsatt budsjettmessig høsten 2017.

ANALYSE AV DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN

For å få til en reell analyse av hvordan utviklingen har vært over tid, må det foretas korrigeringer av en del regnskapstall på både inntekts- og kostnadssiden.

Driftsinntektene korrigeres for avsatt til bundne fond. Driftskostnadene korrigeres for bruk av bundne fond og pensjonsordningenes premieavvik inklusiv arbeidsgiveravgift.

Det er tatt utgangspunkt i brutto driftsresultat, dvs resultatet før finansinntekter/finansutgifter og tilbakeføring av avskrivninger som utgjør netto driftsresultat.

Årets brutto driftsresultat går fra et negativt resultat på kr -2,2 mill. til et positivt resultat på kr 0,7 mill. I 2017 var tilsvarende et brutto driftsresultat på 14,6 mill. til et korrigert resultat på 10,7 mill. Det vil si at vi har hatt en negativ utvikling gjeldende forholdet mellom inntekter og kostnader mellom 2017 og 2018. De korrigerede driftsinntektene har steget med 4,8 % mot 3,8 % i 2017, mens de korrigerede driftskostnadene har steget med 7,3 % i 2018 mot 3,4 % i 2017.

Tallene viser at balansen mellom inntekter og utgifter i 2018 er tilbake på nivået som kommunen hadde før 2016. Korrigert brutto driftsresultat er svakt med 0,2 % av driftsinntekten.

Korrigeringer av driftsregnskapet:

	2014	2015	2016	2017	2018
Justering/tilgang/avgang bundne fond	2 731	-3 342	-9 423	-3 899	4 351
Premieavvik	-4 247	1 670	-1 338	-148	-1 440

En nærmere kikk på korrigeringene gir et innblikk i hvorfor resultatet endrer seg. Mellom 2014 og 2018 har premieavviket på pensjon vært i stor endring. I 2014 inntektsføres det kr 4,2 mill. i

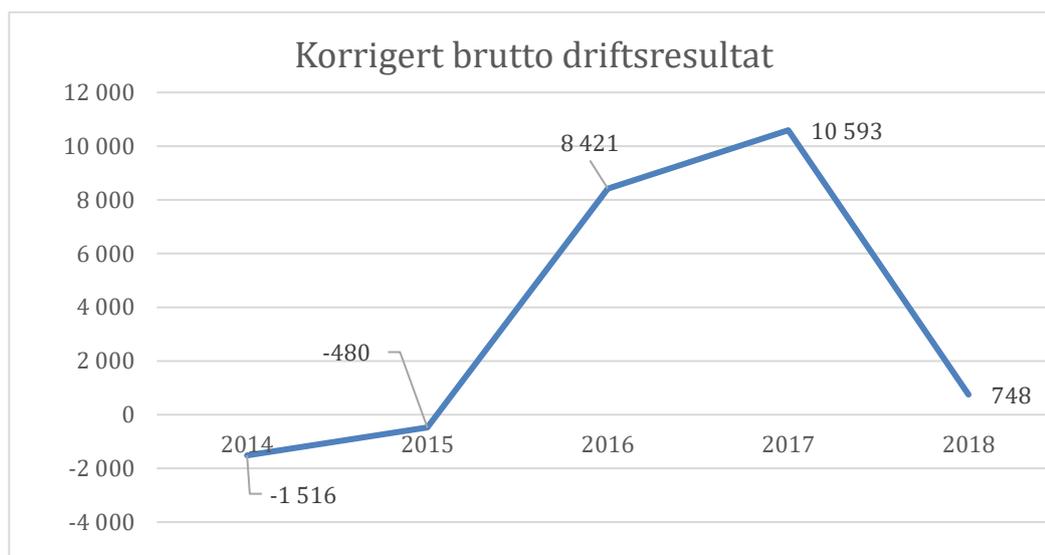
netto premieavvik, mens det i 2018 blir inntektsført kr 1,4 mill. Det vil si at det er en differanse på kr 2,8 mill. mellom 2014 og 2018.

Premieavviket er en kostnad eller inntekt som korrigerer innbetalingene kommunen har gjort til pensjonsfondet til en beregnet kostnad på fremtidig pensjon. Det er inntekter kommunen høyst sannsynlig aldri vil få utbetalt, men som løper over tid. Dermed kan man ikke helt regne dem som en inntekt på lik linje med andre inntekter.

Birkenes kommune mottok øremerkede tilskudd som ikke er brukt i 2015, 2016 og 2017, og som ble overført til fond. I 2014 og 2018 var det motsatt. Kommunen brukte mer av slike midler enn inntektsført. Bunde fond påvirker nøkkeltallene brutto- og netto driftsresultat. Når bruken er lavere enn avsetningen til bundne fond, styrkes brutto og netto driftsresultat. Korrigering i regnskapet viser et bedre bilde av faktisk sammenheng mellom inntekter og utgifter.

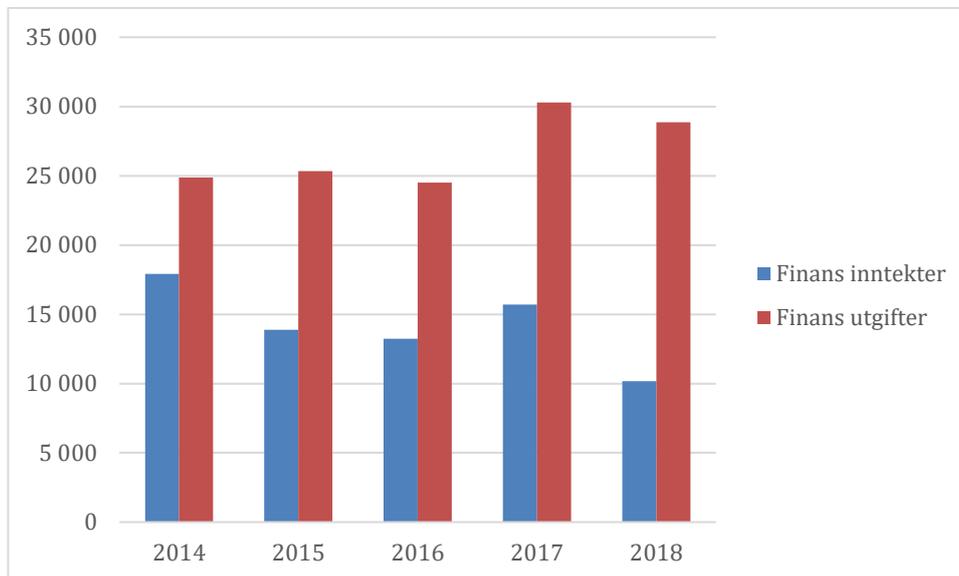
I 2018 er bruk av bundne fond i drift kr 8,6 mill, mens avsetning til budne fond er kr 4,2 mill. Kr 4,4 mill. av kommunens negative brutto og netto driftsresultat skyldes at vi bruker mer midler fra tidligere år enn vi avsetter til fremtidige år. Det betyr at brutto og netto driftsresultat egentlig er bedre enn det som fremkommer av de obligatoriske oversiktene. I 2017 var bruk av bundne fond i drift kr 6,6 mill., mens avsetning til bundne fond var kr 10,4 mill. Det betyr at kr 3,8 mill. av positivt brutto og netto driftsresultat skyldes større bundne fond som i utgangspunktet styrket resultatet i 2017.

Kommunens store mottak av bundne midler er slik sett en stor årsak til at korrigeringen av regnskapet blir så stor. Avsetning til bundne fond styrket dermed brutto og netto driftsresultat i 2017, mens i 2018 reduserte bruk av fond resultatet.

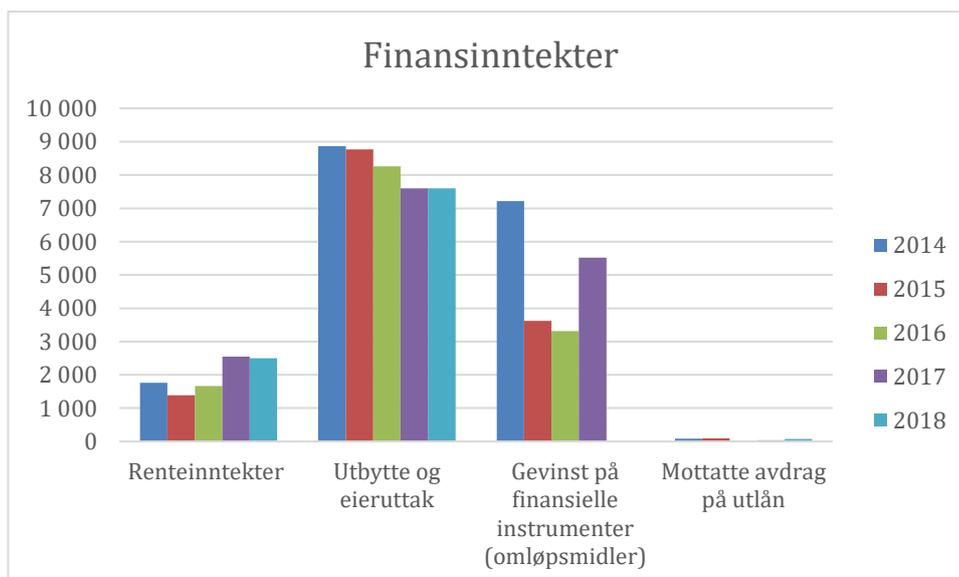

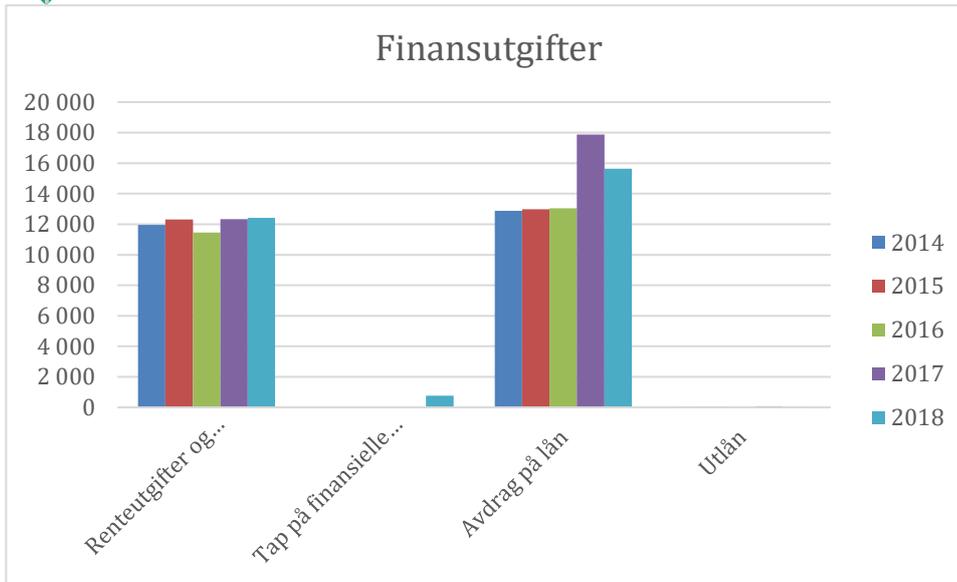
Grafen nedenfor viser utviklingen av finansinntekter-og utgifter

Finanspostene er ikke korrigert. Renteutgifter og avdrag er redusert i 2018. Avdragene fordi man i 2017 har valgt å betale høyere avdrag enn minimumsavdrag, mens man i 2018 kun har nedbetalt minimumsavdrag. Finansutgiftene inneholder også tap på langsiktige verdipapirer i 2018. Finansinntektene er dermed redusert i 2018 i fht. 2017. Det har sammenheng med at kommunen ikke hadde avkastning på langsiktige verdipapirer i 2018, men derimot et tap på kr 0,8 mill.

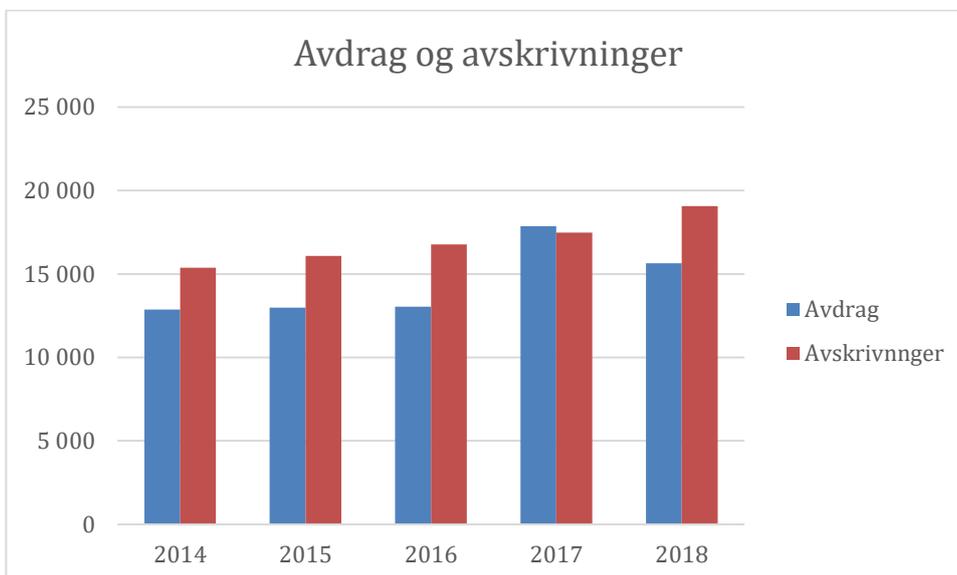

Renteinntektene og utbytte er omtrent på nivå med 2017. I perioden 2014-2017 har avkastningen på langsiktige verdipapirer vært i størrelsesorden kr 3-7 mill. pr år, men i 2018 ble det et regnskapsmessig tap.

Rentekostnadene har ligget på ca kr 12,0 mill pr år de siste årene. Det var en stor økning i avdrag på lån i 2017. Kommunen har en vedtatt finansstrategi som sier at avdrag på lån skal være lik avskrivninger. Det gir en høyere nedbetaling av gjeld enn minimumsavdraget. I 2017 ble det for første gang gjennomført. I 2018 ble det ikke funnet økonomisk handlingsrom for høyere nedbetaling av gjeld enn minimumsavdrag.

For å komme fram til netto driftsresultat tilbakefører man i kommuneregnskapet kostnadsførte avskrivninger. Avskrivningene øker jevnt i takt med økte investeringer.

Etter mange år med økt avstand mellom avskrivninger og avdrag var avdragene i 2017 høyere enn avskrivningene. Det var en positiv utvikling. I 2018 er det en differanse mellom avdrag og avskrivninger på kr 3,4 mill. I netto driftsresultatet «redder» avskrivningene kommunens resultat. Avskrivningene viser kapitalslitet/verdiforringelsen av investeringene som er gjort, og er dermed en kostnad for kommunen. Fordi gjeldsavdragene kommer til fradrag som finanskostnad, blir resultatet belastet dobbelt dersom begge er med. Avskrivningen blir derfor tilbakeført teknisk sett i regnskapet.

Denne måten å beregne netto driftsresultat på vil gradvis tappe kommunen for verdier, dersom man ikke foretar fondsavsetninger til fremtidige investeringer. Ved å analysere balansen ser man tendensene på utviklingen over tid. Også her korrigeres tallene noe. Omløpsmidler korrigeres for pensjonenes premieavvik. Langsiktig gjeld korrigeres for neste års budsjetterte avdrag som legges til kortsiktig gjeld.

Likviditetsgrad 1 (Omløpsmidler/kortsiktig gjeld)

Likviditetsgrad 3 ((Betalingsmidler-bundne fond-ubrukte lånemidler)/kortsiktig gjeld)

	2014	2015	2016	2017	2018
Likviditetsgrad 1	1,8	1,6	2,3	2,5	2,3
Likviditetsgrad 3	0,2	0,15	0,4	0,6	0,4

Likviditetsgraden forteller oss noe om hvilken evne vi har til å betale vår kortsiktige gjeld. Likviditetsgrad 1 bør være større enn 2, og likviditetsgrad 3 bør være større enn 0,3. Birkenes kommune ligger over kravet for likviditetsgrad 1 og 3 i 2018. I likviditetsgrad 1 inngår ubrukte lånemidler. Ved utgangen av 2015 var denne positiv med kr 1,9 mill. i ubrukte lånemidler, mens den i 2018 var kr 7,8 mill.

Arbeidskapital(Omløpsmidler-Kortsiktig gjeld) i % av korrigerte driftsinntekter

	2014	2015	2016	2017	2018
Arbeidskapital i % av driftsinntekter	14,8	12,6	24,7	27,2	23,0

Et ønskelig nivå er at arbeidskapitalen utgjør ca. 10-15 % av driftsinntektene, Birkenes kommune ligger godt over dette, men her ligger det store midler inne i omløpsmidlene som langsiktige plasseringer. De ubrukte lånemidlene inngår også i arbeidskapitalen.

Finansieringsevnen (anleggsmidler/ (egenkapital+ langsiktig gjeld))

	2014	2015	2016	2017	2018
Finansieringsgrad	0,93	0,94	0,89	0,89	0,9

Et krav til dette er rundt 0,67, men bør definitivt være under 1. Dette sier noe om hvor stor andel av anleggsmidlene som er finansiert med langsiktig kapital. Den er nesten uendret fra 2017 til 2018. Det er positivt ettersom det ble investert mer i 2018 enn i 2017.

Egenkapitalprosent((egenkapital/totalkapital)*100)

Gjeldsgrad (gjeld/egenkapital)

	2014	2015	2016	2017	2018
EK-prosent	17,2	17,9	18,1	19,4	21,4
Gjeldsgrad	4,8	4,6	4,5	4,2	4,2

Hvor høy EK-prosent det skal være, avhenger i stor grad av kapitalintensivitet og risiko.

I perioden er andelen av EK-prosenten har gått gradvis oppover. Det har sammenheng med at egenkapitalen har økt. Det har gjelden også, men forholdsvis mindre. Effekten kommer av overskudd og moderat gjeldsvekst. Dette fremgår tydelig av gjeldsgraden som måler gjeld i fht. egenkapital. Jo høyere gjeldsgrad kommunen har, desto høyere finansiell giring har kommunen. Det vil si at kommunen er mer sårbar for endringer i finansmarkedene som rentenivå og avkastning.

Nøkkeltallene viser en bedring i kommunens økonomi de siste årene. Kommunen har likevel en høy grad av gjeldsfinansiering av investeringene.

Birkenes kommune er fortsatt avhengig av finansinntekter i form av utbytte og avkastning på langsiktige verdipapirer for å få driften i økonomisk balanse. Det hadde vært fornuftig å følge kommunens finansstrategi ved å nedbetale investeringsgjeld i samme størrelse som avskrivninger eller bruke større andel av egne midler til investeringer.

Uten fondsoppbygging til investeringer (kapitalslitet) vil enten gjeldsandelen, med tilhørende kapitalkostnader, eller driftskostnadene til vedlikehold øke. I netto driftsresultat har avskrivningskostnadene vært erstattet med avdragsutgifter som er mye lavere enn avskrivningene tidligere år.

Dette medfører at kommunen belaster resultatet med kostnaden i mange år etter at utstyret som det er investert i er utrangert og har behov for erstatning. Uten avsetning til fond til å finansiere dette, vil gjelden vokse videre, eller kommunen må beregne økte vedlikeholdskostnader i drift for å foreta nødvendig vedlikehold av eiendommene.

Det vil si at enten øker rente- og avdragskostnadene eller så øker vedlikeholdskostnadene.

Ettersom Birkenes kommune har nytt godt av det lave rentenivået de siste årene, har man ikke merket hvor sårbar man egentlig er med høy investeringsgjeld.

ØKONOMISK OVERSIKT

Økonomisk oversikt - drift	Regnskap 2018	Reg. budsjett 2018	Oppr. budsjett 2018	Regnskap 2017
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	10 716	10 429	10 429	10 990
Andre salgs- og leieinntekter	25 751	26 608	26 608	27 495
Overføringer med krav til motytelse	72 145	31 508	31 809	62 710
Rammetilskudd	179 811	185 285	185 285	184 636
Andre statlige overføringer	18 617	16 832	15 786	17 909
Andre overføringer	1 047			1 448
Skatt på inntekt og formue	116 345	109 131	109 131	106 505
Eiendomsskatt	19 409	18 620	18 620	18 250
Andre direkte og indirekte skatter	57	358	358	57
Sum driftsinntekter	443 895	398 771	398 025	430 000
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	205 240	193 770	196 254	193 988
Sosiale utgifter	52 776	55 756	54 979	51 184
Kjøp av varer og tjenester som inngår i tj.produksjon	57 867	42 529	42 379	46 477
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	85 595	84 741	84 087	82 947
Overføringer	25 512	10 638	10 558	23 279
Avskrivninger	19 068	18 794	18 794	17 485
Fordelte utgifter		-866	-2 435	
Sum driftsutgifter	446 059	405 360	404 614	415 361
Brutto driftsresultat	-2 163	-6 589	-6 589	14 639
Finansinntekter				
Renteinntekter og utbytte	10 099	10 300	10 300	10 144
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)		2 900	2 900	5 520
Mottatte avdrag på utlån	71	50	50	37
Sum eksterne finansinntekter	10 170	13 250	13 250	15 700
Finansutgifter				
Renteutgifter og låneomkostninger	12 413	12 900	12 900	12 344
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	776			
Avdrag på lån	15 640	15 357	15 357	17 870
Utlån	42	30	30	78
Sum eksterne finansutgifter	28 872	28 287	28 287	30 292
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-18 702	-15 037	-15 037	-14 592
Motpost avskrivninger	19 068	18 794	18 794	17 485
Netto driftsresultat	-1 797	-2 832	-2 832	17 533
Interne finanstransaksjoner				

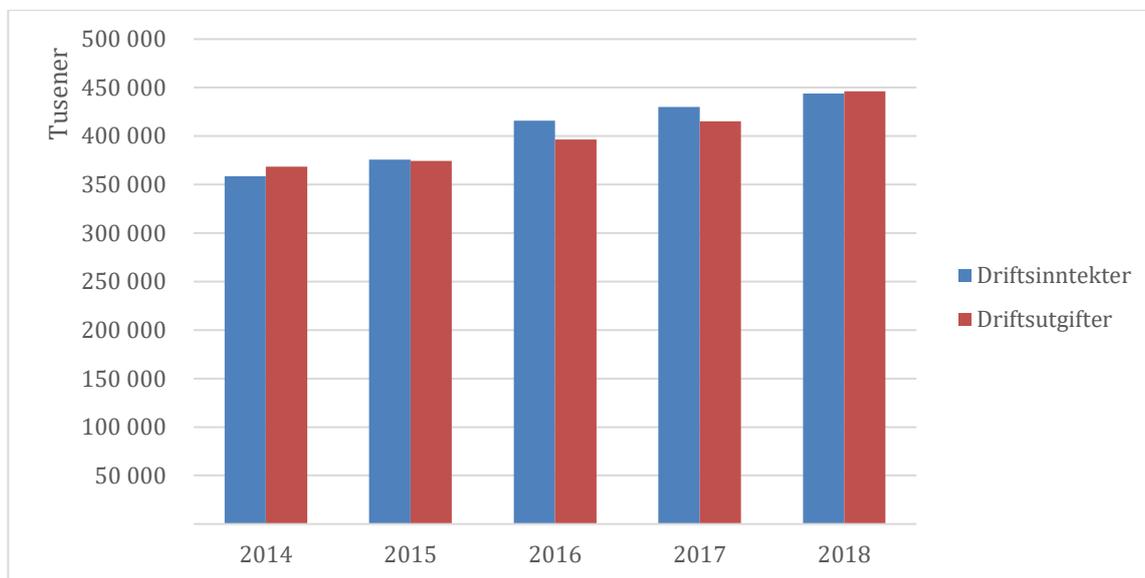
Økonomisk oversikt - drift	Regnskap 2018	Reg. budsjett 2018	Oppr.budsjett 2018	Regnskap 2017
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	13 483			17 337
Bruk av disposisjonsfond	1 400	1 400	1 400	
Bruk av bundne fond	8 589	2 372	2 372	6 557
Sum bruk av avsetninger	23 471	3 772	3 772	23 894
Overført til investeringsregnskapet	359			
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk				
Avsatt til disposisjonsfond	13 483			17 489
Avsatt til bundne fond	4 238	940	940	10 456
Sum avsetninger	18 080	940	940	27 944
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	3 595			13 483

Regnskapsmessig mindreforbruk ble kr 3,6 mill. Det er inklusiv bruk av disposisjonsfond på kr 1,4 mill.

DRIFTSINTEKTER OG DRIFTSUTGIFTER

Samlet oversikt inntekter og utgifter

I 2018 økte driftsinntektene med 3,2 % (3,4 % i 2017) og driftsutgiftene økte med 7,4 % (4,7 % i 2017). Det er en uheldig utvikling når kostnadene øker i høyere takt enn inntektene.

Det er overføringer med krav til motytelse som har økt mest det siste året med kr 9,4 mill. (15 %) både beløpsmessig og %-vis. Skatte og rammeinntekter har bare økt med kr 5 mill. eller 1,7 % til sammenligning.

Overføringer med krav til motytelser har de siste årene hatt en kraftig vekst, men hadde en tilbakegang i 2017. I denne inntektsposten inngår en del øremerkede midler. I 2017 mottok ikke kommunen så mye som tidligere år, bl. annet som følge nedleggelsen av SANA asylmottak i 2017. Dette er ytterligere redusert i 2018. Inntektsposten er likevel betraktelig høyere enn budsjettert med kr 40,8 mill. i 2018. Differansen består av sykelønnsrefusjoner og mva. på til sammen kr 25,2 mill., forsikringsoppgjør på kr 6,7 mill. gjeldende flommen i 2017 og vannskade sykehjem, samt en annen mindre forsikrings sak. Resten gjelder ubudsjetterte øremerkede tilskudd.

Lønnskostnadene og sosiale kostnader har økt med til sammen 5,2 %. I 2017 var økningen 3,3 %. Det er flere ansatte i 2018 enn det var i 2017. Det var også høyere sykelønnsrefusjoner.

Ellers ligger en del av økningen av kostnader i kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjonen. I dette ligger ekstra kostnader knyttet til flom, vannlekkasje sykehjemmet, økte strømkostnader, konsulent tjenester mm.

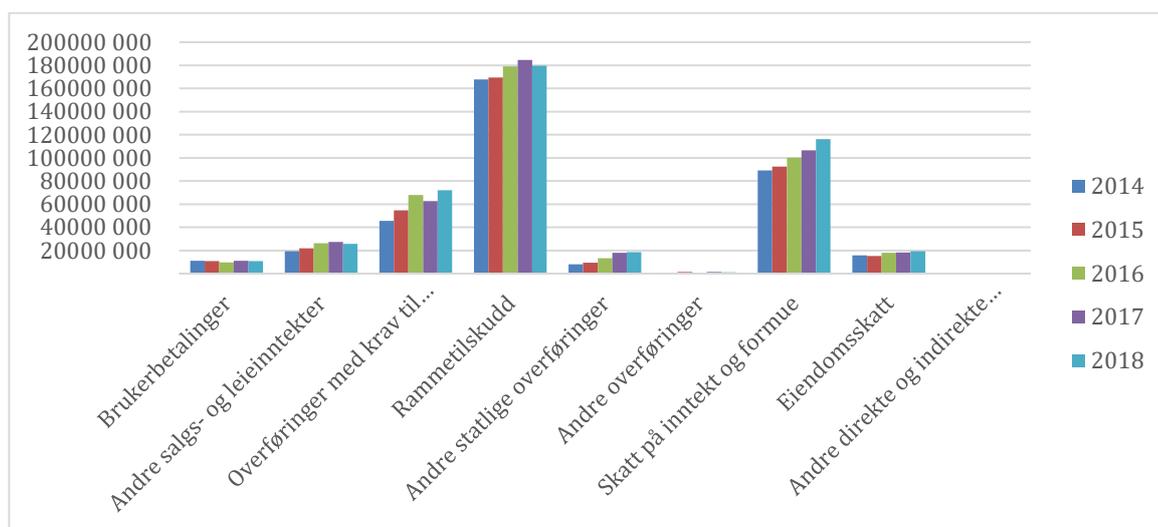
Balansen mellom inntekter og kostnader går i feil retning i 2018, etter å ha hatt positive foregående år.

Birkenes kommune har negativt brutto driftsresultat på kr -2,2 mill. i 2018 sammenlignet med et positivt brutto driftsresultat på kr 14,6 mill. i 2017. Dette er før korrigeringer for avsetninger og bruk av fond.

Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter er -0,5 % mot 3,4 % i 2017. Brutto driftsresultatet er positivt med 0,2 % i 2018, dersom vi korrigerer for fondsavsetninger og premieavviket på pensjonsinntekter, men det er fortsatt svakt.

Driftsinntekter

De viktigste inntektskildene er rammetilskudd og skatt på inntekt og formue. Det er imidlertid ikke mulig for kommunen å gjøre noe for å påvirke disse inntektene direkte. I 2018 mottok kommunen kr 1,7 mill. mer enn budsjettert i skatte- og rammeinntekter. Økningen kom som følge av at skatteinntekten i landet var betraktelig høyere enn det som lå til grunn i revidert statsbudsjett.

Birkenes kommune blir kompensert for skatt i inntektsutjevningen. I 2018 lå kommunens skatteinntekter på 73,1 % av landet for øvrig, noe som er en forbedring i forhold til tidligere år. Kommunesektoren hadde en økning i skatteinntekten i forhold til 2017 på totalt 3,8 %. Anslaget var 2,4 % høsten 2018. Det påvirker Birkenes kommune positivt ved inntektsutjevningen. Kommunen hadde selv en økning i skatteinntekten på 9,2 % fra 2017, men er fortsatt å anse som en skattesvak kommune.

Brukerbetalinger har hatt en nedgang fra 2017 til 2018 på 2,6 %. Hovedårsaken er at sykehjemmet i 2017 hadde høyere brukerbetalinger som følge av at de solgte plasser til andre kommuner.

Andre salgs- og leieinntekter viser en reduksjon på 6,8 % fra 2017. I denne posten inngår husleieinntekter, gebyrer inkludert vann og avløp og andre diverse inntekter. Den store nedgangen gjelder vann og avløp med en inntektsreduksjon på kr 2,4 mill. Inntektene kan variere fra år til år, men i 2018 besto det hovedsakelig av en inntekt som er reversert i 2018.

Overføringer med krav til motytelse har hatt en økning i inntekter på 15 % fra 2017. Det er særlig refusjoner fra andre som har økt med kr 7,4 mill. Av dette utgjør kr 6,9 mill. forsikringsoppgjør gjeldende flom i 2017, vannlekkasje sykehjemmet og et par mindre saker. Kr 5,4 mill. gjelder sykkelønsrefusjoner og mva.-refusjon. Sistnevnte er påvirket av store innkjøp pga. forsikringsskadene. Videre er også refusjoner fra andre kommuner økt med kr 1,7 mill. Det gjelder oppvekst og teknisk forvaltning. Sistnevnte gjelder samarbeidet med Lillesand. Refusjoner fra staten har imidlertid gått ned fra 2017 til 2018 med kr 5,5 mill. Samfunnsutvikling hadde en del engangsinntekter knyttet til skjønnsmidler flom og vedlikeholdstilskudd i 2017 (kr 1,8 mill.). I tillegg mottok kommunen mer tilskudd til kalk (kr 1,1 mill.). Ressurssenteret mottok høyere øremerkede tilskudd (kr 2,2 mill.) samt at man fortsatt fikk en del tilskudd fordi man hadde asylmottak i kommunen. Totalt sett er inntektsreduksjonen kr 7,7 mill. gjeldende asylmottak i fht 2016. Helse og omsorg har mottatt kr 2,0 mill. mer i statlig tilskudd til ressurskrevende brukere enn i 2017.

Rammetilskuddet er redusert med -2,6 % fra 2017 til 2018. Det er en del lavere enn året før da Birkenes hadde en økning på 3,0 %, mellom 2016 og 2017 var økningen på 5,8%. Reduksjonen har sammenheng med inntektsutjevningen kommunen mottar fordi Birkenes er en skattesvak kommune. Nedgang i inntektsutjevning var på -12,2 %, eller -4,6 mill. fra 2017 til 2018. Inntektsutjevningen henger sammen med skatt på inntekt og formue i Birkenes i forhold til andre kommuner. Vekst i selve rammetilskuddet var på 0,8% fra 2017.

Skatt på inntekt og formue har hatt en økning på 9,2 % fra 2017 mot 6,2 % mellom 2016 og 2017. Dette er en høyere skattevekst enn landet forøvrig som var på 3,8 %. Vekstanslagene ble satt til 1 % i revidert nasjonalbudsjett, med en oppjustering til 2,4 % i oktober 2018. Birkenes kommune er mindre sensitiv for skatteinntekter og ettersom kommunen er en skattesvak kommune vil deler av inntektssvikten kompenseres av inntektsutjevning. I dette tilfellet har imidlertid hele landet hatt en sterkere skatteinngang enn forventet, mens Birkenes skattevekst har vært høyere enn gjennomsnittet. Veksten i Birkenes i forhold til resten av landet har medført redusert inntektsutjevning. Det betyr også at Birkenes kommune har hatt høyere skatteinngang enn forutsatt i budsjettet og sammenlignet med 2017.

Birkenes kommune innførte eiendomsskatt i 2014. Tidligere var det kun eiendomsskatt for verker og bruk. Det har vært en økning i eiendomsskattinntekt med 6,4 % fra 2017. I 2018 er satsen for eiendomsskatt for boliger og fritidseiendommer satt ned med 0,1 promille fra 2017. Økt grunnlag gir likevel en merinntekt. Det er omtaksring av en del verker og bruk som hovedsakelig utgjør økningen i inntekt på eiendomsskatt.

Andre statlige overføringer har økt med kr 0,7 mill. fra 2017. Det er økt bosetting av flyktninger de senere årene som er utslagsgivende i 2018. I 2018 bosatte Birkenes kommune 17 personer sammenlignet med 27 personer i 2017, 26 personer i 2016 og 20 personer i 2015. Det var budsjettert med 10 bosatte personer i 2018.

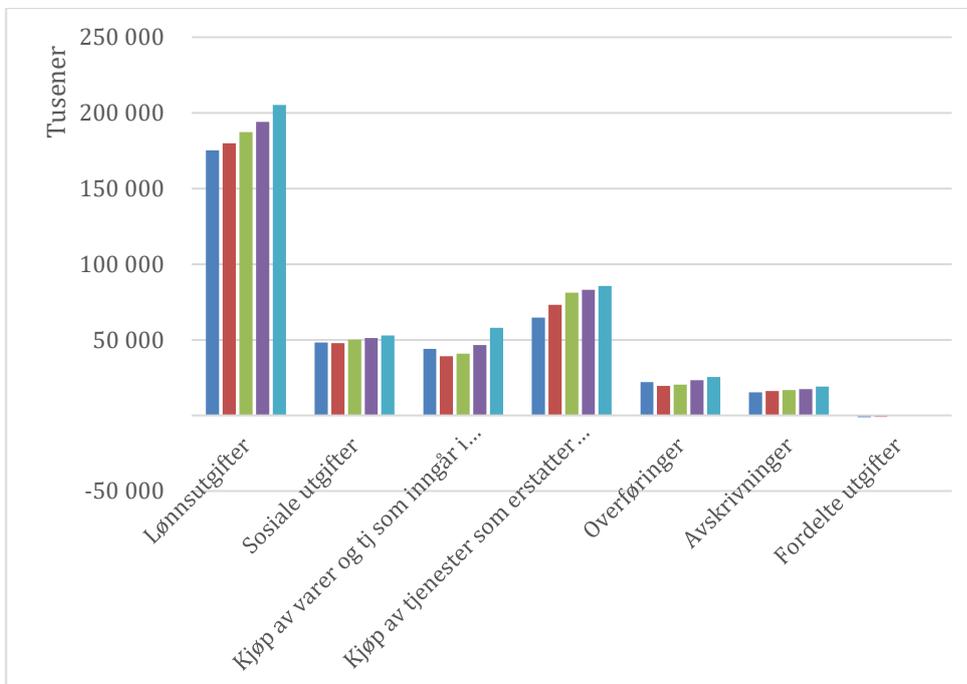
Andre direkte og indirekte skatter er så lave at de omtrent ikke synes på grafen. Dette gjelder konsesjonsinntektene til Birkenes kommune og er omtrent uendret fra 2017.

Andre overføringer er også svært lave, og omtrent uendret. Budsjettposten kan inneholde overføringer fra kommuner, fylkeskommuner, private eller særbedrifter.

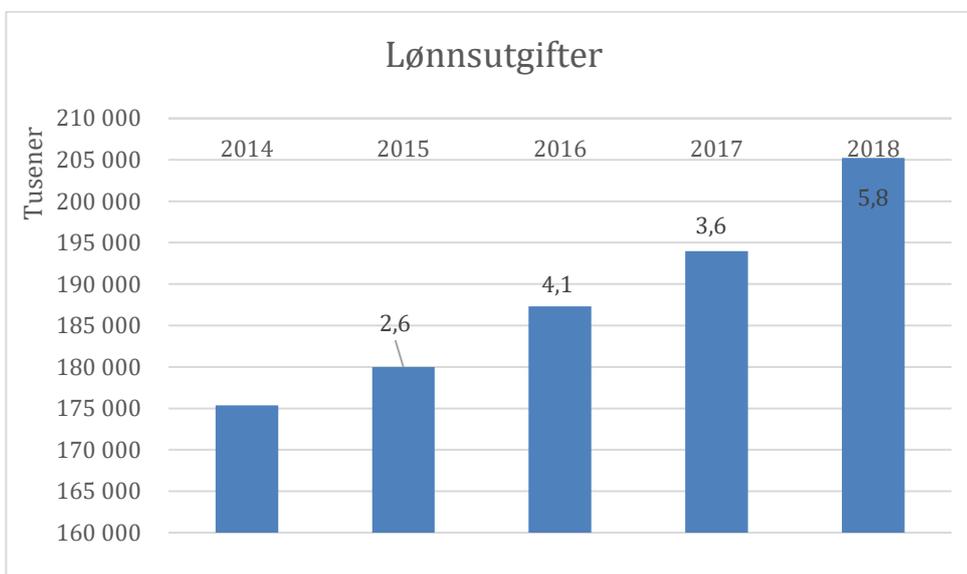

Driftsutgifter

Kommunens driftsutgifter (ekskl. interne overføringer) består av gruppene:

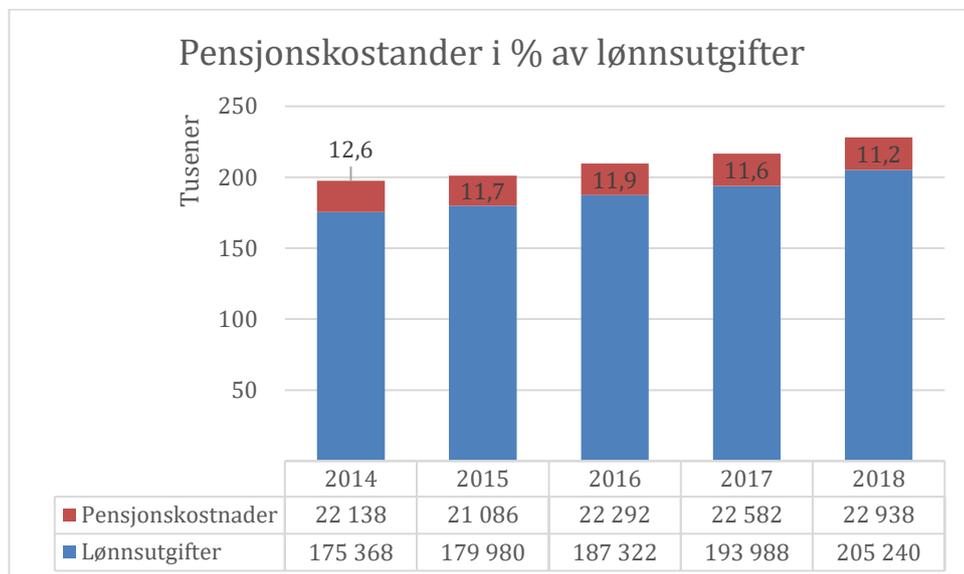

Lønn og sosiale utgifter er den største utgiften i kommunens regnskap. Fra 2017 til 2018 økte lønn og sosiale kostnader med 5,2 %. Fra 2016 til 2017 var det en økning på 3,3 %. Som det fremkommer i grafen, har det vært en økning i både lønnskostnader og sosiale kostnader på hhv. 5,8 % og 3,1 %. Det er verdt å merke seg at sykelønnsrefusjoner også har hatt en betraktelig økning, med 23,7%. Det har vært en økning i sykefravær i 2018 i fht 2017. Det påvirker lønnsutgiftene. Det har også vært en økning i årsverk.

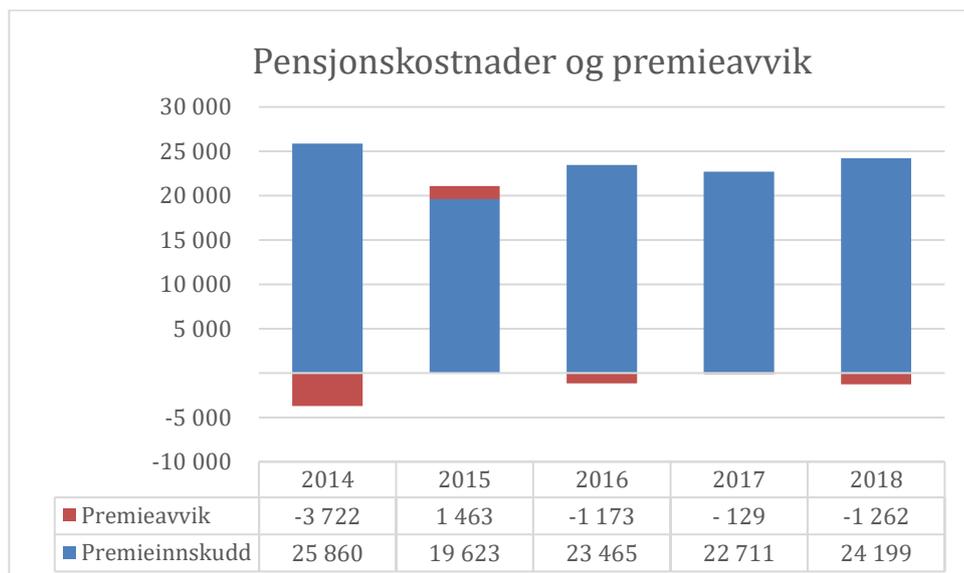

Lønnsutgiftene har økt med 5,8 % fra 2017 til 2018. Det har sammenheng med en økning i sykkelønnsrefusjon i perioden og økning i antall ansatte i kommunen.

Pensjonsutgiftene er litt redusert i forhold til lønnskostnader til 11,2 %.

Faktiske innbetalte pensjonskostnader i 2018 var 6,6% lavere enn i 2017 (premieinnskudd). Premieavviket var en inntekt på kr 1,3 mill., mens det i 2017 bare er inntektsført kr 0,1 mill. i premieavvik. Total kostnad har derfor bare en økning på 1,6 %. Premieavviket er differansen mellom faktisk betalte pensjonsutgifter og faktisk pensjonskostnad. Har kommunen betalt for høy utgift i forhold til beregnet pensjonskostnad, får vi premieavviket som en inntekt. Har vi betalt for lav utgift vil premieavviket bli en kostnad. I 2018 ble det en inntekt gjeldende KLP, og

en kostnad gjeldende Statens Pensjonskasse. Hva kostnaden faktisk er fremkommer av pensjonsselskapenes aktuarberegninger.

Lønns- og pensjonskostnader ser samlet sett ut til å ha et merforbruk på kr 8,5 mill. i fht budsjett. Det må ses i sammenheng med sykkelønnsrefusjoner på kr 13,3 mill. Avviket på lønnskostnader blir hensyntatt sykkelønnsrefusjoner ca. kr 4,8 mill. bedre enn budsjett. Av dette har man hatt innleid hjelp for kr 1,2 mill. mer enn budsjettet. Videre er ca. kr 2,9 mill. lavere pensjonskostnader inklusiv arbeidsgiveravgift enn budsjettet. Av dette gjelder kr 1,8 mill. KLP, og er knyttet til at den endelige avkastningen hos KLP i 2017 ble bedre enn antatt. Dette reduserte kommunens innskudd til pensjon. Kr 1,2 mill. gjelder Statens pensjonskasse. Hovedsakelig gjelder dette avviket til dels litt lavere grunnlag enn budsjettet og til dels bruk av høyere pensjonsatts i budsjett enn faktisk resultat.

Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon er det som kalles driftsutgifter. Dette er kostnader til f.eks. vedlikehold, kontormateriell, annonser, leie etc. Denne kostnadsgruppen økte med 24% fra 2017 til 2018 tilsvarende kr 11,4 mill. Fra 2016 til 2017 var det en økning på 14 %. Økningen ligger hovedsakelig på energi (kr 0,9 mill.), vedlikehold og byggetjenester (kr 6,1 mill.), serviceavtaler og reparasjoner (kr 1,0 mill.) samt konsulenttjenester/leie av personell (kr 2,9 mill.). Vedlikehold og byggetjenester, samt til dels energi må ses i sammenheng med at utgifter til flommen i 2017 og vannlekkasje på sykehjemmet i 2018 hadde kostnader på til sammen kr 6,5 mill. der kr 6,2 mill. var relatert til utgiftsområdet. Når det gjelder strøm så har også strømprisene økt. Konsulenttjenester er påvirket av innleid personell på kr 1,1 mill. mer enn i 2017 samt andre kjøp av konsulenter som bl.a. er knyttet til juridiske tjenester, eiendomsskatt og miljøarbeid i Lillesand.

Kjøp av varer som erstatter tjenesteproduksjon er driftstilskudd til private barnehager, leger, interkommunalt samarbeid, kjøp fra kommuner som barnevernet, skysstutgifter etc. Denne gruppen har økt de siste årene. I 2018 har den økt med 3,2 % eller 2,6 mill. fra 2017. I 2017 økte denne utgiftsposten med 2,1 %.

Økningen er relativt moderat de to siste årene. Om lag kr 1,0 mill. skyldes til dels at det er tatt i bruk en annen KOSTRA art tilhørende en annen gruppe enn tidligere år. Kr 1,2 mill. gjelder kjøp av tjenester innen oppmåling for å kunne opprettholde tjenestenivået. Kr 0,6 mill. er kjøp av tjenester i boveiledertjenesten som har fått helårseffekt i 2018 i fht 2017.

Overføringer inneholder momskompensasjon som føres i driftsregnskapet, overføringer til andre kommuner, private og tilskudd kirken. Denne posten har økt med 9,6 % i 2018. Dette gjelder merverdiavgift med økning på kr 2,8 mill., en naturlig følge av økte driftskostnader. Kr 0,7 mill. er en reduksjon i overføring til andre private og har sammenheng med de samme KOSTRA artsendingene som i avsnittet over, samt en nedgang i bidrag sosial omsorg.

I kommuneregnskapet benyttes lineære avskrivninger. Dette innebærer at kostprisen fordeles med like beløp over anleggsmiddelets antatte økonomiske levetid. Avskrivningsbeløpet er økt med 9,1 %, og utgjør kr 1,6 mill. Avskrivningene skal gjenspeile kapitalslitet på investeringene i kommunen. Avskrivningene har økt jevnt siden 2012 som følge av at det blir foretatt investeringer av en viss størrelse hvert år.

Selvkostregnskap vann, avløp og feiing

Selvkost er den merkostnad kommunen påføres ved å produsere en bestemt vare eller tjeneste.

Følgende områder kan være selvfinansierende i en kommune:

- Vann, avløp
- Renovasjon og slamtømming (Libir)
- Feiertjenesten
- Plan- og byggesaksbehandling
- Kart- og delingsforretning
- Skolefritidsordning
- Barnehager
- Kommunale boliger
- Pleie- og omsorgstjenester

Birkenes kommune har kun selvkostberegninger innen områdene vann, avløp og feiing. Lavere inntekter i fht. utgifter for avløp reduserer fondet med kr 0,7 mill. til kr 0,7 mill. Fondet på vann reduseres med kr 1,3 mill. til kr 0,7 mill. Feiefondet reduseres med kr 0,02 mill.

Det brukes et selvkostprogram for å få med alle kostnader i selvkostberegningen av vann og avløp. Tabellen vil vise avvik i forhold til regnskapstall. Det skyldes hovedsakelig at de kalkulatoriske avskrivningskostnadene som brukes i selvkostberegningen ikke tilsvarer de regnskapsmessige som faktisk er bokført.

Selvkost	Vann	Avløp	Feiing
A. Direkte utgifter	3 178	4 176	416
B. Henførbare indirekte driftsutgifter	91	94	4
C. Kalkulatoriske rentekostnader	690	262	
D. Kalkulatoriske avskrivninger	1 049	707	
E. Andre inntekter	-357	-212	
F. Gebyrgrunnlag(A+B+C+D+E)	4 652	5 027	420
G. Gebyrinntekter	3 370	4 303	403
H. Årets finansielle resultat(G-F)	-1 282	-724	-17
I. Avsetning til selvkostfond og dekning av fremførbare underskudd			
J. Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd	1 282	724	17
K. Kontrollsum (H-I+J)	0	0	0
L. Saldo selvkostfond per 1.1.2018	1 910	1 355	780
M. Alternativkostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd	30	24	18
N. Saldo selvkostfond per 31.12.2018(L+M+I-J)	658	654	781
O. Årets finansielle dekningsgrad i $\%(G/F)*100$	72	86	96
P. Årets selvkostgrad i $\%(F+I-J)/G*100$	100	100	100

Kalkulatorisk rentekostnad var 2,37 % i 2018.

FINANSINNTEKTER-OG UTGIFTER

Birkenes kommunes netto finansresultat ble kr -18,7 mill. Det var budsjettert med kr -15,0 mill. Sammenlignet med 2017 er resultatet kr 4,1 mill. svakere. Det skyldes hovedsakelig tap på langsiktige finansplasseringer som utgjør en negativ differanse på kr 6,3 mill. i forhold til 2017. Videre er det nedbetalt kr 2,2 mill. mindre på investeringsgjeld i 2018 sammenlignet med 2017. Det gir en positiv resultateffekt i 2018 for netto finans sammenlignet med 2017.

Finansinntekter

Finansinntektene består av renteinntekter kr 2,5 mill. og utbytte fra Agder Energi kr 7,6 mill. Totalt utgjør dette kr 10,1 mill. Det er kr 5,6 mill. lavere enn i 2017 og kr 3,1 mill. dårligere enn budsjettert.

I 2018 har langsiktige plasseringer gitt en avkastning på -1 %. Det er 0,7 % dårligere enn porteføljens referanseindeks. I 2017 var avkastningen 8,0 %, og 1,9 % bedre enn referanseindeksen.

Porteføljens markedsverdi ved inngangen til 2018 var kr 73,6 mill. Ved utgangen av året var markedsverdien 72,7 mill., en reduksjon på kr 0,8 mill.

For å tallfeste risikoen, skal porteføljen i henhold til finansreglementet stresstestes minst en gang i året med nærmere spesifiserte parametere. Det vil si at man anslår verdifallet i porteføljen ved ulike endringer i finansmarkedene. Ved utgangen av 2018 var resultatet av stresstesten som følger:

Endring	Allokering (i mill. kr)	Strategi (i mill. kr)
Verdiendring som følge av 2 % skift i rentekurven	-3,2	-3,2
Verdiendring som følge av 20 % fall i globale aksjer	-2,8	-2,9
Verdiendring som følge av 30 % fall i norske aksjer	-1,0	-1,1
Verdiendring som følge av 10 % fall i eiendom	-0,8	-0,7
Verdiendring som følge av 10 % styrking av norske krone	-0,8	-0,7
Verdiendring totalporteføljen	-8,6	-8,6
Verdiendring totalporteføljen (i %)	-11,8 %	-11,9 %

Det totale verdifallet som følge av en stresstest, med de definerte parameterne gitt dagens allokering, er på kr 8,6 mill. For strategien er det beregnede verdifallet også kr 8,6 mill. Stresstesten tar ikke hensyn til eventuelle korrelasjonseffekter mellom aktiva klassene.

Stresstesten gir et beregnet bilde av hvor stort et verdifall i de ulike aktivaklassene vil bli ved en gitt reduksjon i verdi.

Porteføljen fordelt på de ulike aktivaklassene pr 31.12.18:

Aktivaklasser	Markedsverdi		Strategi			avvik
	mill. kr	prosent	min.	mål	maks.	
Norske aksjer	3,5	4,8%	3 %	5 %	7 %	-0,2 %
Globale aksjer	12,1	16,6 %	14 %	18 %	22 %	-1,4 %
Norske obligasjoner	21,4	29,4 %	15 %	30 %	50 %	-0,6 %
Aksjer Fremv. markeder	1,8	2,8%	0 %	2 %	4%	0,5 %
Globale obligasjoner	21,3	29,3 %	15 %	30 %	50 %	-0,7%
Pengemarked/bankinnskudd	5,3	7,09 %	0 %	5 %	32 %	2,0 %
Eiendom	7,6	10,5 %	0 %	10 %	15 %	0,5%
Sum	72,7	100,0 %		100,0 %		

Kommunen ligger innenfor de strategiske rammene for alle aktivaklasser pr 31.12.2018.

Komplett avkastningsrapport følger som vedlegg til årsberetningen.

Finansutgifter

Renteutgifter- og låneomkostninger er utgiftsført med totalt kr 12,4 mill. i 2018. Dette er kr 0,5 mill. lavere enn budsjettert, men kr 0,1 mill. høyere enn i 2017.

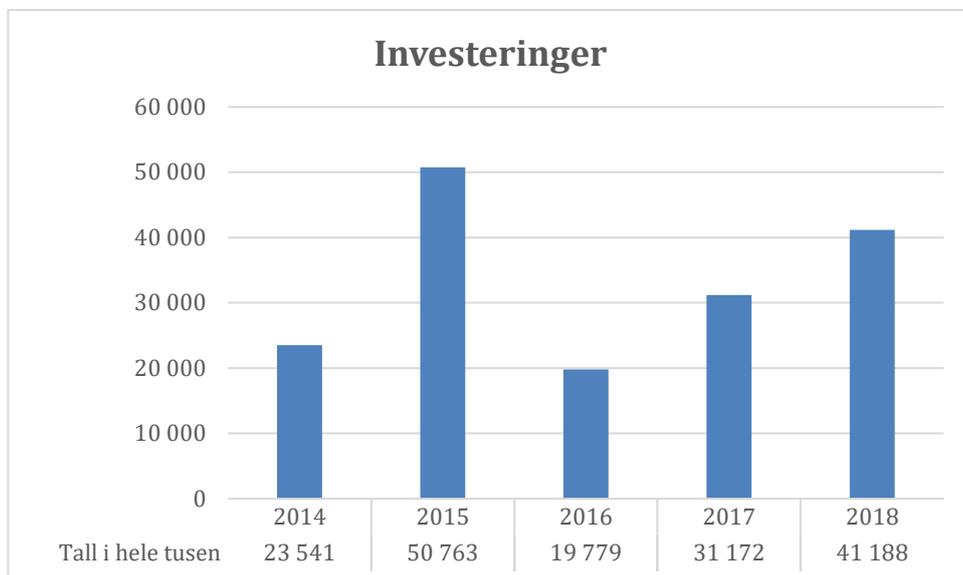
Avdrag er i regnskapet for 2018 utgiftsført med kr 15,6 mill., en reduksjon på 2,2 mill. sammenlignet med 2017.

Når det gjelder avdrag på investeringsgjeld sier Kommuneloven at lånene skal avdras jevnt og planmessig. Gjenstående løpetid for kommunens samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens anleggsmidler ved siste årsskifte. (Kommuneloven § 50 nr. 7).

I 2018 har Birkenes kommune kun betalt minimumsavdrag i motsetning til 2017 hvor det ble nedbetalt investeringsgjeld tilsvarende kommunens budsjetterte avskrivninger. I 2017 oppfylte man kravet i kommunens finansstrategi. Det var ikke tilfelle i 2018.

INVESTERINGSREGNSKAPET

Birkenes kommune investerte for kr 41,2 mill. i 2018. Opprinnelig budsjett var kr 63,7 mill. Med unntak av pågående prosjekt høydebasseng i Natveitåsen, har det ikke vært noen andre investeringsprosjekter av særlig økonomisk størrelse i 2018.

Regnskapsskjema 2A - investering	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
Investeringer i anleggsmidler	41 188	66 562	63 702	31 172
Utlån og forskutteringer	9 505	3 000	3 000	2 155
Kjøp av aksjer og andeler	1 100	1 085	900	875
Avdrag på lån	1 914	-	-	8 824
Dekning av tidligere års udekket	-	-	-	-
Avsetninger	2 032	-	-	1 671
Årets finansieringsbehov	55 739	70 647	67 602	44 697
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	30 892	34 160	31 882	23 582
Inntekter fra salg av anleggsmidler	715	10 415	10 415	2 934
Tilskudd til investeringer	4 405	-	-	-
Kompensasjon for merverdiavgift	4 571	9 712	9 580	4 334
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	13 503	15 075	14 825	5 999
Andre inntekter	912	-	-	57
Sum ekstern finansiering	54 998	69 362	66 702	36 906
Overført fra driftsregnskapet	359	-	-	-
Bruk av tidligere års udisponert	-	-	-	-
Bruk av avsetninger	382	1 285	900	7 792
Sum finansiering	55 739	70 647	67 602	44 697
Udekket/udisponert	-	-	-	-

Tabellen over viser brutto investeringer og finansieringen av investeringsprosjektene. Investeringene ble kr 25,4 mill. lavere enn budsjettert, og betyr at ikke alle investeringsprosjekter er gjennomført som forutsatt i budsjettet. Det er flere årsaker til dette avviket, men skyldes primært at det har oppstått utfordringer, eller endrede forutsetninger, som ikke var kjent i planleggingsfasen. Bruk av lånemidler er som følge av dette lavere enn budsjettert, kr 3,3 mill. Investeringsnivået skulle tilsi at behov for finansiering med lånemidler skulle vært lavere. Inntekter fra salg av eiendommer er derimot betydelig lavere enn forutsatt i budsjettet, kr 9,7 mill. Det er fordelt på tomtesalg i Tveide Næringspark og Natveitåsen boligområde, samt færre solgte boliger enn forutsatt. Tilskudd til investeringer, kr 4,4 mill. gjelder i all hovedsak utbetaling fra Husbanken knyttet til 4 boliger i Smedens Kjerr 107-113.

Tabell nedenfor viser investeringsprosjekter med status 31.12.2018

Prosj.		Regnskap 2018	Budsjett 2018	Avvik i kr	Ferdig	Kommentar
5015	Egenkapitalinnskudd KLP	914	900	14	Ja	Dette innskuddet kan ikke lånefinansieres. Det er budsjettert med bruk av fond. I regnskapet er det ikke investeringsfond igjen. Utgiften finansieres av inntekter fra eiendomssalg.
9102	Geodata/kartlegging geovekstprosjekt	14	125	-111	Ja	Årlig avslutning, men videreføres i 2019.
9108	Vegnavnskilting - Adressering	118	190	-72	Ja	Avsluttet.
9110	Natveitåsen	-	-4 415	4 415	Nei	Kommunen har fortsatt tomter til salg i Natveitåsen boligområde. I 2018 ble det ikke solgt tomter slik det var planlagt.
	Utgifter	-		0		
	Inntekter	-	-4 415	4 415		
9111	Trafikksikkerhetstiltak	-	100	-100	Ja	Budsjettmidler til dette prosjektet er brukt som delfinansiering av merforbruk Myrane trafikkareal.
9120	Tveide Næringspark	6	1 700	-1 694	Nei	Utvikling av trinn 1 er avsluttet. Forprosjekt trinn 2 ble ikke gjennomført som planlagt. Gjenstående tomt(er) ble ikke solgt i 2018 slik det var budsjettert.
	Utgifter	6	300			
	Inntekter	0	-2 000			

Prosj.		Regnskap 2018	Budsjett 2018	Avvik i kr	Ferdig	Kommentar
9234	Barnehage Birkeland (tomt)	0	2 800	-2 800	Nei	Påbegynt, men ikke avsluttet. Budsjettmidler overført til 2019.
9242	Planmessig utskiftning møbler og inventar	1 522	1 457	65	Ja	Utført og avsluttet.
9252	Oppgradering Engesland skole	12	0	12	Ja	Gjelder mva. tilknyttet utgifter i 2017.
9253	Forprosjekt kartlegging utbygging barnehage	218	125	93	Ja	Utført og avsluttet.
9336	Biler	1 115	1 120	-5	Ja	Utført og avsluttet.
	IKT	5 317	5 855	-538	Nei	Investeringsramme brukt på flere delprosjekt hvor enkelte ikke er avsluttet i 2018.
9412	Bredbånd i spredt bosetting	667	1 000	-333	Nei	Påbegynt, men ikke avsluttet.
9453	Nærmiljøanlegg/friluftsliv - kultur	898	1 035	-137	Nei	Investeringsramme til flere delprosjekt hvor ikke alle er utført som planlagt i 2018.
9460	Apparater til kommunale lekeplasser	130	100	30	Ja	Utført og avsluttet.
9512	Boliger tilrettelagt for leietakere med spesielle behov	-4 200	-	-4 200	Ja	Tilskudd fra Husbanken vedrørende boliger i Smedens Kjerr 107-113.
9516	Diverse oppgradering og småprosjekt bygg	4 551	4 765	-214	Ja	Utført og avsluttet.
9525	Forprosjekt kartlegging utbygging boligmasse	114	800	-686	Ja	Utført og avsluttet.
9531	Energiltak (ENØK)	808	3 350	-2 542	Nei	Påbegynt i 2017. Prosjektet er planlagt avsluttet i 2020. Refusjoner gjelder tilskudd fra ENOVA som ikke er utbetalt.
	Utgifter	808	3 800	-2 992		
	Refusjoner fra andre	-	-450	450		
9533	Forprosjekt utvidet skolebehov	326	250	76	Ja	Utført og avsluttet.
9534	Dagaktivitetssenter (utvide kapasitet)	369	500	-131	Nei	Påbegynt, men ikke avsluttet.
9535	Samlokalisering enhet Drift	81	6 000	-5 919	Nei	Påløpt noen kostnader til prosjektering.
9536	Valstrand skole (arb.plasser til lærere)	615	610	5	Ja	Utført og avsluttet.
9537	Avlastningsleiligheter	866	7 425	-6 559	Nei	Påbegynt, men ikke avsluttet.

Prosj.		Regnskap 2018	Budsjett 2018	Avvik i kr	Ferdig	Kommentar
	Utgifter Refusjoner fra andre	866 -	16 500 -9 075	15 634 9 075		Prosjektering utført i 2018. Kr. 15,5 mill. vedtatt overført til 2019.
9623	Oppgradering kommunale veier	2 469	3 000	-531	Ja	Utført og avsluttet. Ubrukte midler brukes til å delfinansiere merforbruk på Myrane trafikkeal.
9633	Høygilts Moner	-3	-	-3		Prosjektet er selvfinansierende gjennom anleggsbidrag. Inntekt gjelder avtalt adm.gebyr 2%.
9640	Høydebasseng Natveitåsen boligområde	7 012	10 800	-3 788	Nei	Påbegynt, men ikke avsluttet. Budsjettmidler vedtatt overført til 2019 med kr 4,8. Det har påløpt høyere prosjektkostnader enn forutsatt i 2018, men byggeprosjektet styres utfra en vedtatt totalramme på kr 12,3 mill.
9645	Skogbruksplaner, eiendomsgrenser	443	500	-57	Nei	Påbegynt, men ikke avsluttet. Budsjettmidler vedtatt overført til 2019 med kr 0,1 mill. Det har påløpt noe høyere prosjektkostnader i 2018 enn forutsatt, men prosjektet styres utfra en totalramme på kr 0,9 mill.
9654	Lån til museumsbygg Grasham	-20	-	-20	Ja	Avdrag på lån. Lånesaldo opprinnelig kr 0,5 mill.
9655	Salg av kommunale boliger Utgifter Salgsinntekter	-603 112 -715	-4 000 - -4 000	3 397 112 3 285	Nei	Det var planlagt salg av 3 eneboliger i 2018. En ble solgt. Salgsprosess videreføres i 2019.

Prosj.		Regnskap 2018	Budsjett 2018	Avvik i kr	Ferdig	Kommentar
9659	Landbruksplan	-	100	-100	Nei	Ikke utført. Budsjettmidler vedtatt overført til 2019.
9660	Flytting av vannledning Strøget	339	250	89	Ja	Påbegynt i 2017. Ferdigstilt i 2018.
	Utgifter	589	500	89		
	Refusjoner fra andre	-250	-250	0		
9661	Oppgradering Vann og Avløp (VA)	1 201	1 200	1	Ja	Utført og avsluttet.
9665	Gatelys	401	300	101	Ja	Utført og avsluttet.
9668	Forprosjekt reservevannløsning	-	100	-100	Nei	Ikke utført. Budsjettmidler vedtatt overført til 2019.
9670	Myrane trafikkareal	-1 345	-	-1 345	Ja	Prosjektet var oppriinnelig planlagt avsluttet i 2017, men ble først ferdigstilt i 2018. Prosjektet har fått tilført ATP- midler med kr 5,3 mill. Prosjektet har påløpt over flere år. Det vil bli utarbeidet sluttrapport i 2019 som viser prosjektets totale kostnader og inntekter.
	Utgifter	3 955	-	3 955		
	Refusjoner fra andre	-5 300	-5 300	0		
9671	Sanering VA kummer og VA ledninger	944	1 680	-736	Ja	Utført og avsluttet.
	Den norske Kirke, Birkenes	500	600	-100	Ja	Kirken søkte om overføring av kr 0,1 mill. i ubrukke investeringsmidler fra 2017 til 2018. Det ble søkt om ny ramme på kr 0,6 mill. for 2018. Kr 0,1 mill. for 2017 er utbetalt i 2017, men vedtatt på ny som del av ramme for 2018 utfra prinsipper for budsjettering om at budsjett skal være ettårig.

Investeringsbudsjettet er ettårig, og krever årlige bevilgninger vedtatt av kommunestyre. Det betyr at eventuelle ubrukke budsjettmidler ikke kan overføres nytt år uten politisk vedtak.

Investeringsbudsjettet må, om nødvendig, reguleres etter behov for å oppfylle krav til balanse og realisme. Alle midler til finansiering av investeringsprosjekter er å anse som frie til felles finansiering. Unntaket er øremerket finansiering fra andre. Begrepet udekket/udisponert gjelder samlet for investeringsbudsjettet og ikke for enkeltprosjekter.

Prosjekter som går over flere år må tas inn i det enkelte investeringsbudsjett med forventet forbruk i det kommende året. Vesentlige endringer i fremdriften må budsjettreguleres.

Investeringsprosjekter følges opp løpende i prosjektperioden, og det skal utarbeides egne prosjektrekskap som gir grunnlag for å vurdere utgiftene opp mot vedtatt kostnadsramme, samt gi grunnlag for budsjettoppfølging.

De fleste av årets investeringsprosjekt er innenfor budsjetttrammen, eller har mindre overskridelser. Størst avvik er det på prosjekter hvor det er budsjettert med salgsinntekter. Dette er inntekter som vil komme i 2019 og senere.

I 2018 har det vært jobbet administrativt med å bedre kvaliteten på oppfølging av investeringsprosjektene. Rutiner er utarbeidet, og praksis vil fases inn i løpet av 2019.

Prosjekt 9110 - Natveitåsen tomteområde

Natveitåsen boligområde ble opparbeidet i 2009. Hele området omfatter ca. 200 boenheter.

Den kommunale delen består av 42 tomter. 3 av disse er store tomter som skal bebygges, eller er bebygd, med flermannsboliger eller boliger i rekke. 32 tomter er solgt. Av 10 ledige tomter, er en av disse regulert for enebolig i rekke med 8 boenheter.

Prosjektrekskap pr. 31.12.2018:

Salg av tomter	kr 27,6 mill.
Anleggsbidrag	kr 5,6 mill.
<u>Kostnader</u>	<u>kr 28,7 mill.</u>
<u>Overskudd</u>	<u>kr 4,5 mill.</u>

Natveitåsen boligområde er forutsatt å være et selvfinansierende prosjekt hvor inntektene i sin helhet skal benyttes til nedbetaling av gjeld inntil prosjektkostnadene er nedbetalt.

Prosjekt 9120 – Tveide Næringspark

Tveide Næringspark ble offisielt åpnet i 2013. Ved utgangen av 2018 er det solgt 15 tomter i byggetrinn 1, felt A og B. Gjenstående tomteareal i første byggetrinn har et inntekspotensial på anslagsvis kr 2,0 mill. som var planlagt solgt i 2018. Dette er ikke realisert. Det var planlagt gjennomføring av forprosjekt for byggetrinn 2, men er forskjøvet til 2019.

På lik linje med Natveitåsen boligområde, er det forutsatt at dette prosjektet også skal være selvfinansierende. Dette prosjektet har hittil hatt et netto regnskapsmessig underskudd på kr 22,6 mill. Innkjøp av tomtegrunn har alene kostet Birkenes kommune kr 12,4 mill.

Prosjektrekskap pr. 31.12.2018:

Salg av tomter	kr 15,5 mill.
Anleggsbidrag	kr 0,8 mill.
Kostnader	kr 38,9 mill.
<u>Underskudd</u>	<u>kr 22,6 mill.</u>

LÅNEGJELD

Tabellen viser utvikling i lånegjeld siste 5 år:

	2014	2015	2016	2017	2018
Sum investeringslån	325 788	337 110	324 053	416 193	400 553
Sertifikatlån	46 000	46 000	91 000	0	18 800
Husbanklån til videre utlån	36 833	39 993	42 933	39 108	40 194
Pensjonsforpliktelser	409 414	423 281	438 110	465 433	467 694
Sum total lånegjeld	818 035	846 384	896 096	920 733	927 241
Investeringsgjeld pr. innb.	64 705	65 496	62 583	80 238	80 459
Langsiktig gjeld pr. innbygger	162 470	164 442	173 058	177 508	177 905

Langsiktig investeringsgjeld, inklusive sertifikatlån, har økt med kr 3,2 mill. fra 2017.

Gjennomsnittlig rentebinding i porteføljen er ca. 2,03 år. Andel investeringsgjeld med fast rentebinding utgjør 67,7 %. Det er innenfor kommunens finansreglement. Løpetiden på investeringsgjelden utgjorde 19,0 år ved årsskifte. Et sertifikatlån skal refinansieres i 2019.

Lån til videre utlån er redusert med kr 1,1 mill. fra 2017 til 2018. Pensjonsforpliktelsen har økt med kr 2,3 mill. fra 2017 til 2018.

Investeringsgjeld pr innbygger er omtrent på samme nivå som i 2017.

	2014	2015	2016	2017	2018
Investeringsgjeld	371 788	383 109	415 053	416 193	419 353
Brutto driftsinntekter	358 692	375 722	415 794	430 000	443 895
Investeringsgjeld i % av brutto driftsinntekter	1,04	1,02	1,00	0,97	0,94

Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinntekt sier noe om kommunens evne til å betjene gjeld. Gjeldsutviklingen viser en nedgang med 0,3 % fra 2017 til 2018 når den regnes i prosent av driftsinntekter. Langsiktig gjeld er korrigert for pensjonsforpliktelser og lån til utlån. Driftsinntektene er ikke korrigerede. Bildet vil bli noe endret dersom det var gjort.

Startlån til videre utlån og boligtilskudd 2018

Birkenes kommune følger Husbankens vedtekter når det gjelder tildeling av startlån og tilskudd til etablering og tilpasning. Startlån og tilskudd er for personer som ikke får lån i bank, og som heller ikke har mulighet for å spare til egenkapitalen som kreves.

Det var 31 søkere på startlån i 2018, der 10 søknader ble innvilget. 4 har fått tilskudd til etablering og en person har fått tilskudd til tilpasning. Dette er en økning fra 2017. Kommunen mottar mange henvendelser angående spørsmål om startlån.

Oppstillingen nedenfor viser saldobevægelse 2018 (tall i hele tusen):

Saldo startlån 01.01.18	kr 5 388
<u>Lån i Husbanken</u>	<u>kr 3 000</u>
Total utlånsramme 2018	kr 8 388
<u>10lån innvilget</u>	<u>kr 9 505</u>
<u>Startlån saldo 31.12.18</u>	<u>kr - 1 117</u>

Tilskudd til etablering 01.01.18	kr 504
<u>Tilskudd mottatt</u>	<u>kr 400</u>
Totalt for tildeling 2018	kr 904
<u>Utbetalt 2018 4 pers.</u>	<u>kr 903</u>
<u>Tilskudd etablering 31.12.18</u>	<u>kr 1</u>

Tilskudd til tilpasning 01.01.18	kr 200
<u>Tilskudd mottatt 2018</u>	<u>kr 0</u>
Totalt for tildeling 2018	kr 200
<u>Utbetalt 2018 1 pers.</u>	<u>kr 100</u>
<u>Tilskudd tilpasning 31.12.18</u>	<u>kr 100</u>

De fleste lånene gis med flytende rente, men i noen tilfeller vil det være hensiktsmessig å tilby fastrente. Lånenes nedbetalingstid varierer fra 20-30 år, men med mulighet for inntil 50 år. Ettersom lånene nå skal gå til en mer vanskeligstilt gruppe enn tidligere er det noen færre søkere, men hvor det i stor grad krever fullfinansiering med startlån.

Informasjon fra Husbanken høsten 2018:

Stortinget har vedtatt å innlemme tilskudd til etablering og tilpasning, samt tilskudd til utredning og prosjektering i kommunerammen fra 01.01.2020. En direkte rammeoverføring setter større krav til kommunal kartlegging av behov og budsjettering. Kommunen må avsette midler til ordningene i kommunens økonomi og budsjettplan fra 2020.

DISPOSISJONSFOND

	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Regnskap 2018
Kulturfond	36	36	36	36	36
Rentefond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Generelt disp.fond	97	3 078	1 995	19 483	31 381
Disposisjonsfond	1 133	4 114	3 031	20 519	32 417

Tabellen over viser utviklingen i disposisjonsfondet fra 2013 til 2017. Den viser at disposisjonsfondet var omtrent uendret fram til 2016. Gode resultat i 2016 og 2017 gjør at fondene har en viss størrelse. Det er, som budsjettert, brukt kr 1,4 mill. i 2018 av disposisjonsfondet.

	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Regnskap 2018
Regnskapsmessig mindreforbruk	1 486	985	17 337	13 635	3 595
Regnskapsmessig merforbruk					

Tabellen over viser det regnskapsmessige mer/mindreforbruket i perioden. Dette vil i hovedsak være det som påvirker utviklingen i fondsmidlene ved siden av planlagt bruk/avsetting. Dersom Birkenes kommune vedtar å avsette mindreforbruket i 2018 til fond, vil fondet utgjøre kr 36 mill. i reserve for kommunen.

INTERNKONTROLL/KVALITETSSTYRING

Internkontroll og kvalitetsarbeid er et avgjørende bidrag for at oppgaver som er nedfelt i lovgivningen skal bli utført, styrt og forbedret. Betyggende kontroll er en lovpålagt oppgave for organisasjonen i sin helhet. Det er spesielt viktig at alle ledere med delegert myndighet innenfor de ulike tjenestene som kommunen leverer har fokus på kontinuerlig forbedring. HMS- og kvalitetsrådgiver skal legge til rette for at vår praksis er gjenstand for betryggende kontroll og bistår alle enheter med opplæring, veiledning og bistand slik at alle kan få sin beste praksis dokumentert i kvalitetssystemet.

Det er fortsatt behov for å øke organisasjonens evne til å jobbe systematisk med kvalitetsforbedringer i tråd med lover, forskrifter, forsvarlighet og vedtak. Det jobbes kontinuerlig med utvikling av kvalitetskultur.

Alle rutiner som har ligget på kommunens intranettside er nå flyttet over i kvalitetssystemet (TQM). Dette har vært et viktig bidrag til at alle ansatte enkelt skal kunne søke opp de rutiner de trenger i TQM. TQM appen gjør at alle ansatte kan melde hendelser og finne dokumenter på smarttelefon. Dette gjør kvalitetssystemet lettere tilgjengelig og enklere å bruke.

Kvalitetssystemet er, sammen med eksterne tilsyn, interne revisjoner, ledelsens gjennomgåelse og utvikling av kvalitetskultur, en viktig bidragsyter til helhetlig kvalitetsstyring og betryggende kontroll. I 2018 har kommunen hatt følgende eksterne tilsyn:

Tilsynstema	Fagområde	Tilsynsetat
Tilsyn med kommunal beredskapsplikt og helse og sosial beredskap	Samfunnssikkerhet og beredskap	FMAV- Beredskapsstaben
Ressursbruk, kvalitet og saksbehandlingsrutiner	Helse og omsorg	Aust-Agder revisjon
Offentlige innkjøp	Kommunal styring	Aust-Agder revisjon

OPPFØLGING AV POLITISKE SAKER VEDTATT I BIRKENES KOMMUNESTYRE I 2018

Oppfølging av vedtak

I henhold til forvaltningsrevisjonsrapporten skal administrasjonen i kommunens årsberetning gi kommunestyret en tilbakemelding på oppfølging av kommunestyrevedtak det aktuelle året. I 2018 behandlet Birkenes kommunestyre 125 saker. Sakene er fulgt opp av saksbehandlerne etter god forvaltningsskikk om fullført saksbehandling.

Utsatt sak 2013 og 2015 ikke behandlet i 2018

065/13: Forslag til ny felles renovasjon- og slamforskrift for Lillesand og Birkenes kommuner.

Vedtatte saker, men en del av saker som pågår

035/16: Prosjekt balanse - *jf sak 123/18 med oppstart av nytt prosjekt balanse*

080/16: Myrane trafikkareal

045/17: Plan for utdanning

092/17: Mulig detaljregulering for Grødebekken og idrettsparken

004/18 Bredbåndsutbygging i Birkenes kommune

006/18 Eon Vind. Fullmakt til å følge opp avtalen

040/18 Eiendomsstrategi mandat - *(sak 105/18 Boligstrategi for Birkenes kommune 2018-2040 – er en del av eiendomsstrategien)*

049/18 Kommuneplanens arealdel 2018-2030 – Førstegangsbehandling

059/18 Mandat forprosjekt treparken *(ny sak mars 2019)*

074/18 Prosjektplan heltidskultur

107/18 Tilstandsrapport opplæring Birkenes kommune 2017 og 2018

116/18 Kulturskolen i Birkenes og Lillesand – BLINK

Saker tatt til orientering, arbeides videre med i 2019

124/18 Bemannet bolig psykisk helse og rus - tomt

125/18 Barnehagetomt (jf sak 078/18)

Vedtatte saker som skal evalueres i 2019 / 2020

011/16 Samarbeid tekniske tjenester Lillesand og Birkenes kommuner, erfaringer fra Fase 1 -*(evalueres valgperiode 2015-2019)*

014/17: Delegasjon konsesjonsloven - *(ny sak mars 2019)*

086/17 IT samarbeid mellom Lillesand og Birkenes kommuner (evalueres senest innen utgangen av 2020)

Utsatt sak

070/094-18 Eierskap kommunale

Vedtatte saker som kan vurderes på nytt i 2020

086/18 Nabopratt Birkenes, Grimstad og Lillesand kommune

MEDARBEIDERE OG ORGANISASJON

Helse, miljø og sikkerhet (HMS).

Kommunen har utarbeidet en oversikt over IA-tiltak som er et nyttig verktøy for å se tiltakene i sammenheng, og for å vurdere endringer. Arbeidsmiljøutvalget gjennomgår oversikten på hvert møte. Det tilstrebes å arbeide mest mulig med helsefremmende tiltak for at det skal bli det mindre behov for reparasjon. Lederne har ansvaret for det daglige HMS-arbeidet.

Kommunen har bedriftshelsetjeneste gjennom Falck helse. I 2019 skal bedriftshelsetjeneste kjøpes inn på nytt, med oppstart av ny avtale fra 01.01.2020. Bedriftshelsetjenesten forsøker å jobbe mest mulig helsefremmende og forebyggende for å hindre at skade og sykdom oppstår. Hvert år avtales det hvilke oppgaver bedriftshelsetjenestens skal løse.

Arbeidslivsenteret i Aust-Agder og NAV Birkenes er gode samarbeidspartnere.

Lederstøttesamtaler med alle ledere gjennomføres som en fast ordning.

Arbeidsmiljøutvalget har hatt 3 møter i løpet av året.

Arbeidsmiljøgrupper er etablert ved alle arbeidsplasser. Hver gruppe består av leder, tillitsvalgt og verneombud (evt. andre representanter for ansatte).

Hovedverneombud er frikjøpt i 20 % stilling. Alle arbeidsplasser er en del av et verneområde, og knyttet til et verneombud. Vernerunder gjennomføres årlig.

En lukket Facebookgruppe for ansatte er i aktiv bruk. Den ble opprettet for å bidra til forankring av verdiene, styrke fellesskapsfølelsen og fremme stoltheten over egen arbeidsplass. Gruppen har 397 medlemmer.

Tabellen viser utvikling i sykefravær for kommunen som helhet fra 2004 til 2018:

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
%	8,0	7,9	7,8	7,9	7,4	6,7	6,4	7,6	7,5	7,5	7,8	7,4
	2016	2017	2018									
%	7,1	7,2	7,9									

Sykefraværet for 2018 viser en tydelig økning i forhold til de tre foregående årene. Ved legemeldt fravær er muskel og skjelettsykdommer og psykiske lidelser de to største diagnosegruppene. Langtidsfraværet utgjør den største delen av sykefraværet. Det arbeides kontinuerlig med oppfølging og tilrettelegging.

Statistikk fra KS for sykefravær i kommunene i perioden 4. kvartal 2017 til 3. kvartal 2018, viser at Birkenes kommune ligger på gjennomsnittet. I følge statistikken hadde Birkenes kommune et sykefravær på 9,83 %, mens snittet for kommunene i landet var 9,84 %. I forhold til for et år siden, hadde fraværet på landsbasis gått ned, mens det i Birkenes kommune hadde gått opp.

Likestilling og mangfold

Birkenes kommune har en plikt til aktivt arbeid for å fremme likestilling og mangfold. Dette gjelder både virkningen for innbyggerne av de tjenestene som kommunen leverer, og internt i egen organisasjon.

Alle som bor i Birkenes skal ha like muligheter til å bidra og til å delta i fellesskapet, uavhengig av kjønn, etnisk bakgrunn, seksuell orientering og funksjonsnivå. I Birkenes kommune har vi:

- Vurdert muligheten for heltid ved ledighet i deltidsstillinger. Dette har særlig betydning for kvinner siden de i større grad enn menn arbeider deltid.
- Hatt personer på arbeidstrening eller språktrening. Disse er ved arbeidsplassen i en tidsbegrenset periode.
- Gitt mulighet for permisjon til feiring av religiøse og nasjonale høytidsdager som ikke følger av norsk kalender.
- Vært bevisste på at kjønn ikke skal påvirke resultatet ved lokale forhandlinger.

Formannskapet vedtok i juni 2018 en prosjektplan for heltidskultur. Prosjektet har startet. Administrasjonsutvalget får rapport i hvert møte.

I kommunens administrative ledelse er det flest kvinner. Rådmannen, 2 av 4 i rådmannens ledergruppe, 9 av 15 enhetsledere (60 %) og 16 av 21 teamledere (76 %) er kvinner.

Til tabellene nedenfor:

Tallene må tolkes med forsiktighet. I flere av gruppene er det få personer. Et skifte av en person i en stilling kan få stor innvirkning, for eksempel der en mann erstattes av en kvinne (eller omvendt) Det samme gjelder når en høytlønnnet senior tar ut pensjon, og erstattes av en yngre person med lavere lønn. Organisasjonsendringer og endrede krav ved nyansettelser, kan påvirke hvilke personer som gruppen omfatter.

Forskjeller i lønn for kvinner og menn etter krav om utdanning i stillingen

Tabellen viser gjennomsnittstall på kommunenivå. For flere grupper er det til dels store svingninger fra år til år. En mulig årsak er at det i noen av gruppene er få menn, slik at enkeltpersoner får stor innvirkning.

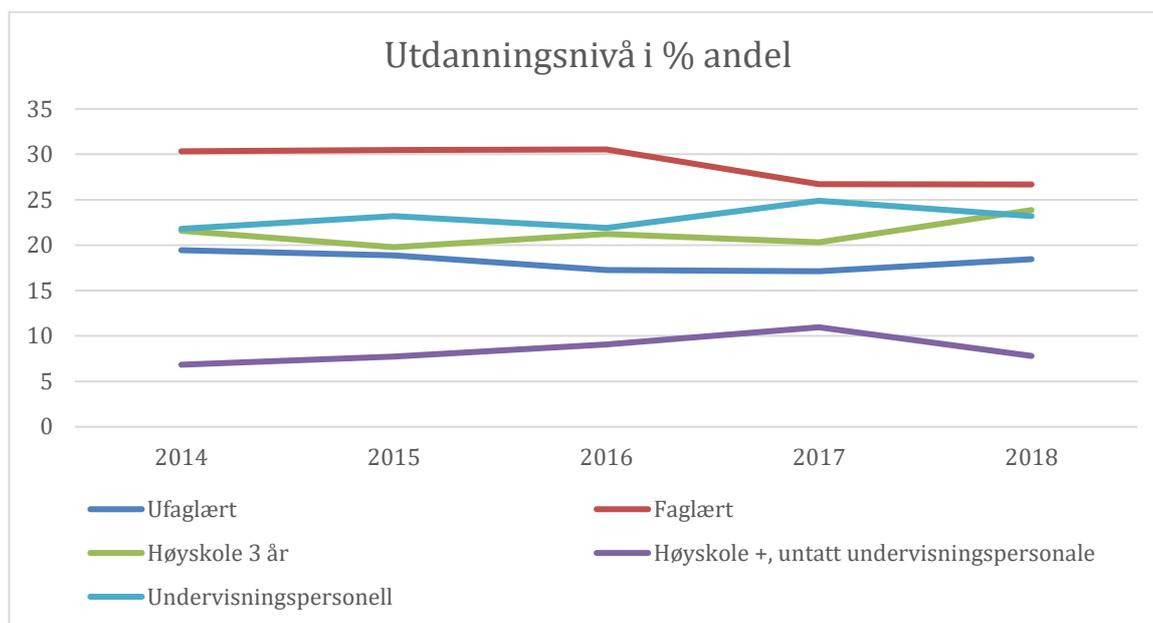
I alle stillinger tjener menn mer enn kvinner. Når det er krav om at den som har stillingen har høyere utdanning, tjener menn mer enn kvinner. Unntaket er for undervisningspersonell, der det er nesten lik lønn. Tidligere år har tallene, med unntak av for undervisningspersonell, gitt andre bilder av situasjonen. Årsakene kan være både endring av personer, og forhold ved rapporteringen. I 2018 har vi en økning i antall stillinger på ca 12 årsverk. Hovedsakelig inngikk de i gruppen med krav om Høyskole 3 år, innen denne gruppen er det en del yrker med tilsetning som førskolelærere og vernepleiere hvor det er noe lavere lønnsnivå enn i for eksempel ingeniører.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Gjennomsnittlønn	Diff. % i favør menn	Diff. % i favør menn	Diff. % i favør menn	Diff. % i favør menn	Diff. % i favør menn	Diff. % i favør menn	Diff. % i favør menn
Ufaglært	3,8	4,4	1,4	-5,3	-14,9	-14,4	2,4 %
Faglært	9,4	9,4	12,7	9,5	9,9	11,2	5,2 %
Høyskole 3 år	14,4	22,6	19,3	16,5	-4,2	0,6	17,7 %
Høyskole 4 år eller mer	7,5	13,7	-0,3	15	13,6	1,0	7,8 %
Undervisningspers.	3,2	4,8	1	3,3	4	2,5	2,8 %

Medarbeidernes utdanningsnivå

Grafen nedenfor viser at det er blitt en høyere andel medarbeidere uten utdanning. Det har sannsynligvis sammenheng med årets grupperinger. Den må ses sammen med graf for faglærte. Det er imidlertid en del ansatte som er i ferd med å ta fagbrev. Det er positivt fordi utdanning gir større mulighet for god kvalitet på tjenestene. Økningen fra 2017 til 2018 i andelen medarbeidere med utdanning på bachelornivå har sammenheng med vekst av ansatte på totalnivå, bl. annet ny avlastningsenhet og flere førskolelærere. Ellers må den ses i sammenheng med grafen for Høyskole+, det er nok en endring grupperingen/krav disse to gruppene i fht tidligere.

Tabellen nedenfor viser utdanningsnivået i 2018 fordelt på kjønn. Tabellen viser at det ikke er stor forskjell mellom kjønnene bortsett fra i gruppen Høyskole +, hvor en forholdsvis større andel menn er enn kvinner som har utdanningsnivået Høyskole+. I gruppen faglært er det motsatt, flere av kvinnene enn av menn som er faglærte.

Utdanningsnivå	Antall		%		Antall begge kjønn	% begge kjønn
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn		
Ufaglært	69	16	18 %	19 %	85	18
Faglært	110	13	29 %	16 %	123	27
Høyskole 3 år	95	15	25 %	18 %	110	24
Høyskole +	22	14	6 %	17 %	36	8
Undervisningspersonell	82	25	22 %	30 %	107	23
	378	83	82 %	18 %	461	100

Kjønnsbalanse etter arbeidssted

På flere arbeidssteder er det stor overvekt av kvinner. Det gjelder særlig i barnehagene, i turnusstillingene ved sykehjemmet og i hjemmetjenesten, samt i renholdstjenesten. I enkelte tjenester, som vaktmestertjenesten, arbeider det bare menn. Jevnere kjønnsbalanse er et mål, fordi

det kan bety bedre tilbud til brukerne, påvirke tjenesteytingen positivt, og bety et mer mangfoldig arbeidsmiljø.

Organisasjon

I 2018 ble det satt i gang et arbeid for å justere og forbedre den nye administrative organisasjonsmodellen som ble innført i 2017. Alle ansatte fikk mulighet til å gi tilbakemelding. I etterkant er det satt ned to arbeidsgrupper som skal komme med forslag til justeringer og forbedringer. Hovedtrekkene i modellen skal ikke endres.

Målet med den nye organisasjonsmodellen var å sikre effektiv og god drift, gjennom et tydeligere skille mellom strategi, overordnet planlegging og driftsoppgaver, og en klarere fordeling av ansvar og oppgaver. Vi ønsket å øke evnen til utvikling, få en slankere organisasjon, og gå i retning av en to-nivåmodell.

Kommunens organisasjonsstrategi «Sammen kan vi mer!» er en plan for hvordan organisasjonen skal rustes for å nå målene. Hovedstrategiene i kommuneplanens samfunnsdel er:

- Skape felles kultur gjennom verdier som er kjent og brukt i det daglige hos alle
- Utvikle endringskultur gjennom beste praksis, kontinuerlig forbedring og ulike utviklingsarenaer
- Sikre effektivitet og kvalitet gjennom blant annet forenkling og digitalisering av arbeidsprosesser, aktiv bruk av kvalitet og risikovurdering (ROS-analyse)

På kommunens nettsider er det mulig for innbyggerne å gjøre seg kjent med delegasjon av lovbestemt myndighet innad i administrasjonen.

Tillitsvalgte

Lederne for fagforeningene har regelmessige møter med rådmann og personalsjef, og er invitert til de månedlige samlingene for kommunens ledere. På det enkelte arbeidssted ivaretas medbestemmelse mellom lokal leder og lokal tillitsvalgt. Godt samarbeid mellom arbeidsgiver og medarbeidernes tillitsvalgte er viktig for å utvikle organisasjonen i tråd med organisasjonsstrategien, levere tjenester med avtalt kvalitet, og utvikle helsefremmende arbeidsplasser. Hovedavtalen regulerer partenes rettigheter og plikter. Tillitsvalgte fra Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Sykepleierforbundet er delvis frikjøpte. Tillitsvalgte fra andre fagforeninger, er ikke frikjøpte, men har etter hovedavtalens regler, rett til nødvendig fri. I administrasjonsutvalget sitter fem politikere og to representanter for arbeidstakerne. Rådmannen møter og personalsjefen er sekretær.

Etikk

Arbeidet med nye etiske regler for folkevalgte og ansatte ble startet i 2018, og vedtatt i kommunestyret i februar 2019.

Praksis i tråd med reglene er viktig for gode tjenester til innbyggerne, for tilliten til folkevalgte og ansatte, for et godt arbeidsmiljø og for et godt samarbeid mellom folkevalgt og administrativt nivå.

MILJØRAPPORT

Tovdalselva

Laksefangstene varierer noe fra år til år, men det har vært relativt gode fangsttall og stigende mengder frem mot 2017. I 2018 er det imidlertid veldig lav fangst i elva. Det ble fanget 72 laks mot 542 i 2017. Sommeren 2018 var veldig tørr og vannføringen i elva minimal. Det var få muligheter for fisk å gå opp i elva. (kilde: Scanatura)

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Statistikk: Scanatura
Kg fanget laks	1 903	1 542	1 242	1 727	1 878	1 902	266	

Kalking av Tovdalsvassdraget skal sikre tilstrekkelig god vannkvalitet for reproduksjon av laks i elva. Det er Fylkesmannen i Agder som på vegne av kommunene søker og videreformidler tilskudd til kalking fra Miljødirektoratet.

Forbruket av kalk i Tovdalsvassdraget i 2018 var på 3 242 tonn, 350 tonn mindre enn året før. I øvrige lokale vann og bekker utfører de lokale fiskeslagene et betydelig kalkingsarbeid. Det ble kalket omtrent tilsvarende som i 2016 hvor det ble benyttet ca. 250 tonn skjellsand. I tillegg er det kalket med ca. 70 tonn i Stigselva.

Idrett og Friluftsliv

Det investeres årlig i nye tiltak knyttet til idrett og friluftsliv. Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet legger føringer for utvikling av anlegg til friluftsliv og idrett. Ny plan for 2017-2020 ble vedtatt i kommunestyret desember 2016.

I 2018 har arbeidet med å oppgradere aktivitets- og lekeområde på Tobias Jorde startet. I forbindelse med dette er deler av skileikområdet etablert.

Siden tidlig på 2000-tallet er det blitt merket mange turstier i Birkenes. «På topp i Birkenes» er blitt meget populært og det er mange som går disse turene. 2018 hadde en spesielt varm og tørr sommer. Det er nok grunnen til at besøket på toppene var noe lavere enn i rekordåret 2017 hvor det var 17.961 stk. Arbeid med å vedlikeholde løypenettet pågår hele tiden og utføres i stor grad av frivillige.

Elveplassen friluftsområde

Områdene ved Tovdalselva eies av Birkenes kommune og har hatt fokus siden 2005 og det utvikles fortsatt tiltak langs elva. Området er mye brukt hele året. På sommerstid er sandvolleyballbanene spesielt populære blant ungdommen. Store deler av elvestien forsvant som følge av flommen høsten 2017. Arbeidet med å rette skadene har pågått også i deler av 2018. Turstien og sandvolleyballbanene ble bygd opp igjen. Det er også kommet nytt toalett.

Berse friluftsområde

Badeplassen ved Berse ble betydelig oppgradert i løpet av 2010/2011, og fremstår som et flott friluftsområde. Området eies av Birkenes kommune. Det jobbes kontinuerlig med å opprettholde kvalitet på området. Området er mye brukt sommerstid, spesielt av barnefamilier. I 2018 ble stupeanlegget på Skorvann rehabilitert.

Flakkeheia

Flakkeheia er et yndet turmål for mange, og i løpet av høsten 2016 er det skiltet med nye retningskilt og kartskilt med «Her står du nå». Dette takket være midler fra Aust-Agder fylkeskommune og Gjensidigestiftelsen. Arbeidet med tilrettelegging fortsetter bla. med å lage gapahuker.

Ski løyper Topland/Øynaheia

Området her er et regionalt skiområde med stor utfart vinterstid. Her er oppmerket løypealternativer på 31 km. Det er store parkeringsplasser både på Øynaheia og Toplandsheia. Kommunen gir sammen med Grimstad, Froland og Arendal et årlig driftstilskudd til Øynaheia løypelag.

Andre områder

Hvis snøforholdene tillater, kjøres det opp skiløyper i lysløypa på Engesland, Herefoss og Birkeland. I tillegg kjøres Tveideløypa (rundt Fjeldskår), og det tilrettelegges for skileik på Tobias jorde. Foruten på Øynaheia, kjøres alle løyper på dugnad. 2018 var en veldig god snøvinter, da ble alle skiløypene brukt flittig. På Øynaheia var det målt 35000 passeringer sør for Øynastua. Da er ikke alle de som har gått 3 og 11 km fra Topland tatt med, så antallet besøkende ligger antagelig opp mot 50.000 passeringer. Kommunen gir et mindre årlig tilskudd til løypekjøring i regi av de tre idrettslagene IL Gry, Herefoss IL og Birkenes IL.

Antall km merka sommerløyper	150
Antall km maskinpreparerte vinterløyper	48

Innkjøpsordning

Birkenes kommune har hatt felles innkjøpsordning med Region Kristiansand med Kristiansand som vertskommune. Med virkning fra 1.1.19 er det inngått nytt strategisk innkjøpssamarbeid med Offentlig fellesinnkjøp Agder, OFA. Tilbydere bes om å legge ved omtale av egen miljøstrategi jfr. et eget punkt i tilbudsbestemmelsene.

Utfordringer

Birkenes kommune, kommunehuset, ble Miljøfyrtårnsertifisert i 2011, og har siden den gang hatt fokus på miljøarbeid i hele kommunen, inkludert energibruk. Kommunen har behov for å gjøre resertifisering som Miljøfyrtårn. Dette ble ikke gjennomført i 2018 av hensyn til ressursituasjonen. Det pågår et stort ENØK prosjekt som omfatter de fleste kommunale bygg. Målsetningen er å redusere energibruk og – kostnader. Det gjøres konkrete vurderinger av kostnader for tiltak opp mot forventede besparelser i hvert enkelt bygg som grunnlag for å endelig avklare hvilke tiltak som gjennomføres. Prosjektet planlegges avsluttet i 2020.

ØKONOMIÅRET 2018 OG NØDVENDIG UTVIKLING FREMOVER

Etter to svært økonomisk gode år i 2016 og 2017, er kommunen tilbake med resultat på nivå med tidligere år frem til 2015. Brutto driftsresultat er negativt, men svakt positivt, kr 0,7 mill., etter korrigeringer for fondsavsetninger og premieavvik. Resultatet er svakt sammenlignet med 2017 hvor det var positivt med kr 10,7 mill. Korrigert brutto driftsresultat som er positivt betyr at kommunen har balanse mellom driftsinntektene og driftskostnadene, men det gir ikke noe særlig rom for finanskostnader.

Netto korrigeret driftsresultat ble kr 1,1 mill. positivt mot kr 13,5 mill. i 2017, eller 0,25 % av driftsinntektene. Anbefalt nivå fra Teknisk beregningsutvalg er 1,75 %. Nivået fra Teknisk beregningsutvalg er lagt som et gjennomsnitt for norske kommuner for å ta hensyn til avskrivninger og andre forhold i regnskapet. I 2017 var avskrivningene inkludert i netto driftsresultat fordi avdrag var lik avskrivninger. Tilsvarende tall for kommuner er 2,5 % i henhold til foreløpige KOSTRA-tall.

Da er avskrivningene tilbakeført som kostnad og erstattet av avdrag regnskapsmessig. Dersom vi endrer på dette, og lar være å erstatte avskrivningene med avdrag blir netto driftsresultat kr -2,3 mill. i 2018, tilsvarende i 2017 var kr 13,9 mill. Ved å bruke avskrivninger i stedet for avdrag i netto driftsresultat blir det dårligere fordi avskrivningene som regel er høyere enn avdragene.

Ved å bruke avskrivninger gjør at man i større grad får med seg kapitalslitet/verdiforringelsen på eiendelene. Det viser i 2018 at netto driftsresultat er for dårlig i fht. å dekke Birkenes kommunes faktiske utgifter.

I kommunens finansstrategi er det fastsatt at man skal nedbetale gjeld på samme nivå som avskrivningene, da unngår man en svekkelse av formuesverdien. Det var ikke økonomisk handlingsrom for å gjøre i 2018.

Kommunen er fortsatt avhengig av avkastningen på verdipapirer for å dekke kapitalkostnadene og er svært rentefølsom på grunn av høy gjeld.

Resultatet ble kr 4,6 mill. bedre enn varslet i rapportering pr juli (kr -1,4 mill.) inklusiv budsjettert bruk av disposisjonsfond (kr 1,4 mill.). Det fremgikk imidlertid av prognosen at det var med en del forbehold.

Endringer i fht prognoser juli frie inntekter og finans:

Inntekts/kostnads-gruppe	Budsjett	Prognose pr juli	Regnskap 2018	
Skatt og rammetilskudd	294 416	294 416	296 155	Kr 1,7 mill. mer enn budsjettert. Skatteinntektene ble oppjustert noe i forbindelse med statsbudsjettet, men ikke på langt nær så mye som det faktisk ble.

Inntekts/kostnads-gruppe	Budsjett	Prognose pr juli	Regnskap 2018	
Skatt på eiendom	18 620	19 070	19 409	Gjelder nye takseringer og flere eiendommer som er taksert.
Andre direkte eller indirekte skatter	358	458	486	
Integreringstilskudd	16 832*	17 610	18 617	* Budsjettposten økte med kr 1,05 mill. etter rapportering i juli som følge av bosetting av flere flyktninger enn budsjettert i 2017 med tilhørende økte kostnader i flyktningetjenesten. Det ble i tillegg bosatt flere flyktninger mot slutten av 2018 som kommunen mottok tilskudd for. Administrasjonen var ikke sikre på om vi ville få tilskudd for dem i 2018.
Renteutgifter, avdrag, renteinntekter og utbytte	-15 292	-15 121	-15 389	Faktisk beregning av minimumsavdrag gjorde at kostnadene ble litt høyere enn forventet pr juli.
Avkastning langsiktige papirer	2 900	1 600	-777	Prognosen pr juli forutsatte at trenden med negativ avkastning skulle snu. Det gjorde den ikke. I løpet av høsten ble det tydelig at vi høyst sannsynlig ikke ville få avkastning på verdipapirer.

*Budsjettjustert med kr 1,05 mill., vedtatt KS 92/18.

Prognosen for merinntekter, var på kr 1,2 mill. pr juli. Resultatet totalt sett ble ca. kr 0,7 mill. bedre enn budsjettert. Det meste av inntektene i 1A har ikke kommunen noen påvirkning på, med unntak av eiendomsskatten. Det er informert underveis i løpet av høsten 2018 om status, uten å gi for mange løfter om inntekter som ikke er sikre.

Når det gjelder endringer i driften i fht rapportert prognose pr juli, meldte enhetene om et merforbruk på kr 4,6 mill., mens administrasjonen melde om et mindreforbruk gjeldende pensjon på kr 2 mill. Totalt sett ble mindre forbruket kr 2,9 mill. (0,9 %)

Avviket i fht. budsjett i drift ser slik ut:

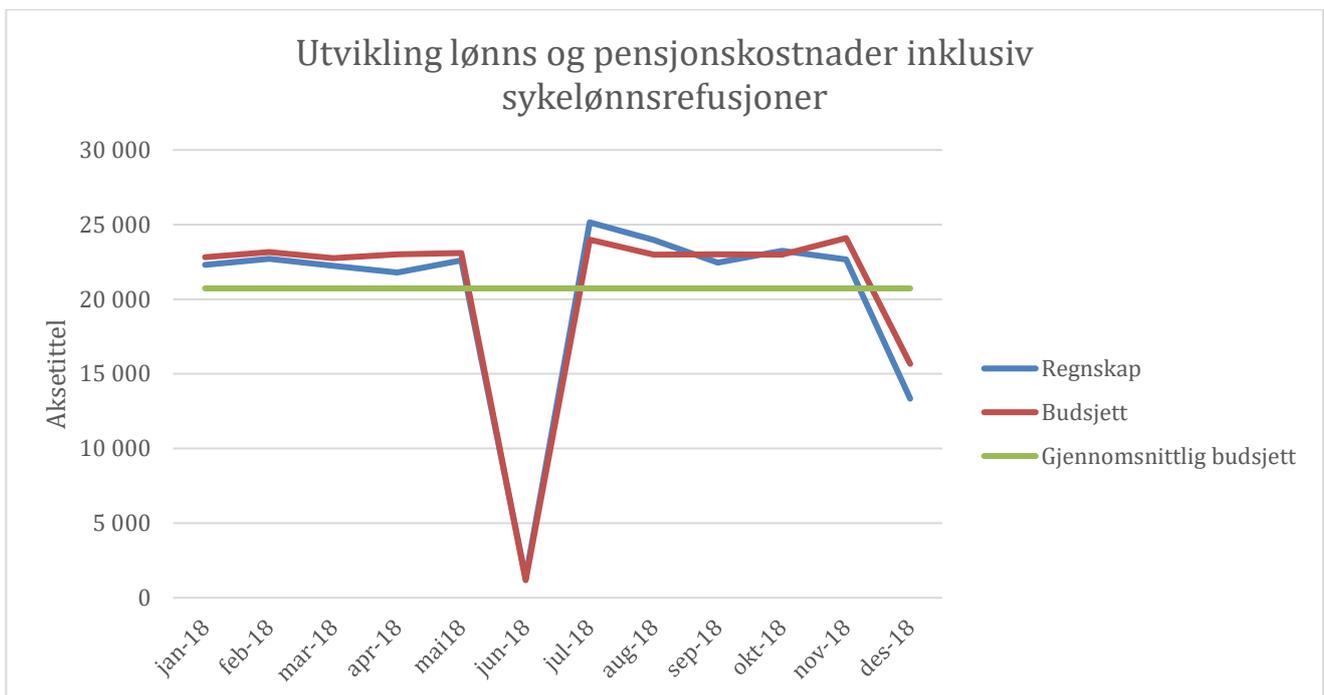
- Personalkostnader inklusive sykkelønsrefusjoner, samt andre justeringer kr +3,8 mill.
- Driftskostnader kr -18 mill.
- Inntekter/refusjoner kr + 14,2 mill.
- Bruk av/avsetning til fond + 2,9 mill.

Tallene er justerte for å ta hensyn til tilhørende arter som sykelønnsrefusjoner til personalkostnader.

Hovedsakelig avvik i prognose i juli i forhold til faktisk regnskap gjelder i hovedsak pensjon kr 0,9 mill., usikkerheter gjeldende forsikring kr 0,5 mill., barnevern kr 1-1,5 mill., usikkerhet rundt refusjoner staten gjeldende flyktninger kr 1,2 mill. Resterende gjelder usikkerheter det alltid vil være.

Nærmere om lønn og sosiale kostnader:

Tallene er korrigert med sykelønnsrefusjoner med mere. Totalt sett er det et underforbruk på kr 4,9 mill. Av dette gjelder kr 2,9 mill. redusert pensjonskostnad i fht. budsjett. I driftsregnskapet fremkommer ytterligere kr 1,2 mill. i merforbruk i forhold til budsjettet på innleid arbeidskraft. Det reduserer mindreforbruket til kr 0,8 mill. I tillegg er det kjøpt konsulenttenester innen samfunnsutvikling i mangel på ansatte. I motsatt retning ligger det inne et merforbruk på introduksjonsstønad på kr 1,2 mill. i lønnskostnadene. Dette er ikke direkte lønnskostnader som gjelder ansatte.

Innen boveiledertjenesten er det merkostnader ved lønn og sosiale kostnader, hovedsakelig knyttet til økt avlastningsbehov innen tjenesten. På Ressurscenteret fremkommer det også et merforbruk. Det gjelder introduksjonsstønad til flyktninger, det er knyttet inntekter til disse som fremkommer i integreringstilskudd og ikke på rammeområdet. Innen de andre enhetene har de et mindreforbruk eller de ligger rundt balanse. Mindreforbruket på pensjonskostnader fremkommer innenfor skolen gjeldende statens pensjonskasse, mens gjeldende KLP fremkommer det hovedsakelig hos Virksomhetsstyring i form av bruk av premiefond og premieavvik. Den endelige avregningen for pensjon kommer året etter budsjettåret. Det er derfor utfordrende å foreta nøyaktige prognoser i året selv om man ser tendensene. Resterende

avvik er i hovedsak knyttet til sykefravær. Sykefravær resulterer ofte både i rimeligere vikarer, men også at man ikke får tak i vikarer. Sistnevnte kan gå ut over tjenesteleveranse og kvalitet.

Det er differanser innenfor alle tjenesteområdene, og de er også av ulik karakter når det gjelder driftsutgiftene. De største avvikene i forhold til budsjett ligger i drift og gjelder vedlikehold, inklusive vintervedlikehold, strøm med mere. En stor andel av dette knytter seg til flommen i 2017 og til vannlekkasjen på sykehjemmet i 2018. Det er imidlertid selv med forsikringsinntekter et overforbruk på området. Forvaltning har også et stort merforbruk som i hovedsak gjelder kalk, konsulenttjenester/kjøp fra andre og noe av dette har inntekter knyttet til seg. Det ligger også en stor differanse i forhold til budsjett innenfor Oppvekst felles som hovedsakelig gjelder kostnader til kjøp av spes. Ped. i private barnehager. Ressurscenteret har også store avvik på driftskostnadssiden, men refusjon av kostnader gjeldende barnevernet i Kristiansand ble langt høyere enn tidligere varslet med kr 1-1,5 mill. Det gjør at merforbruket som lå der i forhold til Flyktningetjenesten ble utjevnet.

På inntektssiden er det først og fremst Drift og Forvaltning som har høyere inntekter enn budsjettet. I drift er det forsikringsinntekter på flom og vannlekkasje som utgjør dette, mens i Forvaltning dreier det seg om inntekter knyttet til kostnader fra Lillesand. Innen oppvekst felles er det også inntekter knyttet til kostnader, i tillegg til mer inntekter fra staten enn budsjettet. I Ressurscenteret har man høyere inntekter fra staten enn budsjettet, det gjelder hovedsakelig ekstra tilskudd til flyktninger med nedsatt funksjonsevne. Kostnader knyttet til dem fremkommer i flere enheter i kommunen. Det siste tilskuddet fikk Birkenes bekreftet sent i 2018.

Befolkningsutvikling og infrastruktur

Befolkningsutviklingen er isolert sett det som har størst betydning for kommunens behov for tjenester:

	2017	2018	2019	2020	2025	2030	2040
0-5 år	421	419	418	420	430	459	473
6-15 år	770	768	783	806	796	773	844
16-66 år	3 295	3 295	3 288	3 342	3 581	3 778	3 867
67 år eller eldre	692	705	723	771	870	957	1236
Sum	5 178	5 187	5 212	5 339	5 677	5 967	6 420

Tabellen over viser at det har vært svært liten økning i innbyggertallet fra 2018 til 2019. Det er imidlertid verdt å merke seg at det i dette året det har vært overgang for en del innbyggere til Evje og Hornes kommune. Det er i befolkningen over 67 år og blant barn 6-15 år veksten er mellom 2018 og 2019. Det vil sannsynligvis bli en vekst framover. Prognosen har lagt til grunn Statistisk Sentralbyrås MMML- alternativ, det vil si middels vekst, lav netto innvandring. Basisåret er imidlertid 2018, så pga overgangen til Evje og Hornes vil alternativene fra 2020 være litt høye. 2017-2019 er faktiske tall per 1.1. Befolkningsendringer medfører endrede behov og nødvendige investeringer.

Av store investeringer de nærmeste årene planlegges det for økt barnehagekapasitet. Av befolkningsveksten i gruppen 0-5 år, vil behovet sannsynligvis komme etter 2020. Det er også et stort behov for bedre lokaler for kulturskolen, teknisk drift og Ressurscenteret. Innen vann og

avløp er nødvendig med nytt rensesanlegg på Birkeland. I tillegg skal det investeres en god del i digitalisering av kommunens tjenester og digital infrastruktur i planperioden. Dette for å få god nok kapasitet til effektiv drift av kommunen.

Birkenes kommune har i 2018 gjennomført prosjekt boligmasse, en kartlegging av fremtidens behov for kommunale boliger. Behovet for bygging er ikke så stort som man tenkte i utgangspunktet. I nærliggende tid er det mest behov for boliger for psykiatri/rus, samt tilrettelagte boliger for unge voksne med nedsatt funksjonsevne. Andre behov kan dekkes med tilpasninger i eksisterende boligmasse.

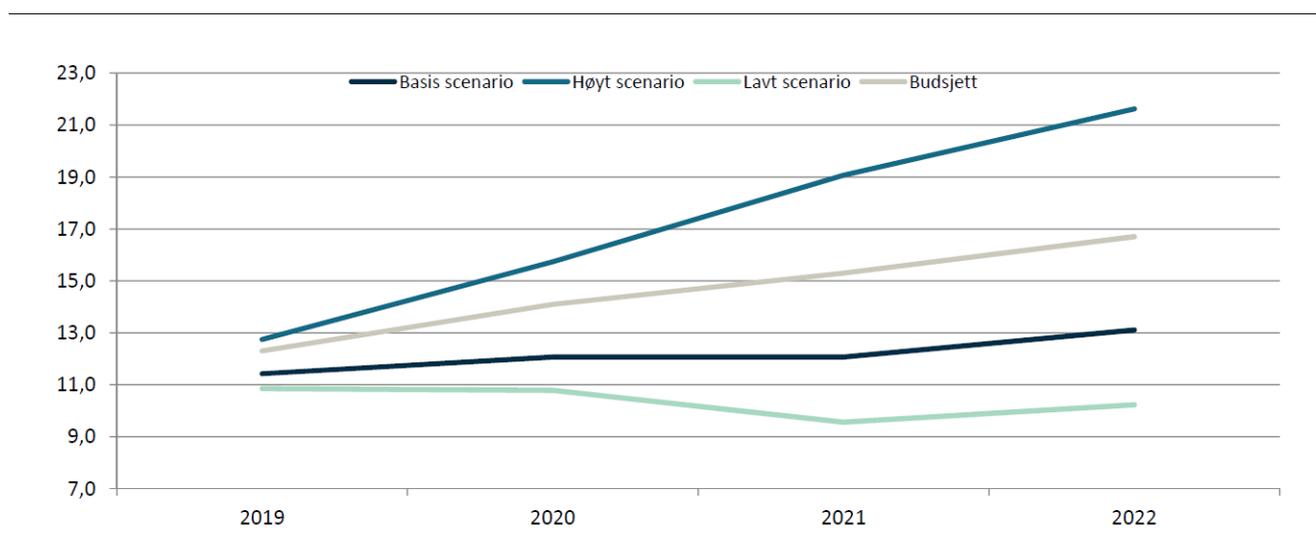
Det vil bli behov for en kapasitetsutbygging på ungdomsskoletrinnet. Det er store barnekull som går ut av barneskolen de nærmeste årene.

Infrastruktur og påvirkning finans

	2019	2020	2021	2022	Totalt
Netto finansieringslån ekskl. startlån	28 728	55 449	58 656	68 940	211 773

Investeringer krever finansiering. Kommunen har pr i dag lav egenkapital mht. finansiering av investeringsprosjekter. Det er fortsatt høy gjeld i forhold til inntekter og egenkapital i Birkenes. Dersom kommunen hadde klart å opprettholde gode resultater i årene fremover, og nedbetale gjeld i samme størrelse som avskrivninger, ville det medføre en mindre risikoutsatt situasjon på sikt.

Rentenivået har lenge vært lavt, og prognosene tilsier at de fortsatt vil være på et lavt nivå framover, men svakt økende.

Gabler pr februar 2019

Grafen over viser prognose for renteutvikling i kommunen basert på ulike scenarier. Det er

kr 1,6 mill. mellom høyt scenario og det budsjettet som er lagt til grunn i økonomi- og handlingsplanen i 2020. Utviklingen i rentemarkedet er usikker. Mange mener renten skal opp. Tidsperspektivet for en oppgang er imidlertid svært usikkert, og for 2019 ser det foreløpig ut til at rentekostnadene blir lavere enn budsjettet.

Sentralbanken satte imidlertid opp styringsrenten med 0,25 % i mars og varslet samtidig om nok en oppgang i neste halvår.

Det var en utfordring å utarbeide økonomi- og handlingsplan 2019-2022 for administrasjon og folkevalgte. Overgang av Hovlandsdalen til Evje og Hornes, økte kapitalkostnader, reduksjon i tilskuddet ufrivillig alene samt reduksjon i eiendomsskatten gir utfordringer for kommunen. Utfordringene er ikke løst. Det ligger kr 5,4 mill. i udefinerte innsparinger i planperioden. Politikere og administrasjon har nedsatt arbeidsgrupper for å se nærmere på områder hvor det er mulig å tenke alternative løsninger.

Begrenset vekst i inntekter

Statsbudsjettet for 2018 baserte seg på at deler av veksten i skatte- og rammeinntekter for 2017, faktisk ble en del høyere enn forutsatt med 2,1 % økning. Deflator eller lønns og prisvekst er foreløpig anslått til 3 % for kommunene i 2018.

Vekst i frie inntekter Birkenes kommune basert på KMD (grønt hefte):

BIRKENES	Faktisk 2017	Anslag frie inntekter stort.prop . 2018	Faktisk 2018	Statsbudsjettet 2019	Budsjett 2019
Innbyggertilskudd	120 877	123 470	123 470	128 540	128 540
Utgiftsutjevnerende tilskudd/trekk	19 949	19 906	19 906	20 521	20 521
Korreksjonsordningen for elever i statlige/private skoler	1 847			1 983	1 983
Inntektsgarantertilskudd, netto	-523	-372	-372	-277	-277
Tilskudd til saker med særskilt fordeling	860	878	878	1 017	1 017
Distriktstilskudd Sør-Norge			0	0	0
Veksttilskudd					
Storbytilskudd			0		
Regionsentertilskudd			0		
Skjønnstilskudd	1 060	1 000	1 129	1 020	1 020
Sum rammetilskudd (fast del ved fremleggelse av statsbudsjettet)	144 070	144 882	145 011	152 803	152 804
Anslag inntektsutjevnerende tilskudd/trekk fra KMD i statsbudsjettet	37 915	40 295	33 278	39 132	41 078
Skatteinntektsanslag fra KMD i statsbudsjettet	106 645	105 822	116 346	109 762	111 769
Endring rammetilskudd i salderingsproposisjonen	-455		160	-244	-244
Endring rammetilskudd i RNB	332		15		
Endring i rammetilskudd			56		
Tilskudd ufrivillig alene	1 602	1 291	1 291	646	
Endring i anslag skatt/inntektsutjevning fra KMD målt mot oppr. Anslag					
= Sum frie inntekter (skatt og rammetilskudd)**	290 109	292 290	296 156	302 099	306 427
		0,75 %	2,08 %	2,05 %	3,47 %

Heller ikke Teknisk beregningsutvalgs grønne hefte for 2019 anslår økning i skatte og rammeinntekter som dekker pris- og lønnsveksten. For Birkenes kommune er skatte- og rammeinntektene beregnet til 2,1 %, mens pris og lønnsveksten er anslått å bli 2,8 %. Det vil si at kommunen ikke får dekket utgiftsveksten ifølge den prognosen. Det er budsjettert med noe høyere vekst i skatteinntekter/inntektsutjevning i 2019 enn anslaget i statsbudsjettet. Det var nødvendig for å dekke annet inntektsbortfall som er budsjettert.

Løse nødvendige driftsoppgaver - endringer og utvikling fremover

Innen oppvekst har det kommet bemanningsnormer og pedagognormer, samt rett til intensiv opplæring. Innen skolen skal det også komme kompetansekrav til lærerne. Selv om det følger en del midler med disse bestemmelsene, så begrenser det handlingsrommet i kommunen økonomisk og påvirker også valg av strategier. Fra 2020 er det krav om å ha egen psykolog i kommunen.

Det blir sannsynligvis lovfestet rett til dagtilbud for demente fra 2020. Innen helse og velferd er det helt sikkert at det kommer utfordringer ettersom antallet eldre mennesker er i vekst. Omlegging av tjenestetilbudet pågår for fullt ved hjelp av digitalisering og utsetting av behov for tjenester. Det blir også viktig å tilrettelegge for arbeid og aktivitet for alle brukergrupper.

Det er varslet innlemming av boligsosiale tilskudd i 2020. Det vil bety at kommunen selv må ta standpunkt for nivå på dette.

Flere oppgaver tildeles kommunen innenfor forvaltningen, og det forventes kortere responstid fra forbrukerne. Kommuneplanens arealdel forventes vedtatt våren 2019. Det er et viktig verktøy for å bygge opp under ønsket samfunnsutvikling de neste 10-20 årene. Det vil kunne gi en planmessig tilnærming på flere områder.

Det meldes om utfordringer når det gjelder rekruttering fra flere enheter, satsningen i organisasjonsstrategien med å rekruttere og beholde må ha fokus fremover. Arbeidet med heltidsstillinger er en viktig del av dette.

Hovedgrepene i økonomi- og handlingsplan 2019-2022 for å løse oppgavene er som tidligere:

- Intensivere omstilling og rasjonell bemanning av tjenestene
- Beholde inntektene
- Gjennomføre finansstrategien

For å få til omstilling og rasjonell bemanning av tjenestene, har Birkenes kommune i gjeldende økonomi- og handlingsplan valgt tre satsningsområder:

- Digitalisering og teknologi
- Mennesker og møteplasser
- Kompetanse

Det er svært viktig å få til utvikling av disse områdene for å klare å løse flere oppgaver med god nok kvalitet. Utfordringen er å få plass, og tid til, både utviklingen og tjenesteleveranse.

Birkenes kommune

En stor andel av kommunens inntekter ligger utenfor kommunens kontroll, men det bør ikke brukes mer enn budsjettet med mindre inntektene er øremerket og også har kostnader knyttet til seg. Det er nødvendig med lavere kostnadsvekst fremover ettersom inntektsveksten fra 2016 og 2017 ikke har fortsatt i 2018.

ENHETENE

Teknisk Forvaltning

Tjenesteleveranse

Vertskommunesamarbeidet mellom Lillesand og Birkenes innen felles tekniske tjenester består av områdene oppmåling, geodata, eiendomsskatt, jordbruk, skogbruk, viltforvaltning, miljø- og naturforvaltning. Dette samarbeidet er lokalisert på kommunehuset i Birkenes. I tillegg har enheten ansvar for fagene plan- og byggesak, kommuneplanlegging, beredskap, næring, eiendomsforvaltning, kalking, industriavfall og brannvesen/ feievesen for Birkenes kommune.

Aktivitetsnivået i enheten ble rapportert som svært høyt både i første og andre tertial, og dette holdt seg gjennom hele året. Det er derfor noen fagområder som spesielt bør kommenteres når det gjelder utfordringer i forhold til oppgaver og ressurser:

Innen plan- og byggesak var spesielt andre tertial krevende fordi enheten ikke hadde nok kapasitet internt, og det var ikke mulig å oppdrive ekstern hjelp. Konsekvensen ble en del avkortning i behandlingsgebyrene som følge av at frister ikke var mulig å overholde. Det er inngått rammeavtale med tre firmaer innen plan, bygg og eiendom. Dette skal gjøre oss mindre sårbare, og sikre at vi raskt kan knytte til oss ekstern hjelp.

Innen miljø- og naturforvaltning har vi et stort arbeidspress, og årsaken er tung saksbehandling og møtedeltakelse mot Lillesand kommune innen bla. sulfidproblematikk, luftkvalitet, utbygging, planer og enkeltsaker som krever naturfaglig vurdering. Det jobbes med å øke ressursene innen dette området som er komplekst, og som er viktig i forhold til flere andre saksområder i både Birkenes- og Lillesand kommune.

Oppmåling har omtrentlig den samme saksmengden som fjoråret. Vi har imidlertid ikke hatt nok disponibel bemanning i 2018, og har brukt eksterne firma til å gjennomføre oppmålingsforretninger. Vi har i siste halvdel av året jobbet godt med å omdisponere ressursene, og vi har hatt et stort fokus på å oppnå en større selvkost grad. Det har ikke vært restanser siden starten av 2018.

Enheten har jobbet etter handlingsplanen som er beskrevet i Birkenes kommunes budsjett og økonomiplan 2018-2021. Områdene vi har jobbet med i handlingsplanen er å oppdatere planer som gir føringer for saksbehandlingen i enheten. Kommuneplanen er en viktig føring for oss i all saksbehandling i enheten. Det har blitt jobbet godt med den i 2018, og den ferdigstilles i 2019.

Enheten har kontinuerlig fokus på digitalisering, og vi har gode rutiner for å sette digitalisering i en kontekst med resten av kommunene. I starten av 2019 får vi en ansatt som skal arbeide 50% med eiendom for å sikre en god forvaltning av kommunal grunn.

Vi har etablert en god møterutine i enheten, både for de ulike fagområdene og for å tilrettelegge for godt samarbeid med andre enheter både i Birkenes og Lillesand kommuner.

Personal

Det ble rapportert i 2. tertial at tjenesteleveransen hadde vært kunstig høy over lang tid som følge av høyt aktivitetsnivå. De ansatte har vært svært fleksible, og det kan bli en belastning over tid. Vi ser nå en indikasjon på dette i form av høyt sykefravær.

Det økte fra 1. til 2. tertial i 2018, og det er vesentlig høyere i 2018 enn i 2017. Denne utviklingen må vi ta på alvor. Vi jobber nå med rammeavtaler slik at alle fag har mulighet til å etterspørre ekstern bistand på relativ kort tid. Det viser seg å være avgjørende når ressursene vi har til rådighet akkurat er tilstrekkelig til daglig drift. I tillegg er det viktig å arbeide med de områdene vi mener har for knappe ressurser, som for eksempel miljøområdet, før arbeidsbelastningen på enkeltpersoner blir for stor.

De ansatte i enheten har høy faglig kompetanse og et ønske om å forvalte faget og publikum på en best mulig måte. Dette gjør at vi holder et godt nivå på tjenestetilbudet. Men det er viktig å legge til rette og sette inn tiltak dersom det oppstår perioder med større arbeidsbelastning.

Økonomi

Totalt sett endte enheten med et merforbruk på kr 1,1 mill. i forhold til budsjettet ramme.

Merforbruket kan i hovedtrekk forklares med bruk av konsulenttjenester innen flere områder som planarbeid, forprosjekt Treparken, grønstrukturplanlegging i sentrum, skredvurderinger Møllebekken og det interne prosjektet «arbeidsflyt».

Lavere overføring av interne arbeidstimer til investeringsregnskapet enn budsjettet, erstatningsutbetaling innen byggesak, manglende gebyrinntekter angående private planer, og høyere samarbeidskostnader i forbindelse med vertskommunesamarbeidet Kristiansand Business region er andre faktorer som forårsaker et merforbruk.

Områder som har et mindreforbruk innen enheten er kommuneplanlegging grunnet en refusjon fra fylkeskommunen, samt mindreforbruk på konsulenttjenester til kommuneplanlegging. Videre har miljø, brannvesen og viltforvaltning mindreforbruk som kan nevnes.

De ansvarene som er knyttet til ansatte overført fra Lillesand kommenteres ikke nærmere her, da de føres i null ved fakturering av tjenestene som leveres til Lillesand kommune.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	18,7	19,0	Lønn og sosiale utgifter	15 174	15 616
			Driftskostnader	21 672	13 327
			Inntekter	-24 092	-17 307
Sykefravær					
1-16 dager	0,7%	2,0 %			
17 dager+	2,8 %	6,2 %			
Sum	3,4 %	8,1 %	Merforbruk	1 119	
			Enhetsleder Merete Holtan		

Kommunikasjon og kultur

Tjenesteleveranse

Enhet kommunikasjon og kultur består av flere ulike fagområder. Servicetorv, politisk sekretariat, dokumentssenter, IT, kultur med bibliotek og fritidsklubb.

Hovedmålene i 2018; flere oppgaver løses i første linje og, opprettholde og videreutvikle kulturavdelingen. Enhetens samlede fokusområder har vært kvalitet, kompetanse og digitalisering.

Kultur:

Kultur har som målsetning å opprettholde aktivitet og service. Det har vært gjennomført flere tiltak på arrangementssiden. Ekstraarrangement i 2018 var sykkelrittet «Tour des fjords» som gikk innom Birkeland. Folk stilte opp i hopetall både i sentrum og langs løypa. Nytt av året var at 17.maiarrangementet på Birkeland i sin helhet ble lagt til Tobias jorde. Tilrettelegging for aktivitet og friluftsliv er fortsatt et satsingsområde. Aktiviteter i 2018 som det er ønskelig å trekke frem er anleggelse av skileik og lekeplass på Tobias jorde samt bygging av to gapahuker og friluftstilrettelegging på Flakkeheia. Toppturene er stadig populære og har flere tusen besøk hvert år. Vintersesongen 2018 ble en meget god skisesong og folk brukte skiløypene som aldri før. På Øynaheia var det 35.000 som gikk forbi telleapparatet. Joker Fritidsklubb driver meget bra og det er omkring 30 besøkende i gjennomsnitt på hver åpningskveld. Biblioteket på Birkeland hadde i 2018 15.489 utlån. Det er en liten økning fra 2017. Biblioteket har også godt samarbeid med både barnehager og skoler.

Servicetorvet:

Arbeidet med å styrke 1. linje har vært et kontinuerlig arbeid gjennom 2018. Det har vært stort fokus på kompetanseheving hos de ansatte, samt kvalitet på tjenestene som ble levert. Det ble innført nytt mobilt sentralbord, vi tok i bruk Pureservice, foreløpig til intern oppfølging av saker/ henvendelser. Vi har lansert første del av «Min side» på nettsiden vår. I tillegg startet vi planleggingen av nye digitale skjema. Servicetorvet har hatt en sentral rolle i prosjekt arbeidsflyt for samfunnsutvikling, hvor vi har hatt representanter i hvert av de 4 (3) prosjektene som har pågått. Det er blitt gjort flere gode forbedringer som følge av dette prosjektet.

Dokumentssenter:

Det har vært stor aktivitet og mange varierte oppgaver på dokumentssenteret i 2018. Dokumentssenteret fikk tilført 80% fast stilling fra april, noe som har vært avgjørende for håndtering av lovpålagte daglige oppgaver. Sak-/arkivsystemet har fått integrasjon mot SvarUt og SvarInn, det betyr at kommunen kan sende og motta post digitalt, implementeringen har vært veldig vellykket.

IT:

Fra 01.04.18 inngikk Birkenes kommune en avtale med Lillesand kommune om et vertskommunesamarbeid på levering av IT-tjenester. I den virksomhetsoverdragelsen ble IT-rådgiver overflyttet til den nyetablerte IT-tjenesten for Birkenes- og Lillesand kommune. 2018 har vært et år preget av høy aktivitet, med fokus på digitalisering. Samtidig som det er brukt betydelige summer på innkjøp av nødvendig IKT-utstyr, infrastruktur og servere.

Politisk sekretariat:

2018 var et år med høy aktivitet for politisk sekretariat. Det ble gjennomført i alt åtte omganger av politiske møter. Det var i tillegg tre temamøter for kommunestyret, et felles temamøte, et informasjonsmøte om vindkraft i formannskapet, et ekstramøte i planutvalget, totalt 30 møter.

Handlingsplanen for 2018:

Enheten arbeider etter vedtatte handlingsplan og benytter denne som et verktøy i forhold til måloppnåelse. I løpet av 2018 arbeidet vi kontinuerlig med styrking av 1. linje i form av kompetanseutvikling og kvalitetsheving. Vi tok i bruk svar ut/svar inn, slik at vi gikk fra papir til elektronisk sikker postsending. Det ble arbeidet en del med handlingsplan for digitalisering, et kontinuerlig arbeid som har stort fokus. Nytt mobilt sentralbord ble tatt i bruk, og analoge telefoner byttet med mobiler.

Personal

I 2018 hadde vi en stabil personalgruppe med lite sykefravær sammenliknet med andre. Enheten har en arbeidsmiljøgruppe som møtes hver 6. uke, der arbeidsmiljøet har hovedfokus. Det ble gjennomført en ny tillitsundersøkelse våren 2018. Jevnt over scoret enhet kommunikasjon og kultur høyt på det meste i undersøkelse.

Økonomi

Totalt sett leverte enheten i 2018 et mindreforbruk på kr 2,0 mill. Største delen av mindreforbruket skyldes en avregning av driftsutgifter til IT-tjenesten. Birkenes kommune får tilbakebetalt etter avregning kr 1,1 mill. Det skyldes lavere driftskostnader; de var blant annet ikke fullt ut bemannet før nærmere nyttår.

Det resterende mindreforbruket skyldes, lavere utgifter til kommunestyret og kontrollutvalg, mindre utgifter til lønn grunnet virksomhetsoverdragelse (IT), økte inntekter (interne fordelinger, refusjoner fra NAV og salg) og lavere kostnad på innkjøp av Microsoft lisenser enn planlagt.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	11,3	11,1	Lønn og sosiale utgifter	8 189	8 465
			Driftskostnader	12 746	12 140
			Inntekter	-3 835	-1 470
Sykefravær					
1-16 dager	0,6 %	1,3 %			
17 dager+	0,2 %	1,3 %			
Sum	0,8 %	2,5 %	Mindreforbruk	-2 035	
			Enhetsleder Aud Hellen Bergland		

Drift

Tjenesteleveranse

Enheten drift utfører drift- og vedlikeholdsoppgaver av:

- Kommunale eiendommer og bygg (skoler, helsebygg, barnehager mm)
- Kommunale veier og veianlegg, inklusiv gatebelysning
- Parker og andre kommunale rekreasjonsområder
- Vann og avløp; herunder ledningsnett, kummer, vannverk og renseanlegg

Vaktmesterne utfører det meste av vedlikeholdsoppgaver på kommunens eiendommer og bygg. Det har vært høy aktivitet som følge av stort antall planlagte driftsoppgaver. I tillegg må uforutsette vedlikeholdsoppgaver utføres. Det store antallet uforutsette vedlikeholdsoppgaver må sees i sammenheng med mange gamle og utdaterte bygninger, samt et vesentlig vedlikeholdsetterslep over mange år.

Sykehjemmet ble utsatt for en omfattende vannlekaskje som skadet store deler av bygningsmassene. Arbeidet med å reparere skadene ble svært omfattende og krevende for enheten.

Enheten drift vedlikeholder omtrent ni mil med kommunal vei. Det har vært jevn og god aktivitet gjennom hele året. På høsten førte store nedbørsmengder til betydelige utfordringer på enkelte strekninger som resulterte i uforutsette vedlikehold – og reparasjonstiltak. Standarden er løftet på enkelte strekninger som følge av strategiske planlagte tiltak.

Innenfor vann og avløp (VA) er driften og vedlikeholdet knyttet til to renseanlegg, tre vannverk, samt kommunale VA-ledninger og kummer. Tross gamle anlegg og ledningsnett, har det i perioden vært en stabil drift med lite uforutsette hendelser annet enn enkelte vannbrudd. Bygging av nytt høydebasseng på Natveitåsen har vært ressurskrevende for enheten. Dette har resultert i at arbeidet med sanering av gamle VA-ledninger ikke har hatt ønsket fremdrift.

Enheten arbeider etter vedtatt handlingsplan, og benytter denne som et verktøy i forhold til måloppnåelse. Prosjekt Enøk er godt i gang, og følger planlagt fremdrift. Arbeidet hittil har bestått av mye planlegging og kartlegging samt enkelt tiltak for å redusere energikostnader. Arbeidet med «eierskap vei» og utarbeidelse av kriterier for nedklassifisering er ikke ferdigstilt grunnet politisk uenighet. Hovedplan vei, som var planlagt ferdig 2018, er ikke ferdigstilt. Dette må for øvrig sees i sammenheng med ressursutfordringer i enheten. Ny planlagt ferdigstillelse er første halvår 2019.

Personal

Bemanningen hos driftsoperatører innenfor vei, VA og vaktmesterne har vært stabil med svært lite sykefravær. Innenfor vei og VA har det i perioder vært ubesatte stillinger som har gitt store utfordringer i forhold til tjenesteleveransen. Alle stillinger er nå besatt, og opprettelsen av stillingen som teamleder på vei og VA fungerer svært bra.

Innen renholdstjenesten har det vært høyt sykefravær gjennom hele året. Det har vært utført en rekke tiltak for å redusere sykefraværet uten å oppnå ønskede resultater. Situasjonen er svært ressurskrevende for enheten. Det arbeides ytterligere i kommende periode med konkrete tiltak

og oppfølging som på sikt antageligvis fører til en reduksjon i sykefraværet.

Arbeidsmiljøgruppen i enheten utarbeidet i løpet 2018 en handlingsplan med konkrete fokusområder. Medarbeidere i enheten opplever at jobben deres har et «et psykisk og følelsesmessig sunt arbeidsmiljø». Dette skal enheten og arbeidsmiljøgruppen ha stort fokus på med en klar målsetning om at påstanden opprettholdes ved fremtidige tillitsundersøkelser.

Fasiliteter personell i enheten arbeider under er svært kritiske. Enheten har derfor bestemt at dette skal inn i handlingsplanen til arbeidsmiljøgruppen. Den overordnede målsetningen er at alle fagområdene skal samles under samme tak, eksempelvis en ny driftsbygning på Tollnes eller annet egnet område.

Økonomi

Enheten fikk et negativt resultat sammenlignet med budsjettet ramme på kr 3,5 mill.

Innenfor selvkostområdene vann og avløp har man hatt mindre inntekter enn budsjettet. Årsaken til tap av inntekter er hovedsakelig knyttet til den pågående saken som omhandler tilknytningsavgiften på Solbakken. Det har i tillegg vært et vesentlig merforbruk knyttet til vedlikehold, konsulenttjenester og juridisk bistand.

Dette har resultert i at enheten i 2018 har brukt mer enn budsjettet av selvkostfondene for å gå i balanse på de fire selvkostområdene.

Innenfor de andre områdene i enheten er det samlet et negativt avvik sammenlignet med budsjett. Det største negative avviket er knyttet til kommunale veier, kr 1,7 mill. Det aller meste av merforbruket kan knyttes brøyting og vintervedlikehold, samt noe merforbruk til vedlikehold vei. Årsaken til merforbruk vedlikehold vei skyldes store nedbørsmengder høsten 2018 som medførte betydelige ødeleggelser på enkelte veistreknings.

På ansvarene for bygg drift er det også større merforbruk innenfor enkelte ansvar. Et vesentlig merforbruk knyttet til strøm og energi kostander, økte og uforutsette vedlikeholdskostnader samt tap av inntekter knyttet til interne prosjektkostnader er hovedsakelig årsakene til merforbruket innenfor bygg drift.

Det er i tillegg flere mindre budsjettoverskridelser på enkelte ansvar som resulterer i det negative resultatet for enheten. Dette må sees i sammenheng med at alle ansvarene er budsjettet til et minimum når man ser på erfaringstall og tidligere års regnskap. Samtidig presiseres det at kommunen foreløpig ikke har mottatt fullstendige forsikringsoppgjør og tilskudd i sammenheng med de forskjellige ekstraordinære hendelsene.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	24,3	23,6	Lønn og sosiale utgifter	13 386	13 575
			Driftskostnader	38 674	20 996
			Inntekter	-30 555	-16 606
Sykefravær					
1-16 dager	1,7 %	1,1 %			
17 dager+	6,9 %	10 %			
Sum	8,6 %	11,1 %	Merforbruk	3 540	
			Enhetsleder Stian Nordahl Sørli		

Birkeland barnehage

Tjenesteleveranse

Birkeland barnehage startet nytt barnehageår høsten 2018, og har 2 avdelinger, 1 med 18 barn over 3 år og 1 med 11 barn under 3 år. Barnehagen har fortsatt arbeidet med fagområdet nærmiljø og samfunn. Vi arbeider med rammeplanen for å få mer og ny kunnskap om hva som forventes av oss. Det merkes i barnehagen at vi er i faglig utvikling, noe som motiverer og hjelper oss i videreutvikling. Det er et godt engasjement i personalgruppen – og sammen arbeider vi for god kvalitet. Gjennom året har samarbeidet med foreldre blitt tettere, noe som også har vært vårt fokus gjennom året. Kurs om lekemiljø, samt arbeidet med RVTS er blitt en del av barnehagens hverdag, hvordan vi tenker om barn, lek og vennskap.

Personal

Arbeidsmiljøet og arbeidsmoralen i Birkeland barnehage er upåklagelig. Det har ettersom året har gått blitt en del sykefravær, og med det også vikarutgifter. Barnehagen er budsjettert med 7,8 årsverk, men det har på grunn av permisjon for skolegang vært 7,6 årsverk i bruk. Styrer har hatt mer arbeid direkte med barna for å opprettholde pedagognormen og bemanningsnormen. Vi fikk ny pedagogisk leder i august, og vi har 2 under utdanning, dette gir hele personalgruppen motivasjon og inspirasjon til ny kunnskap og utvikling.

Økonomi

Birkeland barnehage har ett stramt budsjett. Det var færre søkere til barnehagen enn forutsatt. Det medfører bla. lavere inntekter fra foreldrebetaling enn forutsatt i budsjettet.

Vi har brukt mer penger enn budsjettert på vikarer. Det har vært nødvendig å prioritere vikarer ved sykdom og ferie for å opprettholde god tilstrekkelig kvalitet i tjenesteleveransen.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	7,8	7,8	Lønn og sosiale utgifter	5 572	5 374
			Driftskostnader	224	168
			Inntekter	-1 388	-1 159
Sykefravær					
1-16 dager	0,5 %	1,2 %			
17 dager+	13,9 %	6 %			
Sum	14,4 %	7,2 %	Merforbruk	24	
			Enhetsleder Anne Skribeland		

Natveitåsen barnehage

Tjenesteleveranse

Barnehagen har pr 31.12.18 54 barn og 14 årsverk fordelt på 16 personer. Arbeid med tidlig innsats er et overordnet prinsipp, og er grunnleggende for alt som skjer og alt det vi gjør i barnehagen. Handlingsplan for Birkenes kommune og for barnehagen legger føringer for de mål, tiltak og satsningsområder barnehagen skal jobbe etter.

Barnehagen jobber aktivt med refleksjon og utvikling av voksenrollen, og vi har stort fokus på Trygge voksne. Vi opplever at praksisen vår er i endring, og at bevisste holdninger i større grad styrer våre handlemåter i forhold til barna. Barnehagen får gode tilbakemeldinger fra foreldrene som opplever at de ansatte møter og følger opp barna på en svært god måte.

Tema dette året er «Lek for livet». Fokus har vært å tilrettelegge for et inspirerende og inkluderende lekemiljø. Dette temaet inngår i kommunens satsing på HBU. Barnehagen har opprettet en egen Facebook-side for å profilere seg i markedet, og denne brukes aktivt.

Personal

I løpet av 2018 har det vært stabil bemanning i barnehagen. Vi har hatt noen års-vikariater knyttet til permisjoner. I løpet av året har vi også hatt noen sykmeldinger og litt egenmeldt fravær. Sykefraværsprosenten er til sammen på 10,1 % og skyldes hovedsak langtidssykemeldinger i forhold til fysiske skader og utfordringer. I perioder med mye sykefravær er det utfordrende for pedagogene å få gjennomført sin planleggingstid.

Barnehagen har kontinuerlig fokus på arbeidsmiljø. Vårt mål er at personalet skal trives på jobb, og at vi sammen skal gjøre hverandre gode. Barnehagen oppnådde svært gode resultater på tillitsundersøkelsen 2018. Amu gruppa jobber også aktivt for å fremme et positivt og inspirerende arbeidsmiljø.

Som et resultat av tillitsundersøkelsen har vi startet opp med utviklingssamtaler og kollegaveiledning. Målet med samtalene er å bidra til at den enkelte kan utvikle sin faglige kompetanse, og gjennom dette utvikle kvaliteten på barnehagetilbudet.

Økonomi

Regnskapet pr 31.12.18 viser et positivt årsresultat på kr 0,6 mill. Resultatet skyldes i stor grad at ansatte som har vært inne i vikariater har vært lavere lønnet enn årslønnen som ligger i hjemlene. Økonomien er utfordrende, og anskaffelser som leker, materiell og utstyr må delvis settes på vent. Bruk av vikar vurderes alltid ut fra behov, samtidig som vi også må ta hensyn til belastningspress på personalet og kvalitet og forsvarlighet på barnehagetilbudet.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	13,8	14,0	Lønn og sosiale utgifter	8 826	8 703
			Driftskostnader	522	402
			Inntekter	-2 887	-2 023
Sykefravær					
1-16 dager	1,9%	2,4 %			
17 dager+	11%	7,7%			
Sum	12,9 %	10,1 %	Mindreforbruk	-621	
			Enhetsleder Mette Harberg		

Engesland oppvekstsenter

Tjenesteleveranse

Engesland oppvekstsenter består av barnehage og hele grunnskoleløpet. Pr. 1.1.18 var det 17 barn (23 plasser) i barnehagen og 67 elever på skolen. Pr.31.12.18 er det 15 barn (19 plasser) i barnehagen og 67 elever på skolen.

Barnehagen og skolen er organisert som et oppvekstsenter, og det er et godt samarbeid. Enhetsleder og teamleder har faste møter, og vi har også en egen plan for overgang og samarbeid mellom skole og barnehage. Det å være et oppvekstsenter gir oss mulighet til å dra nytte av hverandre, være mer fleksible, blant annet i forhold til SFO, og vi har også flere aktiviteter hvor vi er sammen. Det er viktig for oss å være en del av lokalsamfunnet. I 2018 var for eksempel skolen med i et dyrkingsprosjekt på Engeslandstunet. Vi samarbeider med flere lokale krefter og er veldig takknemlige for alle som er med og bidrar til skolens og barnehagens arbeid.

Både barnehagen og skolen har vært med i satsingen Trygge voksne. Dette er et arbeid som er videreført gjennom faste tema/aktiviteter gjennom året, samlinger for Trygge Voksne-veiledere og opplæring av nyansatte. Skolen har jobbet med lokale læreplaner og klasseledelse, og høsten 2018 startet vi opp med SAMM. Det er en metode for arbeid med motivasjon som er en del av HBS-satsingen (Helsefremmende barnehage og skole).

Barnehagen har i HBS-satsingen hatt fokus på lekemiljøet gjennom samarbeid med STYD kommunikasjon. Fysisk aktivitet, kosthold og inkludering er også viktige satsingsområder, i tillegg til arbeidet med implementering av ny rammeplan.

Personal

Både skolen og barnehagen har kvalifisert personale som gir uttrykk for god trivsel, og det var lite utskiftninger i 2018. Vi hadde svært gode resultater på tillitsundersøkelsen som ble gjort våren 2018.

Økonomi

Det relativt store mindreforbruket skyldes uforutsette inntekter i form av økte inntekter for gjesteelever som det ikke var budsjettet for og færre barn i barnehagen enn planlagt. Det er også et mindreforbruk i forbindelse med sykemeldinger. Ofte blir vikarutgiftene noe lavere enn personalkostnadene til de som er sykemeldte, og det er heller ikke alltid vi får tak i vikar.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	18,5	19,6	Lønn og sosiale utgifter	13 751	13 293
			Driftskostnader	518	444
			Inntekter	-2 416	-1 255
Sykefravær:					
1-16 dager	1,7 %	1,0 %			
17 dager+	5,1 %	7,7 %			
Sum	6,8 %	8,6 %	Mindreforbruk	-629	
			Enhetsleder Wenche Reinertsen		

Birkeland skole

Tjenesteleveranse

Det var 476 elever på skolen ved utgangen av 2018. Birkeland skole har hatt fokus på klasseledelse, Vurdering for læring og psykisk helse. Som en del av arbeidet med psykisk helse, deltar skolen i kommunens samarbeid med RVTS Sør gjennom prosjektet «Trygge voksne». Fokuset har vært med på å utvide skolens forståelse av hva som bidrar til god psykisk helse for elevene. Fra august 2018 ble skolen også pilotskole i DERK (Desentralisert etterutdanning region Kristiansand) i et samarbeid der Birkeland og Herefoss skole satser på digitale ferdigheter. Skolen skåret under gjennomsnittet på de nasjonale prøvene på 5. trinn. De nasjonale prøvene på 8.trinn tester elevene i kompetansemålene etter 7.trinn. 8. trinn skårer over gjennomsnitt i regning, og like under nasjonalt gjennomsnitt i lesing og engelsk. Resultatene har ikke ønsket utvikling, men kan svinge fra år til år. Skolen har som mål at flest mulig gjennomfører prøvene.

Personal

Skolen har de siste fire årene hatt tilnærmet dobbelt pedagogressurs på 1. trinn. Fra høsten 2017 har det også vært midler til ekstra pedagog på 2. og 3. trinn i forbindelse med tidlig innsats. Dette gir skolen et godt utgangspunkt i arbeidet med å følge opp faglige resultater på «småskolen». Birkeland skole er innenfor den nye lærernormen på alle trinn. Skolen har også en ekstra assistent/fagarbeider på både 2. og 3. trinn i en mer fleksibel rolle hvor de bidrar med sin kompetanse der det er behov. Det har vært stor utskiftning av undervisningspersonale i skolen på grunn av diverse permisjoner. Kompetansekartlegging viser at skolen har mange lærere med formell kompetanse i norsk, men det er færre med formell kompetanse i matematikk, og spesielt engelsk. Dette vil ha innvirkning på fremtidige ansettelser og på hva som vil prioriteres i forhold til videreutdanning for lærere. Det totale sykefraværet er fortsatt litt over normalt. Det har vært en utfordring å finne nok kvalifiserte vikarer ved både korttidsfravær og langtidsfravær.

Økonomi

Skolen og SFO samlet fikk et positivt avvik på nesten kr 1,1 mill. sammenlignet med budsjett. Dette skyldes hovedsakelig etterregulering av satser knyttet til pensjon og arbeidsgiveravgift, samt at skolen har fått betydelig mer i sykelønnsrefusjoner enn det som har gått ut i vikarutgifter.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	53,2	54,2	Lønn og sosiale utgifter	37 591	36 017
			Driftskostnader	1 428	1 350
			Inntekter	-5 55	-2 309
Sykefravær					
1-16 dager	2,6%	2,1 %			
17 dager+	3,9%	4,5 %			
Sum	6,5 %	6,5 %	Mindreforbruk	-1 094	
			Enhetsleder Kristian Cummings		

Valstrand skole

Tjenesteleveranse

Valstrand skole har ved utgangen ved årsskifte 179 elever fordelt på 9 klasser. Alle elevene får sin undervisning i full klasse og spesialpedagogiske tiltak blir ivaretatt ved bruk av to lærere i klassen.

I tråd med handlingsplanen, har vi hatt fokus på «tidlig innsats». Vi har hatt tettere samarbeid med fagpersoner og andre instanser for blant annet å forebygge bruk av spesialundervisning. I denne sammenhengen har vi også hatt fokus på å avdekke mangel på trivsel hos elevene, bl.a. ved bruk av elevundersøkelsen «Klassetrivsel.no» to ganger i året, slik at vi kan sette inn tiltak før det blir konflikter. I løpet av høsten hadde vi ekstern skolevurdering med særlig fokus på tilpasset opplæring. Dette har gitt grunnlag for å opprettholde arbeidet med «Trygge voksne» og «Ungdomstrinn i utvikling».

Vårt engasjement som øvingsskole har fortsatt i 2018. Videre har vi nå gjort ny avtale med UIA og skal være en av 11 skoler som får permanent tilbud om å være øvingsskole. Det innebærer bl.a. at vi skal gjennomføre skoleovertakelse. Noe av grunnlaget for tilbudet er blant annet gode tilbakemeldinger fra studentene.

Personal

Skolen har en stabil bemanning. I skoleåret 18/19 har vi en del som er ute i permisjon, men vi har dyktige og godt kvalifiserte vikarer.

Sykefraværet har sunket ytterligere i 2018. Korttidsfraværet er på lave 1,4%. Vi håper og tror at dette bl.a. skyldes arbeidsmiljøet som personalet betegner som meget bra.

Økonomi

Valstrand skole hadde i 2018 et mindreforbruk på kr 0,5 mill. Dette forklares først og fremst med at innbetaling for lærere til statens pensjonskasse har vært mindre enn hva som var beregnet. Skolen har også mottatt noe mer refusjon enn hva som er blitt brukt til vikar.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	24,1	24,9	Lønn og sosiale utgifter	17 889	17 305
			Driftskostnader	1 237	717
			Inntekter	-2054	-445
Sykefravær					
1-16 dager	1,7%	1,4 %			
17 dager+	7,4%	4,4 %			
Sum	9,1%	5,8 %	Mindreforbruk	-505	
			Enhetsleder Arnold Aas		

Herefoss skole og SFO

Tjenesteleveranse

Herefoss skole er en fådelt barneskole med 3 basisgrupper inndelt i årstrinnene: 1.-2. (10 elever), 3.-4. (6 elever) og 5.-7. (13 elever). I alt 28 elever pr. 31.12.18. Det var 2 barn i SFO-ordningen.

Våren 2018 gjennomførte skolen eksternt skolevurdering hvor tema var læringsledelse. I rapporten etter vurderingen ble skolen og skoleeier presentert hvilke områder vi var sterke på og hvilke vi burde forbedre. Vi vurderte at skolen ville dra nytte av å arbeide parallelt med to prosjekter for å øke kompetansen i forhold til vurderingsarbeidet, samtidig som vi arbeidet med grunnleggende ferdigheter i digital kompetanse sammen med Birkeland skole i et eget pilotprosjekt som startet høsten 2018.

Før sommerferien 2018 var planen for å arbeide systematisk med forbedringspunktene i rapporten fra skolevurderingen ferdig. Arbeidet som så startet, vil pågå frem til våren 2020.

Samarbeidet med eksterne aktører for å hjelpe de elevene som trenger ekstra oppfølging i forhold til faglig og sosial kompetanse oppleves som positivt av ansatte og brukere. Samarbeidet er i tråd med handlingsplanens ulike satsningsområder, deriblant «Miljø for lek og læring».

Personal

Det er utfordrende å innhente kvalifisert vikar ved fravær, men i forhold til året 2017 var 2018 et betydelig mer stabilt år i så måte. Vi fikk tilsatt lærervikar fra januar til skoleslutt 2018 pga. langtidssykemelding. Videre fikk vi hentet inn stabil vikar fra skolestart til 31.12.18 av samme grunn.

Skolen har fremdeles behov for kompetanseheving i forhold til krav om 30 studiepoeng i engelsk, norsk og matematikk.

Skolen var bemannet med 4,0 lærerårsverk, 0,6 årsverk til administrasjon og 0,4 årsverk til SFO-ansatt.

Økonomi

Det høye positive avviket i inntekter skyldes i hovedsak for høyt budsjetterte pensjonsutgifter, samt sykkelønnsrefusjoner som i sin helhet dekket opp merforbruket til lønn og sosiale utgifter. Skolens driftsbudsjett var lavt og utfordrende i forhold til å kunne gi variert undervisning.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	4,8	5,0	Lønn og sosiale utgifter	3 655	3 490
			Driftskostnader	84	84
			Inntekter	-366	-36
<u>Sykefravær</u>					
1-16 dager	1,8 %	0,3 %			
17 dager+	7,2 %	15,8 %			
Sum	9,1%	16,1%	Mindreforbruk	-165	
			Enhetsleder Jarle Tommy Hansen		

Ressursenteret

Tjenesteleveranse

Ressursenteret er tverrfaglig sammensatt. Barneverntjeneste utføres av det interkommunale barnevernet ledet av Kristiansand kommune. Ressursenteret har som mål å gi brukere av senteret gode møter med hjelpesystemet. Kompetansehevingen fortsetter i 2018.

Ressursenteret har som mål å tenke helhetlig og tverrfaglig. Brukermedvirkning, tverrfaglighet og inkludering er viktige stikkord. Brukere skal få et individuelt tilpasset tilbud som er riktig ut fra de forutsetninger som er beskrevet. Det er et mål å komme inn tidlig. Mye innsats rettes derfor mot foreldre til de helt små barna.

Ressursenteret er sammensatt av mange fagområder, tidspress og mange krevende forespørslar har vært gjennomgående. Blant annet har flere personer mottatt hjelp i forbindelse med sinnemestring.

Helsestasjonen har ansvar for jordmortjeneste, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom, psykisk helse for barn og unge, flyktninghelsetjeneste, samt oppgaver innenfor smittevern. I 2018 ble det gjennomført rundt 6000 konsultasjoner innenfor helsestasjonens ansvarsområde. Dette er en økning på nesten 18% fra 2016. Totalt hadde helsestasjonen ca 9000 brukerrelaterte kontakter. Det ble født 64 barn i kommunen i 2018. Nye retningslinjer innført i 2017 har medført en del endringer i tjenesten.

Avdeling for psykisk helse og rus gir tjenester til voksne med psykisk helse og/eller rusutfordringer. Det meste av tiden har gått til direkte pasientarbeid. Antall pasienter ligger stabilt rundt 140. Hvert år slutter noen i oppfølging og noen nye kommer til. I 2018 ble det inngått avtale med SSHF om FACT team. Dette skal ivareta særlig syke pasienter. Psykisk helse og rus rapporterer at det er en økning i antall pasienter med store utfordringer og det vil være hensiktsmessig å få på plass et heldøgnsstilbud.

Flyktningetjenesten bosatte i 2018 17 personer. 8 av de bosatte var under 18 år. 2 enslige ble bosatt. Introduksjonsprogrammet er helårig på full tid, og skal gi grunnleggende kvalifisering. Hovedaktiviteten for de bosatte er grunnskoleopplæring. Ved utgangen av året var det ca 35 personer i introduksjons-programmet. Læringscenteret, NAV og barneverntjenesten er nære samarbeidspartner. Det gjennomføres mange samtaler og tolk er ofte nødvendig. To veiledere er også ofte nødvendig. Det har vært gjennomført to ICDP kurs.

Birkenes læringscenter har i 2018 spesielt gitt opplæring til voksne i kommunen. Det tilrettelegges etter hvilke behov som foreligger. Antall elever og deltakere varierer. Det ble ansatt ny rektor 2018. Læringscenteret samarbeider tett med flyktning tjenesten og ønsker tettere samarbeid med blant annet NAV. Det var ca 55 elever inkludert spespedelever.

Spes.ped barnehage (SPT) yter tjenester til barnehager der barn har fått vedtak. Dette gjerne som følge av utredning fra PPT. Dette er et viktig satsingsfelt for tidlig innsats. Det har i hele 2018 blitt jobbet aktivt med å lette rutiner for samarbeid mellom barnehage, barnehagemyndighet, PPT og SPT. Fortsatt er det en vei å gå i forhold til enighet om hva som skal ligge hvor.

Barneverntjenesten har ansvar for oppfølging av barn og familier som omfattes av barnevernloven. I Birkenes kommune ivaretas denne tjenesten av et interkommunalt samarbeid med flere andre kommuner med Kristiansand som vertskommune. I 2018 var det en markert nedgang i antall tunge barnevernssaker. Dette tolkes positivt, men kan være tilfeldig variasjon.

SLT har en viktig koordineringsoppgave mellom kommunale tjenester og kriminalitetsforebygging. SLT koordinator involverer seg i kjernegrupper, råd og utvalg, skriver høringsuttalelser og koordinerer politiråd. SLT koordinator er også tiltenkt en rolle inn i det nye ungdomsrådet som kommunen oppretter. Dette er et viktig arbeid som bør prioriteres videre.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er en rådgivende instans for skole, barnehage og foreldre, og skal være et støtte- og hjelpeapparat for disse. PPT er en lovpålagt tjeneste. PPT skal arbeide med barn/elever med særlige behov, utarbeide sakkyndig vurderinger og bistå skoler og barnehager med kompetanse og organisasjonsutvikling slik at alle elever blir ivaretatt. PPT er opptatt av å skape gode relasjoner til samarbeidspartnere og ønsker å være synlig på lokalt nivå. PPT i kommunen driver kompetanseutvikling sammen med de andre kommunene i Aust-Agder og er med i ledernetverk i fylket. PPT fikk i desember 2018 nytt fagsystem.

Personal

Ressurssenteret har liten plass, og for lav bemanning på merkantil. Dette går utover effektiviteten og produksjonen ved enheten, sannsynligheten for avvik øker.

Ressurssenteret hadde mange prosjekter som ble avsluttes i 2018. Ressurssenteret hadde i 2018 et akseptabelt sykefravær, men målet er å komme ned mot 5 %. Alle avvik fra budsjettet bemanning kan tilskrives eksternt finansierte prosjekter.

Økonomi

Ressurssenteret fikk totalt et positivt avvik sammenlignet med budsjettet ramme på kr 1,4 mill. Dette skyldes høyere ekstratilskudd fra staten og større mindreforbruk i barneverntjenesten enn hva som var rapportert inn etter 2 tertial. Det var forventet merforbruk på ca. kr 0,5 mill. i 2018. Innen Flyktningetjenesten er refusjoner fra staten, særlig mht. ekstratilskudd ved bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne, høyere enn budsjettet. Ekstratilskuddet er postert samlet på flyktningetjenesten, mens utgiftene er fordelt på de ulike tjenesteyterne/avdelingene. Ekstratilskuddet er tildelt på bakgrunn av kommunens dokumenterte utgifter.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	26,1	29,95	Lønn og sosiale utgifter	31 211	29 723
			Driftskostnader	18 489	17 507
			Inntekter	-13 851	-9 979
Sykefravær					
1-16 dager	1,1%	1,6 %			
17 dager+	5,2%	4,7 %	Mindreforbruk	- 1 401	
Sum	6,2 %	6,3 %	Enhetsleder Terje Bakken		

Kulturskolen

Tjenesteleveranse

Det er ca. 440 barn og unge som årlig mottar ett eller flere av 26 tilbud fra vår kulturskole. I 2018 var det ca. 217 elever i individuell- og gruppeundervisning. Av disse var det 118 elever i Lillesand og 99 elever i Birkenes. I tillegg har vi samarbeidstilbud med barnehage, skole/klassekorps og 4 korps (disse er uten direkte egenandel til kulturskolen) Ca. 230 barn og unge mottar ett samarbeidstilbud hvert år. I 2018 var ventelisten på ca.130 elever med fordeling 95 i Lillesand og 35 i Birkenes. Vi har størst økning av elever på vårt dansetilbud. Fra høsten 2018 ble det startet 6 dansegrupper, 3 i hver kommune. Det er ca.50/50 fordeling mellom kommunene i antall danseelever i motsetning til tidligere med fordeling 30/70. Våren 2018 endret kulturskolen navn til «BLINK», som står for Birkenes og Lillesand Interkommunale Kulturskole. Vi fikk også ny hjemmeside: www.blink-kulturskole.no og ny logo.

Vi har fokus på videre arbeid med den nye rammeplanen. Rammeplanen gir oss bla. utfordringer ang. fagutvikling, kvalitetssikring og samarbeide med andre kulturskoler. Våren 2018 ble det jobbet frem en grundig evaluering av driften i BLINK. Denne evalueringen ble løftet politisk og resulterte i flere politiske vedtak for videre arbeid med innhold og utvikling av kulturskolen, samt et tettere samarbeide mellom Birkenes og Lillesand. Blink kulturskole har store utfordringer ang. lokaler. Vi mangler nok funksjonelle undervisningslokaler både i Lillesand og Birkenes. Dette vanskeliggjør god undervisning, godt arbeidsmiljø og utvikling av nye fag i kulturskolen. Vi har nå flere avviksmeldinger.

Personal

Vi sliter med mange små stillinger. Med 5,2 årsverk fordelt på 21 ansatte og for lite leder/merkantil ressurser til å ivareta alt og alle så er utfordringene altfor mange. Dårlige lokaler og små stillinger på flere arbeidsplasser gjør arbeidssituasjonen tung for mange kulturskoleansatte. Høsten 2018 startet med flere langtidssykemeldte og flere oppsigelser (Oppsigelsene var alle pga. tilbud om større stilling andre steder) Vi har økt fokus på arbeidsmiljø, gjennomført kurs i «Trygge Voksne» og jobber for å oppdatere og bytte ut gammelt utstyr for å lette på noe i denne situasjonen. Økte ressurser er nødvendig.

Økonomi

Kulturskolen holdt seg innenfor budsjett til tross for større utgifter til reparasjon/vedlikehold av instrumenter og gammelt utstyr. Dette klarte vi pga. sykkelønnsrefusjoner og forsiktig bruk av vikarer.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemannings	5,2	5,2	Lønn og sosiale utgifter	3 895	3 723
			Driftskostnader	463	312
			Inntekter	-3 456	-3 072
Sykefravær:					
1-16 dager	0,1%	0,0 %			
17 dager+	0,4 %	13,4 %			
Sum	0,5 %	13,4 %	Mindreforbruk	-62	
			Enhetsleder Nina Martinsen		

Oppvekst felles

Tjenesteleveranse

Administrasjon oppvekst består av kommunalsjef og rådgiver med strategisk og samordnende funksjon for området oppvekst.

Som oppfølging av blant annet «Trygge voksne» er vi med i folkehelseprosjektet «Helsefremmende barnehager og skoler» i et samarbeid med flere kommuner.

Oppvekstområdet har fokus på helhetlig samarbeid; det vil si hvordan jobbe med tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid på tvers av enhetene. Dette er et kontinuerlig arbeid som fortsatt må forbedres og utvikles. Trange rammer bidrar til at vi ikke har nok ressurser til å arbeide godt nok med tidlig innsats.

I forbindelse med kontinuerlig kvalitetsarbeid, har to av våre skoler hatt ekstern skolevurdering og vi er i ferd med å utdanne egne eksterne barnehagevurderere i et samarbeid med Lillesand.

Vi har startet en spennende satsing på digitale ferdigheter. Vi er underveis satsing på utstyr og infrastruktur, og har påbegynt kompetanseheving for ansatte.

Det blir viktig å fortsette å dreie ressursene som tidligere ble brukt på spesialundervisning mot tilpasset opplæring, slik at vi også kan oppfylle nytt lovkrav om intensiv opplæring for elever som ikke har enkeltvedtak om spesialpedagogisk undervisning.

Gjennom året har det vært fokus på å få på plass tomt til ny barnehage, og å se på behovet for kapasitet på ungdomsskolen. Kulturskolen har manglende undervisningsrom pr. i dag.

Personal

Administrasjon oppvekst består i det daglige av kommunalsjef og fagutvikler. I tillegg ligger det stillingshjemler knyttet til undervisning, skyss og ikt. Oppvekst favner et stort område, og det er sårbart når kompetanse på området og fagsystemer ligger til en person. Det er fremdeles et etterslep som påvirker muligheten for å utføre oppgavene innenfor frister.

Økonomi

Totalt fikk oppvekst et mindreforbruk som skyldes at det kom flere inntekter og øremerkede midler er det var lagt opp til i budsjettet.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	4,0	4,53	Lønn og sosiale utgifter	4 469	4 151
			Driftskostnader	47 286	44 476
			Inntekter	-5 832	-2 172
Sykefravær:					
1-16 dager	1,0 %	0,1 %			
17 dager+	10,3 %	3,4 %			
Su	11,3 %	3,5 %	Mindreforbruk	-532	
			Kommunalsjef Marianne Moen Knutsen		

Hjemmetjenesten

Tjenesteleveranse

Enhet hjemmetjenester har som mål at innbyggerne skal bo lengst mulig i eget hjem, og motta tjenester der istedenfor i institusjon. Som første kommune i Agder er det innført bruk av elektroniske dørlåser (e-låser) til alle aktuelle brukere i hjemmetjenesten. Alle brukere som ikke har muligheten til selv eller ved hjelp av pårørende å åpne for hjemmetjenesten skal ha e-lås på boligen. Hjemmetjenesten åpner da døren ved hjelp av mobiltelefonen. Hensikten med å innføre e-låser er å minimere tiden de ansatte bruker til nøkkelhåndtering samt å minimere risikoen for nøkler på avveie. Kommunen sine trygghetsalarmer er koblet til et felles kommunalt responscenter i samarbeid med Agder kommune som ligger i Kristiansand. Løsningen fungerer bra. Alle trygghetsalarmene er nå digitale trygghetsalarmer. Det er prøvd ut bruk av døralarmer. Det ble utlevert 800 hjelpemidler i Birkenes i 2018. Det er en økning på 35 % fra 2017. Det er i 2018 blitt innført en prioriteringsnøkkel for rettferdig og riktig prioritering av nye brukere til fysio- og ergoterapitjenester. Det var totalt 464 brukere av tjenestene. I tillegg kommer deltakelse på grupper. Rehabiliteringsavdelingen har i samarbeid med Lillesand hatt tilbudet «Frisklivsresept» som et satsningsområde i 2018. «Frisklivsresept» er et oppfølgingstilbud til brukere med behov for hjelp til motivasjon med livsstilsendringer. Det er gjort en evaluering av tilbudet. Det var nyttig for de som deltok, men få deltagere. Det ble derfor besluttet å ikke gjennomføre ny runde høsten 2018, men heller starte opp lokale frisklivsgrupper i Birkenes. Ved slutten av året hadde hjemmesykepleien 84 brukere, og det var 72 brukere som mottok praktisk bistand. Dagtilbudet for personer med demens har hatt 7 brukere. Aktivitetssenteret for eldre har hatt 77 registrerte brukere fordelt slik: hjemmeboende 33, sykehjem 20 og omsorgsboliger 26.

Personal

Det er opprettet teamleder for hjemmesykepleien og hjemmehjelp. I tillegg er ressursene på saksbehandling styrket. Enheten har tre medarbeidere som er under videreutdanning. De tar master i rus og psykiatri, master i spesialisering innen rehabilitering og helsefremming ved kronisk helsesvikt og master i helseledelse.

Økonomi

Helsedirektoratet innvilget tilskudd til dagaktivitetstilbud i desember som er søkt overført til 2019. Mindreforbruk på ca. kr 0,3 mill. skyldes primært kjøp av tjenester fra responscenteret som le lavere enn antatt.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	32,2	32,1	Lønn og sosiale utgifter	24 007	22 886
			Driftskostnader	2 452	2 208
			Inntekter	-4 223	-2 584
Sykefravær:					
1-16 dager	1,2 %	1,5 %			
17 dager+	3,2 %	5,5 %	Mindreforbruk	-274	
Sum	4,5%	6,9 %	Enhetsleder Trude Murberg		

Sykehjemmet

Tjenesteleveranse

Enhet sykehjem består av sengeavdeling, kjøkken, kantine og vaskeri. Det er en teamleder med ansvar for kjøkken, vaskeri og kantine og to teamledere på sengeavdeling på sykehjemmet. Sengeavdelingen er fordelt på 22 langtidsplasser og 10 korttidsplasser. I 2018 har det vært et stort fokus på å behandle og forebygge feilernæring. Teamledere på kjøkken og sengeavdeling har utarbeidet rutiner ved risiko for feil og underernæring. Kjøkkenet har utarbeidet nye varianter av spesialkost og har fått oppmerksomhet om det i media.

Våren 2018 ble det opprettet et nytt tilbud på sykehjemmet, tilbud om lovpålagt døgnopphold for helse- og omsorgstjenester til pasienter og brukere innen psykisk helse og rus med behov for øyeblikkelig hjelp, KØH plass. Tilbudet skal bidra til å bedre pasientforløp og tjenester nærmere der pasienten bor. Det er også gjort avtale om vaktordning med leger for å ivareta funksjonen med KØH pasienter i denne pasientgruppen.

Det er ledig kapasitet på sykehjemmet som utnyttes til utvikling og implementering av nye forbedrede rutiner, blant annet i henhold til læringsnettverket Gode pasientforløp.

Fagutviklingssykepleier er organisatorisk under sykehjemmet, men har ansvarsområde og arbeidsoppgaver i flere enheter i Helse og velferd. Vedkommende har en viktig funksjon og rolle når det gjelder systematisk fagutvikling og kvalitet i hele tjenesteområdet. I 2018 har fagutviklingssykepleier hatt et særlig samarbeid med hjemmetjenesten på velfredsteknologi med innføring og iverksetting av e-låser og mobil pleie.

Personal

Sykehjemmet reduserte årsverk i tråd med budsjett 2018 og valgte å redusere bemanning på kveld på helg. Sykefraværet er høyt. Det har vært arbeidet med oppfølging og tilrettelegging for ansatte med helseutfordringer. Sykefraværet er hovedsakelig på sengeavdelingen. På kjøkkenet er det svært lavt sykefravær.

Kjøkkenet har økning i driftsoppgaver og medfører behov for økning av årsverk.

Økonomi

Enhet sykehjemmet har totalt et positivt avvik på ca. kr 0,3 mill.

Det er nødvendig å kommentere overforbruk på kjøkkenet når det gjelder ekstra innleie.

Årsaken til det er at det kun har vært mulig å rekruttere en kokkelærling. Kjøkkenet har hatt økning i driftsoppgaver som over tid har medført behov for å dekke opp manglende lærling med egne vikarer. Kjøkkenet har hatt en økning i produksjon.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	42,8	42,7	Lønn og sosiale utgifter	35 318	34 302
			Driftskostnader	5 376	5 024
			Inntekter	-9 216	-6 566
Sykefravær					
1-16 dager	2,5 %	1,9 %			
17 dager+	8,5 %	9,8 %			
Sum	11%	11,8 %	Mindreforbruk	-282	
			Enhetsleder May Kristin Ødegård		

Boveiledertjenesten

Tjenesteleveranse

Tjenesten har to bofelleskap med til sammen 11 leiligheter brukt til bolig. I tillegg er det avlastning på begge stedene. På Birke dagsenter har 12 brukere sitt dagtilbud. Det ble fra januar etablert en ny avlastningsenhet med to plasser. Etableringen har vært vellykket. Både pårørende, brukere og ansatte har vært fornøyd. En periode med vannskader i bygget var krevende, men ansatte viste stor tålmodighet og fleksibilitet. 68 personer har vedtak om støttekontakt, en økning på 11 fra 2017. 7 familier (9 barn) har vedtak om privat avlastning, en nedgang på en familie. 18 personer mottar omsorgslønn, en økning på tre fra 2017. Det er et økende behov for avlastning i institusjon. Både nye familier og familier som har behov for utvidet avlastning. Planlegging av ny avlastningsbolig har, i tett samarbeid med NFU, foregått gjennom hele 2018. Det har ikke foregått knirkefritt, men vi har snakket oss sammen for å få en god løsning. Det var ingen klager på vedtak som måtte oversendes fylkesmannen i 2018. Det ble gjennomført en brukerundersøkelse høsten 2018. Resultatene viser god tilfredshet med tjenesten både fra brukere og pårørende. Det er registret 156 avvik av ulik alvorlighetsgrad. Alle avvik blir fulgt opp av teamleder og eventuelt av enhetsleder ved behov.

Personal

Sykefraværet må sies å være lavt og også i 2018 er det nedgang. Sykemeldte får god oppfølging og det forsøkes tilrettelegging så langt det lar seg gjøre. Gjennomsnittlig stillingsstørrelse for ansatte i turnus er nå 57,4%, en økning på 6% fra 2017. Selv om flere personer har fått økt stilling i 2018 så er det fortsatt noe ufrivillig deltid. Flere ansatte med lang erfaring valgte å slutte i stillingen sin. Det førte til vakante stillinger som det både var vanskelig å rekruttere riktig kompetanse til og som det tok tid å få besatt. Flere ansatte har deltatt på velferdsteknologiens ABC og Mitt livs ABC, som er et eget kursopplegg for ansatte innen boveiledertjenesten. Kurs i medikamenthåndtering gjennomføres fortløpende for nyansatte. Boveiledertjenesten har medarbeidere og teamledere som er dedikerte til oppgaven sin. Det er stort fokus på brukernes individuelle behov og å ha et godt samarbeid med pårørende/verger.

Økonomi:

Boveiledertjenesten har et betydelig negativt avvik. Presset på avlastning har vært stort og det har vært nødvendig å utvide tilbudet, merforbruket i drift er i en stor grad knyttet til dette. Det har også vært betydelige helseutfordringer hos noen brukere. Det har gjort det nødvendig med økt bemanning i perioder. Støttekontakt og omsorgsstønad har økt. Lønnssystemet for private avlastere er lagt om og har medført økt utbetaling. Tjenesten må bemanne opp i ferier og helligdager. Budsjettet har i for liten grad tatt høyde for det.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	24,0	30,4	Lønn og sosiale utgifter	29 064	25 572
			Driftskostnader	3 192	2 930
			Inntekter	- 5 741	- 3 831
Sykefravær					
1-16 dager	1,6%	1,6 %			
17 dager+	6,9 %	5,3 %	Merforbruk	1 844	
Sum	8,5%	6,8%	Enhetsleder Signe Ann Jørgensen		

NAV**Tjenesteleveranse**

NAV har både kommunale og statlige oppgaver å utføre. Disse oppgavene er ofte vevd tett inn i hverandre. Her kommenteres kun de kommunale oppgavene. NAV skal gi brukerne i kommunen et godt og samordnet tjenestetilbud. NAV skal videre sørge for arbeid og aktivitet til alle kommunens innbyggere som trenger dette. NAV skal også forvalte kommunale, lovpålagte oppgaver i et samfunn som er svært påvirkelig overfor arbeidsmarked og konjunkturutvikling.

NAV har oppnådd de mål som var satt for 2018 og har utført de oppgaver som var forventet. 46 brukere har mottatt økonomisk sosialhjelp i kortere eller lengre perioder (164 saker). Det er behandlet 196 enkeltsaker. Dette er vesentlig færre enn i 2017 (238). Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært 13,07 dager, tid for klagebehandling medregnet. I tillegg kommer mange saker innen økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning. Ved årets slutt hadde vi 20 aktive gjeldsrådgivningsaker og har avsluttet 15 i løpet av året.

Vi har ikke eget lavterskeltilbud til brukerne våre, men kjøper treningsplasser til unge sosialhjelpsmottakere hos NAV Lillesand/Lillesand kommune (Prosjekt «Tjenesten»). Her har vi jevnlig hatt 3-4 personer i aktivitet. Rusmisbruket blant unge i Birkenes er økende, og oppfølging av disse brukerne har krevd betydelige ressurser hos oss også i 2018.

Personal

NAV er organisert etter spesialistmodellen. Antall faste stillingshjemler har vært 5,1 hele året, inkludert andel av lederressurs. NAV har hatt litt turnover blant sine medarbeidere i 2018 på grunn av permisjon, langtidssykemeldinger og 1 person som har gått av med pensjon samt en ordinær oppsigelse. Ved årsskiftet 2018/2019 er alle stillinger besatt, og 1 person har vikarstatus. Endringene i medarbeiderstaben har ført til et stort opplæringsbehov. Sykefraværet er litt for høyt, men allikevel vesentlig mindre enn i 2017. Sykefraværet er ikke arbeidsrelatert. Arbeidsmiljøet er godt.

Økonomi

NAV har hatt et mindreforbruk for 2018 på kr 0,6 mill. Inntektene ble større enn budsjettet grunnet refusjon av sosial stønad (kr 0,2 mill.). Vi har gode rutiner for oppfølging samt at det var en forholdsvis stor refusjon i 2018. Vi fikk også refundert lønnsmidler fra stat, kr 0,2 mill., som er relatert til endringen i bemanning på 0,3 årsverk som kun var «lønnsteknisk». Vi har hatt et merforbruk på lønn, men det fremgår ikke pga. inntektene på kr 0,2 mill. Årsak til merforbruk er opplyst i avsnitt over. Mindreforbruket er på tjenestene rusbehandling, kr 0,1 mill., kvalifiseringsprogrammet, kr 0,3 mill., samt ekstraplasser ved Tjenesten i Lillesand kr 0,1).

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	5,1	5,4	Lønn og sosiale utgifter	3 580	3 560
			Driftskostnader	2 472	2 695
			Inntekter	-528	-137
Sykefravær:					
1-16 dager	1,3 %	1,0 %			
17 dager+	9,7 %	7,6 %			
Sum	11,1 %	8,6 %	Mindreforbruk	-594	
			Enhetsleder Torbjørn Vik		

Helse og velferd

Tjenesteleveranse

Fellesområdet helse og velferd består av kommunalsjef med strategisk og samordnende funksjon for området helse og velferd. I tillegg er legetjenesten, inkludert LIS1-lege (turnuslege), kommuneoverlegen og samarbeid med andre kommuner lagt her, f.eks. legevakt, krisesenter og helse-, sosial- og omsorgsnettverket i Region Kristiansand.

Kompetanseutvikling og kvalitetsarbeid har vært prioriterte arbeidsområder i det strategiske arbeidet med at tjenestebehov skal utsettes, samt endring i tenkning og arbeidsformer er sentralt.

Det er også arbeidet med boligstrategien, som ble vedtatt 08.11.18. På høsten 2018 var det høy aktivitet knyttet til å planlegge kommunal øyeblikkelig hjelp (KØH) tilbudet på sykehjemmet fra 01.01.19. Kommunen har nå KØH-tilbud både innen somatikk og psykisk helse. Helse og velferd skal levere nødvendige og forsvarlige tjenester til innbyggerne.

Mål og tiltak for arbeidet i helse og velferd er nærmere omtalt i hver enhets rapport.

Tjenestene i helse og velferd hadde 12 klager på vedtak som ble sendt Fylkesmannen i 2018. Tre vedtak ble omgjort og ni vedtak ble stadfestet.

Personal

Det ble opprette 8 % stilling for veileder for LIS1-lege i 2018. Dette var en omgjøring fra godtgjørelse til fastlønn, i tråd med det som er framforhandlet av partene i arbeidslivet. Samarbeidet mellom legene og administrasjonen oppleves å være godt. Fastlegenes arbeidsoppgaver har økt de siste årene, og arbeidssituasjonen for fastlegene er krevende. Det er også økning i oppgaver knyttet til fastlegeadministrasjon. Bemanningssituasjonen for fastlegene har vært ustabil. Det er fortsatt ledige plasser på fastlegenes lister. Kommunen hadde ansvar for ca. 70 vakter på legevakten i 2018. Fem leger utfører vaktene, fordelt på kvelder, netter, helger og helligdager.

Økonomi

Det er et merforbruk i underkant av kr 0,6 mill. Økte lønnsutgifter skyldes omgjøring fra godtgjørelse til fastlønn for lege. Økte driftskostnader er utgifter utover budsjett til helseøkonomiforvaltningen (pasienter med fastlege i annen kommune), samt utgifter til interkommunalt samarbeid. Det er høyere inntekt enn budsjettet knyttet til kompetansetilskudd, bruk av bundet fond, refusjoner og brukerbetaling i legetjenesten.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning	2	2,08	Lønn og sosiale utgifter	1 949	1 841
			Driftskostnader	7 519	6 793
			Inntekter	-1 050	-790
Sykefravær					
1-16 dager	0 %	0 %			
17 dager+	0%	0 %			
Sum	0,1%	0 %	Merforbruk	573	
			Kommunalsjef Bente Moland Somdal		

Virksomhetsstyring

Tjenesteleveranse

Stabsfunksjonene personal, HMS, kvalitet og økonomi er organisert i et virksomhetsstyringsteam (VST). Oppdraget til VST er å bidra med å legge forutsetninger og rammer for drift og oppgaveløsning, samt være en dyktig premissgiver for riktig kvalitet og effektiv drift i hele organisasjonen. Lederstøtte er en viktig del av dette arbeidet.

I tillegg til løpende driftsoppgaver i VST, har det vært fokus på:

- Planlegging, gjennomføring og oppfølging av tillitsundersøkelsen
- Heltidskulturprosjektet
- Arbeid med nye rutiner for varsling
- Videreutvikling av kvalitetssystemet TQM
- Forberede organisasjonen på de nye personvernforordningene (GDPR)
- Innkjøpssamarbeid – Offentlig Fellesinnkjøp Agder (OFA) ny strategisk partner fra 01.01.2019
- Revidering av økonomireglementet
- Forberede organisasjonen For GDPR

Personal

I tillegg til virksomhetsstyringsteamet (4 årsverk), så er også rådmann, frikjøp av hovedtillitsvalgte og hovedverneombud knyttet til dette resultatområde. Totalt 6,5 årsverk. Sykefraværet har vært lavt gjennom hele året.

Økonomi

Resultatområde har et mindreforbruk på kr 1,9 mill. Av mindreforbruket utgjør kr 1,2mill. inklusiv arbeidsgiveravgift lavere pensjonskostnader enn budsjettet i Birkenes. Det skyldes først og fremst høyere bruk av premiefond enn budsjettet (inntekt under lønn og sosiale kostnader). Totalt sett ble pensjonskostnaden lavere enn budsjettet i kommunen. Det har også kommet andre enheter til gode. I tillegg til premieavviket, er det mindreforbruk innen alle stabsområdene som til sammen utgjør kr 0,7 mill. Det gjelder i hovedsak utbytte fra Struktur 1, lavere utgifter til kurs/fagmøter og lavere kostnader til ansatte i omplassering.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Årsverk	6,4	6,52	Lønn og sosiale utgifter	-444	1 141
			Driftskostnader	6 827	6 350
			Inntekter	-1 294	-505
Sykefravær:					
1-16 dager	0,4 %	0,7 %			
17 dager+	3,2 %	0,1 %			
Sum	3,6%	0,8 %	Mindreforbruk	-1 897	

Kirken og andre trossamfunn

Tjenesteleveranse

Kommunes rolle i forhold til Den norske Kirke og andre tros- og livssynssamfunn er regulert i kirkeloven.

Dette er selvstendige organisasjoner som opererer uavhengig av kommunen.

Ved utgangen av 2018 var det 3 861 medlemmer i Den norske Kirke sammenlignet med 3 991 medlemmer ved utgangen av 2017.

Andre tros- og livssynssamfunn hadde ved utgangen av 2018 518 medlemmer det ble utdelt tilskudd til, sammenlignet med 517 medlemmer ved utgangen av 2017.

Personal

Det er ingen kommunalt ansatte innen dette området.

Økonomi

Kirkelovens paragraf 15 regulerer kommunens økonomiske ansvar.

Basert på forslag fra kirkelig fellesråd er det Kommunestyret som hvert år gjør vedtak på budsjetttrammer knyttet til drifts- og investeringstilskudd til Den norske Kirke.

I 2018 er det et merforbruk på 0,1 mill. Dette skyldes høyere tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn enn forutsatt i budsjettet. Merforbruket har sammenheng med økte kostnader per medlem i den norske kirke øker tilskuddet til andre tros og livssynssamfunn.

Kommunen leverer ulike administrative tjenester til Den norske Kirke. Tjenesten er fakturert med kr 0,2mill. for 2018, som budsjettet.

	2017	2018		Regnskap 2018	Budsjett 2018
Bemanning			Lønn og sosiale utgifter		
			Driftskostnader	4 926	4 809
			Inntekter		
Sykefravær					
1-16 dager					
17 dager+			Merforbruk	117	
Sum					

Birkenes kommune

Birkenes kommune

Vedlegg